

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones quadragesimales de peccatis, etc

Caracciolo, Roberto

[Offenburg], 5. Jan. 1496

Sermo XI - Sermo XX

[urn:nbn:de:bsz:31-311716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311716)

pōrtan⁹ et africa veniēs narraſſet vitas
z miracula illi⁹ magni antonij exclama
uit iſpiciēdo alippiū ſociū ſuū. qd parti
mur. qd audim⁹. ſurgūt indocti z delūra
piū. noſ cū doctis nriſ iſerū dimergi
mur. Abſtineāt ergo viri docti ab ambi
tōe. a vana glia. a ſactāria. ab arrogātia
z alijs vicijs. vthūilitate. currēte mere
ant fulgere ſicut ſtelle in pperuas eter
nitateſ i regno bōz cū dño i eſu xpō cui
eſt honor z glia in ſecula ſeculorū amē.

¶ Feria quarta ſecūde hebdomade. De
ſupbia curioſoz que in triplici curioſita
te pēpue cōſiſtit Sermo vndecim⁹.

Generatio ma

Gla z adultera ſignū qrit. Verba
ſunt redēptoris nri originalit⁹
Matth. xij. cap. z i euāgelio. hodierno.
Zuererūt cor ſuū ſcribe z phariſei a lu
ce veritatis quā xpō ſbō docebat parit⁹ z
erēplo. qm ſupbia inuaſerat z deuicērat
illos. Jō curioſi effecti pēbāt a xpō ſi
gnū videre. Quia ſo curioſitas ex ſup
bia puenit hodie de illa erit dicēdū. Po
teſt autē qd curioſus fieri. aut qz male ac
ſupbe vnt acru intellectus qm ad ſciāz.
aut qz vitatē ſpernit dū narrat z pditur
ſine eloqntia. aut qz oculos. corpis diri
git ad vana ſpectacula. P^o ptea vr qli
ber ſibi caueat ne cū iudeis a xpō accuſet
adulter z mal⁹. Diſtinguem⁹ in pſenti ſer
mone triplicē curioſitateſ exprobrādā.

¶ Prima dicit cognitionis.

¶ Secunda locutionis.

¶ Tercia viſionis.

De curioſitate eoz qui ob ſupbiā q
nū ſcire aut a quo nō deceat aut id qd ſci
ri nō debet. aut nō ad debitu ſinem

Capitulū primū.

Prima curioſitas dicitur cognitōis.
Pro q ſciendū ſm Lbo. ij. q. q.
cl. viij. q. cognitio vitatis cuiuſcūqz de ſe
bona eſt. z ad hāc inclināt natura. iuxta
illud Ariſto. pmo metaphiſice. Omnes

homines natura ſcire deſiderāt. z de h^o Et
cero in pmo de offici. inq. Des ducimur
z irabimur ad cognitōis z ſcie cupidita
tē in qua excellere pulchrū putam⁹. Et i
h^o ſiſtit pfectio hois vr intellectu⁹ et⁹ de
potentia reducāt i acū. qd ſit p cogniti
onē vitatis. Cū Diony. iij. de diuis nō
mib⁹ ait. Bonū aie būane eſt ſm rōez eē
cui⁹ pfectio in cognitōne vitatis. ſiſtit.
Lū p accidēs cognitio vitatis pōt eſſe
mala reſpectu appetit⁹ inordinati z ſtudij
indebiti ſiue abuſus tal⁹ cognitōis. Qd
fieri pōt tripliciter.

¶ Primo ex pre illi⁹ a qd querit veri
tateſ cognoscere. ¶ Secūdo ex pre rei quaz
qd qrit cognoscere. ¶ Tercio ex pre ſimil
quare querit veritateſ cognoscere.

¶ Primo inordinat hō cū qrit addiſce
re ab illo a q nō dōz. ſicut cū pgreret cog
noſcere futura q ſunt in dei volūtate. aut
aliqua oculata a demōib⁹ vel ab illis qui
demōnū vtunt familiaritate atqz confor
tio. Qd phibe. xxvj. q. v. c. ſi qd. c. qui
diuina rōes. c. Nō liceat. De qd⁹ aptius
dicem⁹ i ſeqntib⁹. ¶ S^z hoc loco plerū
qz dubitāt vr demōes poſſunt docere ho
mines. Et arguit q nō. Primo qz inq
Ambro. in glo. ſup illo ſbō. j. ad Lbo.
xij. c. Nemo pōt dicere dñs i eſus niſi in
ſpū ſcō. Dne vrz a qd qz dicat a ſpū
tuſcō eſt. S^z demōes ſunt ſine ſpū ſcō
q nō poſſunt aliquā vitatē docere. Secū
do obijcit qz docere. ppiū eſt dei. Unde
Sap. j. c. dicit. Dis ſapia a dño deo eſt.
Et viij. c. Ipe dedit mihi bonū q ſūt ſciāz
verā vr ſciam diſpoſitōem orbis terrarū
z virtutes elemētoz. Et. j. Regū. ij. c. De
us ſcientiarū dñs eſt. Ergo nec demōes
nec hoies pnt aliquē docere. ¶ Ad p^omū
mōder Lbo. pma ſcōe. q. cix. Qd oē vrz
a ſpū ſcō eſt ſicut ab ifundēte natura
le lumen z mouēre ad intelligendū. et lo
quēdū veritateſ. Nō autē ſicut in habitan
te p gram gratū faciētē vel ſicut largien
te aliqd habituale donū nature ſupa. Idē

Et ideo Aug. retractauit qd dixerat
scz q nullū vez esset absqz grā cognosci
bile. Inq̄ em̄ sic in p̄mo li. retractatōnū
Nō approbo qd i orōe dicit. De q̄ non
nisi mūdōs scire vez voluisti Rūderi ei
p̄m̄ktos ē: nō mūdōs m̄tra scire vera.
Ex q̄ seq̄t̄ Tho. q̄ intellectu creat̄ ad co
gnitōz cuiuscūqz veri indiger auxilio di
uino vt intellectu a deo moueat ad suoz
actū. Nō aut̄ indiger ad cognoscēdā v̄i
tate in oibz noua illustratiōe supaddita
naturali illustratiōi s̄z in q̄busdā q̄ exce
dūt naturalē cognitōem. Demōes ḡ sūt
p̄uari naturali cognitōne s̄z sint obicne
brati p̄ p̄uarōez lumis grē. Quare lucidi
sunt noie intellectuā nature vt dicit Tho.
p̄ma pre. q. lxxij. arti. j. in m̄siōe ad q̄ntū
P̄nt̄ enā demōes coḡscere aliquā v̄itate
supercedentē illoz naturā p̄ reuelatōem
a sc̄is angel cū q̄b̄z et si nō ueniat̄ p̄for
mitate volūtat̄ uenit̄ tū similitudie in
tellectuā nature. s̄m̄ quā p̄nt̄ accipere qd
ab alijs manifestat̄. Et vt ponit Tho. p̄
ma pre. q. cix. ar. iij. Per sc̄os angelos
m̄tra re diuis mysterijs reuelat̄ demōibz
cū diuina iusticia erigit vt p̄ demōes aliq̄
fiat̄ v̄l ad punitōez maloz v̄l ad exerci
tōez bonoz. Sic in rebz hūanis affel
sores iudic̄s reuelat̄ tortoribz et s̄m̄iam.
P̄mōi aut̄ reuelatōes si ad angelos reue
lātes p̄sent̄ illuminatōes sunt q̄ ordināt
eas ad deū. Ex pre. ho demōnū nō sūt illu
minatōes. q̄ eas i deū nō ordināt s̄z ad ex
ecutōez p̄pe iniquitat̄. Demōes em̄ et fue
larōibz s̄m̄ sibi fac̄s nō illumināt. nec
ex his q̄ docēt hoies dicūt hoies illumina
re. q̄ illuminatio p̄prie ē manifestatio v̄i
tat̄ s̄m̄ q̄ h̄z ordinē ad deū. Peruersitas
aut̄ demōnū h̄z q̄ nō inēdit̄ aliq̄ue or
dinare i deū s̄z maḡ ab or die diuino abdu
cere. q̄ Ald sc̄dm̄ ho obiectū dicēdus s̄m̄
Tho. p̄ma pre. q. cxi. j. q̄ dicit̄ ē. p̄nū doce
re. s̄ p̄ncipal̄. q̄ ip̄e dicit̄ hoie lumē intel
lect̄ q̄ possz doceri et ab hoie et ab angel.

Sz qd tenēdū ē arte notoria i q̄ sūt qdā
ieiunia et orōes cū q̄busdā obfuar̄ijs va
nis ad acq̄rendā sc̄iaz. Rūdz tho. ij. q.
xvi. q̄ ē illicita q̄ v̄it̄ q̄busdā ad sc̄iaz
acq̄rēdā q̄ nō h̄nt̄ s̄m̄ se v̄it̄ē cāndi sc̄iaz
sic inspectōe q̄rūdā figuraz et platōe q̄rū
dā ignoroz v̄boz et h̄mōi. Sec̄do puerit̄
ordo i addiscēdo et v̄itate coḡscēda ex p̄
terei quā q̄s q̄rit scire. et sic s̄t curiosi qui
maḡia dei s̄brilit̄ iuestigare q̄rūt et suo i
geniolo diuioz secretoz p̄fūda penetra
re nitūt̄. q̄b̄z Lato aut̄ Mute archana di
celūz inq̄rere qd sit. et sapiēs Eccl̄. iij.
Altiora te ne q̄sier̄ et fortiora te ne ser
uat̄ fuer̄. et i pl̄ibz opibz ei ne fuer̄ curi
ofus. Et Lactāti. l. j. diuiaz insti. Cert
tas et archana s̄m̄i dei q̄ fec̄ ois ingenio
ac p̄p̄ijs sensibz nō p̄t̄ p̄b̄edi. Alioq̄n
nihil in̄t̄ deū hoiesqz distaret s̄. s̄ilia et
dispositōes illi mat̄st̄s et ne cogitatō
asseq̄ret̄ hūana. S̄m̄ s̄t curiosi q̄ retra
hūt̄ se a studio qd ex necitate ip̄is icūbit̄
p̄t̄ studiū min⁹ vile. Sic h̄ns curā aia
rū nesciēs q̄ spectat̄ ad suū officū iustit̄
studio p̄hie v̄l astrologie vel poesi. Die
Hierō. dicebat̄. xxxvij. di. c. sacerdotes.
Sacerdotes dei om̄issis euāgelijs et pro
phetijs videm⁹ comedias legere amato
ria buccolicoz et s̄m̄i v̄ba cātare tenere et
giliū i manibz. Et qd i puer̄ ē cā necessi
tat̄ i se crimē facere voluptat̄. Propre
rea et ip̄e Hierō ab āgelo fuit̄ correptus
et v̄berat̄ eo q̄ nimis vacabat studio pla
tōis et ciccrōis suauitate delectat̄ eloquij
vt notat̄. xxxvij. di. c. legim⁹. Et h̄ i ligi
osis et cler̄is i dignitate vel sacerdotio
p̄stitut̄ p̄hibet̄ s̄b̄ p̄ca excoicatiois studiū
legū et p̄b̄it̄ice. i. medicie vt maḡ possint
vacare studio theologie et canonū. et ne
cl̄ici v̄l mo. c. nō magnopē. c. Sup̄ specu
la. De alijs ho l̄itis secl̄aribz an liceat
illis vt dixim⁹ i tractatu d̄ timore iudi
cioz di. cludim⁹ at̄ nūc cū ḡniano di. 37
p̄ totū q̄ si id fiat̄ in̄t̄ōe bōa licitū ē. v̄ij

112
Tho. ij. q. clxxij. in pma qone ad vlti/
mū air. Studiū pbie fm se licitū ē z lau/
dabile. ppter vitare quā pbi pceperūt do/
illis reuelare. Ad qd facit dictū Hiero.
z Aug. q. posita sunt in pmo illo fmōe
de timore iudicioz dei. S; qz pbi qdam
pitate abutunt ad fidei ipugnarōez. ido
paul⁹ ad Col. ij. c. air. Videte ne qd vos
seducat p pbiam z inanē sciaz fm traditi/
onē hoim z nō fm xpm ¶ Tertio puerit⁹
ordo in addiscēdo ex pte finis. cū qd stu/
det ad vitare sciēdā vt inde supbiat vel
ceteros supervel p fas vl nefas pecūias
acqrat. dū en aliqz suū laborē in studen/
do ad deū ordinat. s. ad ei⁹ laudē z. primi
salutēz. ppe sciētiā decorari z exaltari se
credat. laudād⁹ ē z merito atollēd⁹. Nā
noticia artū liberaliū ornāmētū est aīe.
Et vt refert qdā sapiēs. Sic septe plane/
te celū exomāt. sic septe artes libales ani/
mā. Sūt autē he. Grāmatica. Rhetorica
Dialectica. Arismetria. Geometria. mu/
sica. z Astrologia. Septe planete sunt.
Luna. Mercuri⁹. Sol. Ven⁹. Mars.
Jupiter. Saturnus. Grāmatica lune
compāt qm sic luna est ceteris planetis
terre vicinior. sic grāmatica pma ē z vi/
cinior intellectu rudi z indocto. Sedz vt
ro Hugonē in li. j. didascalon Grāma/
tica est sciētia recte loqndi z cauēdi inco/
gruitarē loqndo. Et dr grāmatica qua/
si lralis scia. Hanc ita comēdat Quintili/
an⁹ lib. j. de institurōne oratoria. Nō sūt
ferēdi q artē grāmaticā vt tenuē atqz ie/
iunā cauillant. q nisi fidelr fundamēta
iecerit qēqd struxeris corruit. necessaria
pueris. iocūda senib⁹. dulz secretorū co/
mes. z q vel sola omni studioz genere pl⁹
bz opis min⁹ habz ostētatiōis. ¶ Grāma/
tica autē noticiā debēt hēre clerici deputati
ad diuinū cultū fm Durandū in summa
sua. vt salre sic lralit⁹ q legūt intelligant.
Proprea eē de magistris. c. Sup specla
z. c. qm. statuit. vt in qlibz ecclia cathe/
drali habeāt magri doctres grāmaticam.
S; vt dicit ibi glo. Null⁹ ē fruct⁹ illius
statuti z alioz. ¶ S; qd obiciat q pte
vij. di. c. Turbar. repbēdit epus q popu/
lo grāmaticā exponebat. R. nōdere possu/
mus q aliū ē grāmaticā ignorare. aliū il/
lā exponere p plo. Nā eps nō dz ignora/
re grāmaticā. vñ in ca. vlti. de erate z qli/
tate ordinādoz hr q eps ignorās grāma/
ticā amouet ab execurōe pontifical officij.
qz vt dicit ibi glo. Ignominiosū ē episco/
po ab alijs doceri. vt. j. q. j. c. Tullisim⁹.
z in auctōico de scissimis epis. s. Da/
mus. z de elec. c. Lū i cūctis. Sed ille epi/
scop⁹ de q dicitū ē grāmaticā docebat. po/
pulā vel illā exponebat. qz forte vt dicit
glo. dicebat. Lū ego dico. hō intelligas
tā de mare qz de scia. qz cōis generis ē. ff.
de verboz sig. l. Dois appellatiōe. S;
meli⁹ dic q grāmaticā hic appellat. sciē/
tiā auctoz. Recitabat en in ecclia fabu/
las poetaz z eas moralit⁹ exponebat i p/
dicatiōe sua. hec glo. ¶ Secūda sciētia est
rhetorica q mercurio compāt q de⁹ elo/
qntie antiquus dicebat. Hec fm Jli. li.
ij. ethim. inuēta ē a grecis. gorgia. aristo/
tele ermagona. Et ē trāslata in latinū a
Tullio dicit rhetorica grece a copia lo/
cutōis. ¶ Tercia scia ē dialectica. Et hec
soli comparatur. qm sic sol lunie suo tene/
bras pellit z nīm hemispheriū illuminat
sic dialectica ē vez a falso discernere faci/
ens. nō qz ceterē scie vez a falso non dis/
cernat. S; qz hec sola method⁹ ē atz via
sciētijs cūctis. Hāc pmitus parmenides
adinuenit quā postea plato pmo grecis
dedit. z aristoteles suis discipul amplū
auit. ¶ Quarta sciētia est arismetria. Et
hec venci compāt. qm sic ven⁹ carnalis
pūctōis influētiā bz. sic arismetria artē
de numeris pūgēdis z pporōib⁹ tradit
Aut en Jli. li. ij. ethimol. Arismetria
est disciplianumeroz. Greci en nūerū
ricimō dicūt. Numeri disciplinā apud

grecos p̄mū pictagoras scripsit: ac deide
diffusius a nicomacho disposita. quā
ap̄d latinos p̄mus apuleus deinde boeti
us trāstulerūt. ¶ Quia sciētia est geome
tria. Et hec iouē cōp̄at̄ regra s̄m̄ Iſidor
ab egyptijs. Nā inuadante nilo ⁊ oibus
possessionib⁹ limo obductis iniriū diuidē
de terre p̄ lineas ⁊ mēsuras nomē arti de
dit. vñ geometria de terra ⁊ de mēsurā nū
cupara est. terra enim grece ge vocat̄. me
tra mēsurā. ¶ Sexta sciētia ē musica que
cōp̄at̄ maritū q̄ a fabro ad ignē sedēre
regra est. tū q̄ instrumenta musica vt sūt
tube ⁊ alia h̄mōi hoies eq̄sq̄ ad bellū ex
citare solēt. Et vt ait Iſid. vbi. s. Musi
ca est p̄tia modularōis sono cātuz cōsi
stēs. ⁊ d̄r p̄deriuatiōem a musis. Muse
aut̄ appellat̄ a porumaso. id ē a q̄rendo
q̄ p̄ eas sic antiq̄ voluerūt vis carminuz
⁊ vocis modulario q̄reret. Moyses dic
tur⁹ reprobat̄ fuisse tubal. q̄ fuit de stirpe
cayn an̄ diluuiū. Greci pictagorā dicūt
hū⁹ artis inuenisse p̄mordia ex malleoz
sonitu ⁊ cordaz extēsiōe percussa. Alij li
nū r̄bebei ⁊ zethan ⁊ amphionē in musi
ca arte p̄mos claruisse ferūt. De hac mu
sica ita refert Iſid. p̄ cordās cū Quintilia
no lib. j. de institutoria orōe. Erat apud
antiq̄s tā turpe musicaz nescire q̄ lras.
Interponebat̄ autē nō modo sac̄s sed et
om̄ib⁹ solētib⁹ oibusq̄ tristio:ib⁹ rebus
Ut em̄ in veneratōe diuina hymni. ita in
nuptijs humeni ⁊ in funerib⁹ treni et la
mentis ad tibias caneant. In cōuiujs
s̄o lira vt citbara circūferebat̄. ⁊ accubā
tibus singul ordinabat̄ cōuiuiale genus
canticoz. Itaq̄ sine musica nulla disci
plina p̄ esse p̄fecta. Nihil em̄ sine ip̄a. nā
⁊ ip̄e mūdus q̄dā armonia sonoz feruor
esse cōposuit. ⁊ celū ip̄m s̄b armonie mo
dularōe reuoluit. In plijs insup tube con
cētus pugnat̄s accedit. ⁊ q̄to vehemen
tior fuit clāgor. tāto fit ad ceteram anim⁹
fortior. Sicut ⁊ de remiges cāt̄ horat̄ ad

tolerādos q̄sq̄ labores Musica animū
mulcet ⁊ singuloz opez fatigatōes mo
dulario vocis sola ē. Ip̄asq̄ bestias. nec
nō ⁊ sp̄eres volucres atq̄ delphines ad
auditū sue modularōis musica puocat.
¶ Septima sciētia est astrologia q̄ satur
no comp̄at̄. qm̄ sic saturnus ceteris plane
tis est altior. sic ⁊ sciētia hec de altiorib⁹
q̄ cetera speculat̄. Sedm̄ v̄o Iſido. vbi
s. Astrologia ⁊ natiuitatis obſuāriam
chaldei p̄mū docuerūt. Greci aut̄ dicunt
hāc artē ab arblante p̄us excogitatā. Jo
q̄ dicitur ē sustinuisse celū. De q̄ Augu
li. xvij. de ciui. dei multa refert ca. viij. et
ca. xxxix. eiusdē libri dicit. Eo tpe q̄ mo
yses nat⁹ est fuisse rep̄t arblas ille mag
nus astrolog⁹ promethei frater mīnus
aut̄ mercurij maioris. cuius nepos fuit
mercuri⁹ termegist⁹. Sūt ⁊ alie scie que
his adherēt. vt medicina ⁊ ius ciuile. Est
⁊ sciaz regina r̄beologia. cui balcermaf
ius canonicū q̄s ad bonū finē addiscere
laudabile est.

¶ **C**uriosi ex supbia spernūt vitare
dū scribit vel narrat absq̄ lenocinio s̄
boz. ⁊ q̄ p̄t esse doctrina sine eloquen
tia ⁊ eloq̄ntia cū doctrina sit cōmēdabil
Capitulū secundū

¶ **E**cūda curiositas d̄r locutiōis.
q̄ est in illis q̄ oēm veritatē et fi
dei et bonoz moz siue scrip̄ā siue p̄dica
tā p̄tēnūt dū ibi deest ornat⁹ ⁊ copia dicē
di. De q̄b⁹ dicit i. s̄. j. in tractatu d̄ r̄ore iu
dicatorū dei. ¶ S̄b notādū q̄ triplicat̄ q̄
dā de eloq̄ntia dicūt Quidā assert̄ absq̄
illa n̄ posse stare doctrinā. q̄dā affirmāt
eloq̄ntiā esse spernēdā. Quidā v̄o eloq̄n
tiā doctrine dicūt associandā. ¶ Primi
sunt illi de q̄bus Lactāti⁹ ait. li. v. diui
naz institutionū. Nec in primis causa
est r̄. vt in illo p̄mo s̄mōe de timore iudi
ciorū dei. Sed cerre q̄ tales nō h̄i sentiat̄
ostēdūt exēplo varioris De q̄ sic scribit
Aug. li. vj. de ciui. dei. c. ij. Mare⁹ var

ro taceri min⁹ suavis est eloq̄o doctrina
tñ atq̄ sententijs ita refer⁹ est vt in omni
eruditiōe quā nos seclatē illi aut liberalē
vocāt studiosum rez tāū iste doceat qm
tñ cicero delectat. ubi seq̄t Au. Cicero i
libris acadēmicis varronē appellat a/
curiosissimū. r sine vlla dubitaciōe doctissi/
mū n̄ tñ dicit facūditissimū. r rez ibidē Au
gul. In p̄mo aut libro Cicero cū eiusdez
varronis litteraria opa p̄dicaret. Nos i
q̄t in nra vrbē pegrinantes errātes. p̄ tan
q̄ hospites tñ libri q̄si domū reduxerūt
vt possent aliquid q̄ r vbi essent agnosce
re. Lu eratē patrie. Tu descriptōes tem
por. Tu sacroz iura. Tu sacerdotū. tu
domesticā. tu publicā disciplinā. tu sedi
um regionū locoz. tu oim diuinaz hūa
narūq̄ rez noia. genera. officia. causas
apūisti. hec tñ Quis igit varronis do/
ctrinā sine eloq̄ntia descriptā respiciet.
quā tot laudib⁹ cicero est p̄secut⁹. Sed
Aug. adhuc in p̄fatio. li. c. viij. uad varro
ne subdidit. Tu doctissim⁹ varro tā ml/
ta legit vt aliqd ei scribere vacasse mire
mur. tā multa sc̄psit q̄ multa vix quēq̄
legere potuisse credam⁹. Et licz ip̄e Au/
gul. sic cōmendet varronē tñ nō appro
bat oia sua scripta. vñ in. iij. c. p̄acti li/
bri dicit. In his q̄ varro scripsit de reb⁹
hūanis secut⁹ est historiā rez gestarum.
Que aut de his quas diuinas vocāt qd
m̄si op̄tiones rez vanaz. Dixim⁹ ista
de varrone cui⁹ doctrinā magnificat Li
cero q̄ tñ sine eloq̄ntia fuit. Quāto ma/
gis nos approbare acceptare ac venera
ri debem⁹ doctrinā sc̄roz q̄ locuti sūt spū
serō inspirati. licz nō semp̄ p̄ledeat ni
tore eloq̄ntie. Secūdi cōtēdūt eloq̄n/
tiā oino fore dānandā. p̄ q̄s sunt verba
Quintilian in illo finēe hmo de timo/
re iudiciorz dei. Tercij asserūt doctrinā
eloq̄ntie q̄nq̄ associandā. Et cū id faci
unt bono zelo ad honorē dei r aiay salu/
tem rē vni⁹ dignā efficiunt. Sic etiam

Aug. docet li. iij. de doctrina xp̄iana. Ja
circo Lactanti⁹ lib. ij. diuinaz instituti
onū inq̄t. Nūc maiore copia r factare
dicēdi causam vitatis poram⁹. q̄ lz pos/
se: sine eloq̄ntia defendi vt est a mult⁹ se
pe defensa. tñ claritate ac nitore finonis
illustrāda r qdāmodo differēda ē. vt po
tent⁹ et animos influat. r vi sua instru
cta et luce ordōis ornata.

Curiosi ex supbia corporcos sens⁹
ad vana dirigūt r illicita. r p̄cipue i spe
ctaculoz inspectione. **La. iij.**

Curiositas est visio
sensitiua. q̄ consistit in appeti
tu r studio inordinato cognoscēdi p̄ ali
quē sensum exteriorē. Et quis ista curi
ositas sensitua exerceat p̄ oēs sensus.
n̄ exprimit p̄ visum. q̄ noie visus itelli
git oim sensatio. vñ cōsuevit dici. vi
de q̄ bonū sonū h̄z cāpana. id ē audi. vi
de q̄ bonū odorē habet iste flos. id est
odora. Et xps dixit Lu. vlti. Videte ma
nus meas r pedes meos. i. palpare. Et
psal. xxxij. scribit. Sustate r videte qm
am suavis est dñs. Sed in itaq̄z tho. co/
gnitio sensitua ordiat ad duo. Uno mō
tam in hoib⁹ q̄ in brut⁹ ad corpis sustē/
tatiōem. inq̄. u. s. p̄ h̄mōi cognitōez ho/
mines r iumenta vitāt no ciua r acq̄rūt
sibi necessaria ad sustentatōez. Sic oim
videns lupū fugit. r sic hō videns inimī
cū m. q̄ d̄ facere nō possit si nō videret. r
videns abū sumit illū. Alio mō cogni
tio sensitua sp̄cāliter in hoie ordinarur
ad cognitōem practicā vel speculariā.
videns enī herbā medicinalē medic⁹ oz/
dinat eā ad medicinā. vidēs exercitia ali
cui⁹ artis quōd fuit addidit vt fm ea ope
ret. Cōsiderās p̄ visum auditū vlt p̄ ali/
os sensus pulcritudinē creaturaz cur/
git inde i cognitōez creatoris. Dñ igit n̄
appōit studiū circa cōscēda sensibilia

p̄dictis modis ⁊ caus. s. p̄p̄ necessitates
 sustentande nature. vel p̄studii vitatis
 itelligēde curiositas ē. Et q̄uis luxuria
 ⁊ gula sint circa n̄gabilia ⁊ gustabilia. ⁊
 sic enā viciū curiositas. t̄n̄ ista est d̄ia.
 q̄ luxuria q̄rit delectationē inordinatam
 tact. s. curiositas q̄rit delectationē ioꝝ/
 dinatā cognitiōis q̄bit p̄ tactū de re. ⁊ sic
 de alijs sensatis. Et s̄m̄ Petꝛ de palude
 virgines t̄tant de vicio carnis p̄ modū
 curiositatis. s. vt expiant qualitatē illi⁹
 delectatiōis venere. Sic ⁊ q̄ expri s̄r de
 lectionē venereā aliq̄n̄ incitantur ad
 turpia et curiositate. s. ad expiendos no
 uos modos turpitudinis magis q̄ in lu
 xuria. Dicit etiā Beda q̄ viciū curiosita
 tis est in dignoscēdis carpēdisq̄ vicijs
 primoz. Qd̄ sit p̄ricularia sensibilia.
 Hoc t̄n̄ s̄m̄ Lho. aliq̄n̄ bono aio fit ad
 vtilitatē suā. vt. s. inde pficiat puocatus
 bono exēplo alteri⁹. vel etiā ad vtilitatē
 primi. vt. s. corrigat cū charitate seruas
 debitis circūstātijs. Sed cū q̄s cōfide
 rar videndo vl̄ audiēdo facta aliorū ad
 despiciendū vel terrabēdū. vl̄ saltū im
 t̄liter inq̄rendū h̄ curiosum est ⁊ viciōsū
 Jō Sapiens puer. xxiiij. c. ait. Nō in si
 diis nec q̄ras impietatē in domo iusti.
 Et ad h̄ faciūt auctoritates posite in ser
 mone de iudicio temerario in q̄drageli
 mali de p̄nia. ¶ Cōsistit tandē curiositas
 in spectaculoꝝ vanoz in p̄cedē. vbi sci
 endū q̄ aliq̄ sunt spectacula representati
 ua piar̄ rez. vt natiuitatis. passiōis. et
 resurrectiōis iesu xpi ⁊ s̄illum. ⁊ in p̄cedō
 talū de se opporūa ē. optima ē. Quedā
 h̄o spectacula sunt representatiua turpiuz
 rez. in q̄b̄ q̄n̄q̄ recitant comedie t̄rētij
 cū turpib̄ ⁊ obscenis gestib̄. Alia insu
 p̄ s̄iūt cū habitu mōachali vl̄ religioso.
 qd̄ p̄hibitiū ē s̄m̄ glo. in. c. Cū decorē. et d̄
 vita ⁊ ho. clericoz. Et in auctērico d̄ san
 ctiss̄ ep̄is. s. vl̄. Et. L. d̄ sp̄ali auditiōis. l.
 ¶ Nūme. Et a talib̄ b̄n̄ ē abstinere. Et

precipue ista vitent clerici ⁊ religiosi. et
 maxime dū celebrant diuina. Nā vt scri
 bit de cōse. di. j. ca. Qui die solēni p̄finit
 so eccl̄ie cōuentu ad spectacula vadit ex
 cōmunicet. Et de cō. di. v. c. Nō oportet
 ministros altaris vl̄ q̄libet clericos spe
 ctaculis aliq̄b̄ interesse. Et vt breuius
 cōcludam⁹ dicit Lho. ij. ij. q. clxxvij. ar
 ticulo. ij. Inspecio spectaculoꝝ cōmūit
 reddit viciosa inq̄ntū p̄ hec fit hō p̄nus
 ad vicia vel lasciuie vel crudelitatis. vel
 vāitatis ⁊ filia. p̄ter ea que in spectacu
 lis solent fieri. Laure itaq̄z incedendū ē
 ne intellectus p̄ supbiā curiositate leuet
 aut corporis sensibus cōcedat libertas
 qua ferant ad obiecta illicita ⁊ indebita
 Itaq̄z custodiēdi sunt ⁊ refrenādi vt q̄
 hūilitas habitet in aīa nostra q̄ nos d̄i
 gnos efficiat gr̄a christi. ⁊ tandem pdu
 cat ad gaudia paradisi. Amen.

¶ feria quinta scōde hebdomade De su
 pb̄ia muliez satis tempore ⁊ modeste re
 citand⁹ ne patiant ille q̄ hūiles sunt ⁊ v
 tuose. ¶ Sermo duodecim⁹.

Gloria mea ma
 le a demonio vexat. Scribunt
 hec verba Matth. xv. ca. ⁊ in
 euāgelio hodierno. ¶ Supbie viciū dere
 standū s̄as̄ ifestat m̄licbre gen⁹. Ipe d̄p
 pe m̄licres cōit claresc̄ ⁊ fumo supbie re
 plere. Nec mirz q̄ vt sapiēs ait Eccl̄. xx
 v. c. Amliere sumpsit iniriū oīs p̄ditio
 dū. s. p̄ma m̄ oīm appetēs scire bonum
 ⁊ malū supbe diuinuz p̄cepit p̄ceptum.
 Nō igit sola filia ebanee vexabat a
 diabolo. sed tot innumere vt sic dicā in
 quaz cordib̄ supbia d̄n̄at. Prop̄ea ho
 dierna die supbia muliez potēter expu
 gnabim⁹. Quarū distinguere poterim⁹
 triplicem supbiam.
 ¶ Prima dicit matrimonial⁹ fusiois.
 ¶ Scōda vane exornationis.
 ¶ Tercis p̄imalis conuersatiōis.

Quoniam mulieres superbenolunt esse viris et
ab illis dirigi et regulari. Cap. p̄mū.

Prima superbia mulierum dicitur in
moralibus et philosophis. Confundit
enim ille mulieres qui superbie locum
reddunt ordinem in ratione dum fatigant totum
virum posse viri a quibus regi et gubernari ma-
xime indignantur. Quod autem virorum sit regulanda
et prudentia viri ostendit triplici ratione.

Prima est propter mulieris subiectionem.

Secunda propter mulieris adorationem.

Tertia propter mulieris decorationem.

Prima ratio est propter mulieris subiectionem.
Nam cum viro inferior est. unde inquit
Aristoteles in politica. Masculus natura fe-
mella principalior est. Et Petrus in sua prima ca-
nonica. iij. c. Mulieres subdite sunt viris.
Et Augustinus in questionibus nuperi. Et xxxij. q. v. c.
Manifestum est voluisse legem feminam sub vi-
ro esse. Et idem xxxij. q. v. c. Est ordo natu-
ralis in hominibus ut serviant femine viri. Et
Ambrosius in exameron. Ad id pro eadem deceptus est
non eum ad id. Quod vocantur ad culpam mu-
lier in istum est ut eam in gubernatione assumat
ne iterum femina facilitate labatur. Idem
xxxij. q. v. Mulierem. Mulierem postulat sub-
iecta esse domino viri et nullam auctoritatem habere.
Et xxxij. q. v. c. Cum caput. Cum caput mu-
lieris vir sit caput autem viri Christus quicquid virorum
non subiacet viro habet capiti suo et in se cer-
minis rea est cuius vir si non subiacet Christo.
Et Isidorus xxx. q. v. c. femine. femine dum
maritantur id velant ut noverit se ipse virum
suis subditas esse debere et humiles. Sed mu-
lieres egre ista ferentes arguunt primo ex sen-
tentia dei qui dixit. Gen. ij. c. Non est bonum
hominem esse solus. faciamus ei adiutorium simili-
le sibi. non dixit. faciamus sibi. Et Adas
Gen. ij. dixit deo. Mulier quam dedisti mihi
sociam. non vocans eam sociam quasi equalis et
non inferioris. Item gl. xxxij. q. v. c. Mu-
lierem. Nec illud super verbo. costa ait. Non
de pede formata est mulier ne videretur o-
mnino famula. non de capite ne omnino videretur

domina. sed de costa. v. videretur collateralis.
Et Apostolus in prima ad corinthios. vij. c. ait. Vir
non habet potestatem sui corporis. sed mulier. et in
non habet potestatem sui corporis sed vir. Et Hiero-
nimus ad oceanum xxxij. q. v. c. Apud nos. Non
licet feminis equare non habet virum et eadem fut-
tus pari. dicitur censetur. Ad hec nos non
demus pro de viro et virore possumus duplici-
ter loqui. Aut quod ad fidem in ratione et in
moniale debent. et sic vir et virore sunt equales.
Ita enim vir tenet diligere virore. sic virore
virum. et sic fide suare illi dicitur sicut vult sibi
suari. Aut loquimur quod ad regumque vult.
et tunc distinguendum. quod aut vir vult rege-
re virorem ita ut faceret contra precepta dei
et tunc ei non dicitur obedire. Aut ita pro preceptis
ea que non sunt contra deum et expedienda cum vult
tari domus. mutue fuerit satis. et tunc virore
dicitur viro subiacet et obedire. Dicit tamen Richardus
in iiij. di. p. l. v. In questione vult fieri pos-
sunt facere testamentum in ratione ad argumen-
tum in oppositum. Quod virore prope loquendo non
est servus mariti quibus vir sit caput et in re-
gendo ipsam et sit administrator. et dispen-
sator bonorum. unde dicitur mulieri politici-
ce non desporite. Item mulier preter hoc in bonis
consilium sibi et marito de quo pre potest facere te-
stamentum. Bonum autem in iiij. di. xij. dicitur. Quod
vir est muliere excellentior propter tria. Pri-
mo propter dignitatem in principiando. quod omnia
tamen viri quam mulieres ex viro viro sunt. in quo
est expressa representatio egressus reus ab illo
unico et summo principio deo. unde Ambrosius li. d.
padiso ait. Unam naturam volens hominem con-
stituere deus ab viro principio creature hoc
cepit. Secundo vir est excellentior mulie-
re propter auctoritatem in presidendo quod vir eam
propter vult dicitur est non mulier. Tertio propter
fortitudo in agendo quod viri est agere et mulie-
ris pari. quoniam plus habet serus virilis de vir-
tute activa. unde Aristoteles li. de animalibus dicitur.
quod mulier est mas occasionarius id est vir
imperfectus. Secundo virore est regulanda habet
prudentiam et auctoritatem viri propter mulieris

Aditione. Est enim in pluribus mlti leuis in
costans et mobilis. Quare Terentius ait
Quod mulieres ferme ut pueri leui senten
tia sunt. Et Lactantius lib. iiij. dicit. nullo alio
mulierem phiam scuisse nisi Themistocles.
Sunt etiam mulieres ad lasciuia pue ut p3
i vxore putifari pncipis eunuchorum pba
radis q secauit et infamauit ioseph. ut dicit
Bem. xxxij. c. Est nihilominus pp. et sup/
bia vxor septimo viro tria. Quare dicitur q
da cur vxor sberisa erat in fluuio q cuz
qreter cadauer eius ad educendum d aq ibat
p fluuium tra aqua. et infrogat cur sic fa
ceret. rudit mulier ista in vita sp fuit co/
traria dicit et madaa meis. Jo quo tria
mo si fore etiam mortua aqua contrario
perat. Recitat insup Hiero. contra Iou
manuz. q socrates habuit duas vxores
qs ingenti patientia sustinens no potu
it in ab earu humiliss et clamoribus libe
rari. Et cu qua da die qrelantibus ipis co
tra eu domi ille foret egressus ut earum
molestias euitaret et an domu sederet p3
cere ille aqua sup eu. Ille ho imperturba
tus ait. Scieba q post tonitrua pluuie
psequerent. Narrat etiam Valerius q phoro
neus rex grecorum die q mortuus est dixit le
oncio fratri suo. Ad sumas felicitate nihil
mibi deesset si vxor sp defuisset. Cui leon
cius. Et quom vxor obstat. At ille. Da
riti h oes sciu. Et Lato vricens dicebat
Si absq femina posset ee mudus uersa
tio nra no eet absq dhs. Aulus gellius in
sup li. j. noctiu atticarum. vba merelli nu
midii recitat dices. Dulci et crudeli vi
ris audientibus legebat ozo merelli numi
diti grauis ac differi viro qua in cesura
dixit ad populū d ducedis vxoribus cum
eu ad mironia capesceda hortaret. In
ea oratione ita scripuit fuit. Si sine vxore
possem qrites ee oes ea molestia carere
mus. Sed qm ita natura tradidit ut nec
ca illis satis comode nec sine illis villo
mo viui possit saluti ppetue poti q bre

ui voluptati. Mulendū. Tertio fore
gulado e fm prudentia viro ppter mulie
ris decoratione. vxor em bn mougera ta
est de r ornamentu domi glia viro. con
solatio penete. et corona amicorum viro at
qs domesticorum. Hic sapiens puerb. xij. ca
ait. Mulier diligens corona est viro suo
Jo viro incubir vxore ad oem honestate
dirigere illa gubernare. Sz supbi fa
cit ut vix vna regiat e decet vna no ex ce
tu vel mille q veru sbicere no pcurer. Il
le ho mulieres q vanitant vacat viros
psepe molestat. Et ut idt Aurcol. The
ophrast. vxor poposa p total nocet. co
querit dices. Illa omarior pcedit in pu
blici. Ego in uentum femiaz misella de
spicio. et ut ait sapiens puerb. xij. c. Le
cta iugis distillaria mlti litigiosa i domo
¶ Mulieres supbe excedit modū et re
gulā in ornatu et cultu corporis ac pompa
vestimentorum.

Laputū scōm.
Ecūda supbia mulierū dī va
ne exornatiōis. Excedere q̄ppe
solēt mulieres in ornatu corpis
et in h magis peccāt ipse q̄ viri. Rō ē q̄ si
cur magnanū oīa ista t̄palia pua existi
mat. ita pusillanū pua magna existiat
Nōr aut̄ pui at ē et debiliōs cognitiōis.
q̄ vir. vñ gl̄iam t̄p alē magnū qd arbitra
tur. Et cū nō valeat appere vel exaltari
imagnis negocijs. q̄ nec in docendo nec
nego ciādo et h mōi saltū in appentia pul
chritudis q̄rit gl̄iaz. Refert Aulus gelli
us. li. j. noctiu atticar. Qd demosthenes
pusq̄ eloquū ei immouisset nitore culte
dī appetisse. Sz postq̄ eloq̄ntie famaz
assecutē rē r̄roga dicebat poti velle a
se q̄a nitore vestiu gl̄iaz cōpare. Multi
eres q̄ ob vilitatē ai in ornatu se gl̄iosas
reputant et felices. Sed notandū Qd
triplex est ornatu.

¶ Primus laudabilis.
¶ Secundus tolerabilis.
¶ Tertius vituperabilis.

Primo: ornatus laudabilis est ille qui virtutibus munitur altaris in divinis officijs et principibus et alij in dignitatibus constituti qui virtutibus vestibus preciosis que de se non ordinantur ad sui gloriam sed ad significandum excellentiam sui statum et ostendam magnificentiam divini cultus. Et sic multi sancti vixi sunt ratione sui generis vestibus delicatis. vixi beatus Bernardus xxv. c. Jacob patriarcha fecit ioseph tunicam polimitam id est trachamaram. Et sancta Cecilia nobilis romana vestes deauratas deferrebat. Et hoc modo dicitur. C. de postulando. l. vi. Quidam aduocatus coram iudice dicitur habere vestes decetres. Nam talis ille presumit prima facie qualem eum iudicant vestes. ff. de iure fiscali. l. diu. l. si accepto. Et vixi dicitur. xx. q. j. c. vi. Vestis dicitur esse iuuenis status ordinum et officio. Et hoc dicitur esse de vita et honestate clericorum. Quidam clerici non desunt corrigias aurium et argenti nec desunt anulos nisi quibus competit ex dignitate. Et xx. q. iij. c. Dis iactantia et ornamenta corporalis aliena est a sacramento ordine. In glo. in dicto. Clerici dicitur Clerici in vestibus dicitur se conformare consuetudini regionis ne videantur hypocrite. vixi. xx. di. c. Si quis viros. Et ne vilescat dignitas clericalis. lxx. di. c. Epi. Et xx. q. iij. c. In summa. De episcopis etiam dicitur glo. xvj. q. vij. c. In noua. Quia episcopi religiosi debent deferre habitum professionis sue. Et non quod monachi faciunt episcopi non abijciunt habitum. Sed retro habitum desuper ferat habitum in quo magis iuueniat eis in quo habitus feratur. Et de vita et honestate clericorum. c. De quo dicitur. Res habituales itaque foret quod habitum ornamentum omittent in habitu et vestitu vel ex negligentia. vixi Arist. in vij. ethi. di. Quid ad mollicies que virtuti est grinetur quod homo trahat vestem per terram ne labores in retinendo eam vel si homo faceret ad ostentationem propter inanem gloriam sic plerique faciunt deferentes vestes immundas et sordidas. vixi Bernardus dicebat quod in vestibus pauperas placebat. sordes autem nudas que signum erat vel negligentiam vel gloriarum affectum et di-

li. s. Prefata. Nec affectate sordes nec exquisite delicie laudem parant. vixi quod dicitur alij quibus et exemplo habent alios puocare ad penitentiam decet eos vixi lib. induit. Sic fecerunt quidam ex prophetis de quibus ad hebreos. xj. ca. scriptum est. Circumierunt in melotis id est sclaumis. et in pellibus capris vixi belias. Et glo. sup illo Math. iij. Jobes habebat vestitum de pilis camelorum. Quia penitentiam predicat habent penitentiam. Sed ornatus tolerabilis cum muliere finem mori preie et non corrupta intentione ornatus se modeste temperare vixi sic placeat vixi vel ne peiores ac deteriores alijs videant. vixi Augustinus. De doctrina christiana. Et xi. di. c. Quisquis quid loco et pro personis iuueniat diligenter attendendum est ne temere flagitia reprehendamus. In his enim omnibus non vixi rerum sed libido in culpa est. Tertio ornatus vitupabilis cum se primo fit propter vanam gloriam. vixi Bre. in omel. in die. Si cultus preciosus vestitum culpa non est nequaquam primo dei tamen vigilanter exprimeret. Quidam diues qui torquabatur a pedibus inferos purpura et bysso inducitur. Secundo vitupabilis ornatus mulierum cum fit cum nimis excessiua sollicitudine. vixi Christus Math. vj. c. Dixit. De vestimento quod solliciti estis sed superflue. Tertio reprehensibilis ornatus cum fit exponendo super vires et decentiam statum. sic fit tibi istis. Quarto dum mulieres ornatus se vixi trahant alios ad sui concupiscentiam. Ob id sapiens puerb. vij. de muliere sic se ornate ait. Ecce miler occurrat illi ornatus meretricio. prepara ad capiendas animas. Et Hiero. ad furiam in die. Ornatus iste non domini est velamentum est anticristi. Aut vestitum vixi loquimur. Aut loquimur dum vixi vestiti sumus lingua personat castitatem et totum corpus prefert impudicitiam. et idem ad sacras virginis de continentia signali. Prophetice ille sermo non preerat de vobis filie eorum composita et circumornate vixi sicuti do repli. si les sepulcris dealbatis que extra auro relucet intus vero plena sunt ossibus

mortuoz. De nō filie regis xpi. sed regis
 tyri. De sp in munerib⁹ vultus impudi
 citia diuites plebis. ⁊ captiur ⁊ captiur.
 Impudicissim⁹ mulier⁹ affectus sp in gē
 mis. sp in lapidibus. sp in ornamentis et
 trinfecis gl'am ponit. Nō sufficit eis li
 bido innata nature. sed occasione arunt
 explende libidinis. Affectat pauldubio
 vt oculi viroz auz cōreplan: es ⁊ gēnas
 tandē figant in facie vt facili⁹ incitēt ad
 libidinosū icendiū. Quid mererit gl'ar⁹
 Quid exaltaris in pulchritudine pāni
 qd ad te attiner argētū ⁊ aurū. Nōne ois
 caro fenū ⁊ ois gl'ia eius quasi flos feni.
 Hec ille. Nescio qd re ferre debeā de ex
 cessu ornatus. qui tā infecit totā italiam
 Ape nanq; illo qd p'dicare cepit sanctus
 Bernardinus vas electiois. ⁊ ab ipso et
 ab alijs p'dicatorib⁹ feruentissimis dicitū
 est factis irā vanitates ⁊ pompas. ⁊ ni
 bil acū est. cū indies mulieres in h̄ dere
 riores sint facie. Et lz sunt alia perā mul
 ta in vīris ⁊ mulierib⁹ qd deū tā puocauē
 rē ad iracundiā. Istud tñ vnuz est ⁊ au
 deo dicere p'ncipale. nū qz generale est. nū
 quia publicū. nū qz multoz maloz causa
 tiuū. nū quia cū maiore obstinatione reti
 net. Nescio quid euenier. qz inscrutabi
 lia sūt iudicia dei. Videm⁹ tñ p'rias ⁊ pro
 uincias a multis annis dure flagellari.
 Nūc peste. nūc penuria rerū. nūc strepi
 tu ⁊ terrore guerraz. O mulieres vane.
 O mulieres elate. O mulieres dure. pro
 pter vos irat⁹ est d⁹. p'pter caudas. pro
 pter d'ecora pectora. p'pter fucatas facies
 p'pter sacroz locoz ⁊ tpm iniuriā. p'pter
 obscenos gest⁹. Hinc est qd. Isaie. iij. c.
 scribit. Pro eo qd eleuare sūt filie syon. ⁊
 ābulauerūt extento collo. ⁊ nūtib⁹ oculo
 rū thāt. ⁊ plaudebāt pedib⁹ suis. ⁊ cōpo
 sito gradu incedebāt. decalua bit domū
 veritē filiarū syon ⁊ dñs crines eaz mu
 dabit. Hec tibi vīriq; tormilia crines dis
 coꝝ puer plā gētes ⁊ lamē. ārs. p'pter ea q

diebus nostris eueniūt iudicia

// O mīeres supbe sūt i sua quersarōe
 gues atq; alijs moleste. // Cap. retrū.

Q Erca mulierū supbia dī quersarō
 nis. In quersarōe nāq; supbe muli
 eres pris r'icis imo ⁊ familiarib⁹
 dom⁹ sūt p'sepe moleste. Et h̄ p'pter tria.

Primo p'pter ipaz inuidiā.

Secdo p'pter ipaz iracundiā.

Tertio p'pter linguam.

Primo p'pter ipaz inuidiā. In eis vt
 in plurib⁹ inuidia regnare solet. Dō pa
 ter etiā in mulierib⁹ sanct⁹. Uides em̄ qn
 ta fuit inuidia sare ad agar postq; cōce /
 pit. vt p; Gen. xxi. c. Et q̄ta fuit inuidia
 reahel ad liam qz filios nō bēbat. vt po
 nit Gen. xxx. c. Quāta anne ad senenniā
 secundā ipā sterili existēre. vt h̄ p'mi Re
 gū. j. c. Quāta maria ad moysen. p'pter ebi
 opissaz. vñ murmurauit ⁊ detraxit moy
 se. vt scribit. Nu. xij. c. martha a d'ubc ma
 gdalene iuidebat. qz sedens ad pedes do
 mini audiebat vbi illius Luc. x. c. Se
 cūdo est molesta quersario supbaz muli
 erū. p'pter iparū iracundiā Est p'pter muli
 er impatiens cōiter ⁊ iracūda. ⁊ h̄ p'pter
 vilitatē animi. Quia vt inquit Quidius
 li. de tristibus Quo quisq; est maior ma
 gis est placabilis ire Et de muliere dicit
 Eccl. i. xxv. c. Nō est ira sup irā mulieris
 Propterea Eris. in qdā smōe ait. Ego
 em̄ existimo nullā eē in h̄ mūdo bestia cō
 parabilē male mulieri. Quid inter q̄tru,
 pedia aialia leone fortius aut in serpen
 tibus dracone atroci⁹. Sed leo ⁊ draco
 in malo inferiores sūt. Daniel e; in lacu
 leones veriti sūt. Dan. vl. c. Iustum na
 both crudelissima tezabel interfecit. rertū
 Regū. xxi. Erectionā in ventre custodi
 uit. Jone. ij. c. Dalida sāsonē circūuenit
 illecebris ⁊ raso capite deformatū alieni
 genis tradi dit. Iudicū. iij. xv. ⁊. xvj. c.
 Iohem baptistā in deserto viuēre draco
 nes ⁊ aspi des comytc sbaira feritate ti.

muerit. Herodias ho eide caput absci-
dit et tati viri morte in pndicium saltant
accepte. Mar. vj. c. Tercio mulieruz
puerfario quis est ppter ipaz linguam.
Daber qde lingua pmptra ad mentien-
du. Sicut przin pma mliere ena q men-
tura fuit fm Nicolaū de lyra qn dixit ge-
nes. iij. c. q deus pceperat ne comederent
et addidit. et ne tangeret pomū veritum.
Nō em pceperat de ne tangeret sz vt nō
comederet. Sara mendaciū dixit ange-
lo. s. se nō risisse. Gen. viij. ca. Obstetri-
ces hebreoz sephora et sue mērite se pha-
raoni. Exodi. j. c. Raab mērita est iero-
cōtinis Josue. ij. c. Michol mērita ē lau-
li pri suo qren dāuid occidere. j. Regū
xix. c. Saphira mērita est petro Act. v.
ca. Secōdo habet linguā expeditā ad in-
famandū. vt patz in mliere q infamavit
Joseph. Tercio habet linguā param
ad ligandū et contendēdū sicut expien-
tia dicit. Propterea dicit Aristo. iij. po-
litice. q si mliet sit eloqns nō est virtuti
ascribendū sed loq citari. q si dicat q d
sui natura mulier garrula est et loquat.
Sed licz q dicit sunt ad mlieres supbas
ptineat nō ppterea ptenendū est serus se-
mine. Nec etiā asserendū q nō inuente
sunt et inueniant mulieres plurime viri-
tutib⁹ redimite et morib⁹ cōpositis oma-
tissime. sicut scripsi in fmōe de mulieri-
bus in tractatu de riore iudicioz dei. Re-
phendat itaqz supbia malaz. vt nō non
fiat iuria bonis. Erūt qdē in die iudicij
tor hgies. tor vidue. tor nupte. tor marty-
rio coronate q cū christo pficiscēt ad glo-
riā sempiternā. In q ipse dei fili⁹ cū pre-
et spū sancto viuūt et regnat in secla. secu-
lorum Amen.

¶ Feria sexta secūde hebdomade De su-
pbia prothoplaustoz. et lapsu humane
nature.

¶ Sermo decimus

Rac autem

ibi hō triginta octo annos habēs in infir-
mitate. Scribant hec verba Job. v. ca.
et in euāgelio hodierno. Nisi qz dñs nr
iesus christ⁹ dignat⁹ est humanū genus
redimere null⁹ qzūcumqz iustus et rect⁹
videre potuisset desiderabile faciem de.
Dēs qdpe eram⁹ filij ire. ppter supbiam
prinoz pentū q in terrestri paradiso diu-
nū cōtempserūt imperiū. Sūt nō pleri-
qz cristumantes puerilia esse inania siue
vulgaria q de lapsu hūane nature a scri-
ptura diuina et doctorib⁹ sanctis tradūt.
Ideo in pferri fmōe de supbia pibo-
plauustoz et humane nature lapsu meri-
to differemus. qm hūanū genus mystice
designari potest p infirmū illū de q loqf
euāgelij tercus q tā longo tps spacio sa-
nari nō potuit donec christ⁹ ei dixit vt
surgens tolleret suū lectū et ambularet.
Declarabim⁹ at tria mysteria pncipalia

¶ Primū dicit veritatis.

¶ Secundū grauitatis.

¶ Tercū impossibilitatis.

¶ Qualit⁹ vera sunt q dicit⁹ d lapsu hu-
mane nature ad quē coopat⁹ fuit diabo-
l⁹ quē recte pmissit de⁹ boiem impugnare

Primū mysteriū de. ¶ Lap. j.
clarādū d lapsu hūane nature
dicit⁹ vitas. In q tria dubia absol-
uēt⁹. ¶ Primū vtz sit vez q hūana na-
tura sit lapsa a statu q d dicit⁹ fuit. Se-
cūdū vtz sit vez q diabol⁹ coopat⁹ fue-
rit ad hois lapsū. ¶ Tercū vtz de⁹ debu-
it pmittere diabolu ipugnare hoies que
sciebat in illa pugna debere deficere.

¶ Ad pñm dubiū rñdem⁹ q vez est q
hūana natura sit lapsa. et h pbat triplici-
ter. Prio ex pre dei naturā instituentis.
Secōdo ex pre dei naturā assumētis. Tercō
ex pre di naturā imutātis. Et pmo pmitte-
de se tres vitates. ¶ Prio q ois creatā cō-
stituta ē et suaf iec ab optio do. h nos
ostremur i vtroqz simbolo cū dicim⁹ deū
creatorē et factorē celi et tēre visū. o. et iussū.

Et licet phi nō potuerit vi nature sue p
ductionē rez in eē intelligere p creationē
q̄ est pductio oim de nihilo vt docet magr
in scdo. nō cognouerūt deū p mō motores
z p mā cām oim q̄ sūt in vniuerso. vñ La
etanti? li. j. diuinaz institutionū inq̄t de
orpheo. Orpheo verustissim⁹ poetarū
deū vez z magnū p̄mogētū appellat eo
q̄ añ ipm̄ nihil sit genitū z ab ipō cuncta
sunt generata. Et Macrobi⁹ in li. j. d. sō
no scipidis ait. De⁹ q̄ p̄ma cā est z vocat
oim eoz q̄ sūt. q̄q̄ vident eē fons ē z ori
go. Et Plato dixit fabricatorē mōi deuz
vt refert Jokes sup Dan. Et Aristo. h.
metba. Illud qd̄ ē maxie ens z maxie ve
rū cā est ois entis z ois veri. Et his tbo.
j. pre. xliij. iudicat talē rōnē. Nūcunq̄ ali
qd̄ inuenit in aliq̄ p̄cipacionē necesse
ē q̄ causat in ipō ab eo cui eēntialit̄ p̄ue
nit. Sic ferrū fit ignitū ab igne. De⁹ autē
est ipm̄ eē p̄ se s̄bitēs z eē s̄bitēs nō po
test eē nisi vñū. Relinq̄t ḡ q̄ omia alia a
deo nō sūt sūt eē sed p̄cipat eē. Quare
causat ab vno ente qd̄ p̄fectissimū ē. Et
ait de⁹ sit sūt eē p̄ se s̄bitēs z a nullo de
pendēs nec alio indigēs. p̄bat ex dieb̄ s̄a
etoz z p̄toz. Nā Boe. li. d. tri. ait. De⁹ ē
eē pulcherrimū formissimūq̄ vez vñū i q̄
null⁹ nūer⁹ nullū in eo aliud preter q̄ id
qd̄ ē. Et Aug. li. v. de tri. c. iij. De⁹ ē s̄ba
vel vt meli⁹ dicat eēntia. cui ipm̄ eē mari
me ac verissime cōpetit. Et Algazeles
metaphice. De⁹ ē origo z p̄ncipiū eēndi.
z qd̄ eā q̄ est q̄qd̄ est. Et auic. h. metba.
De⁹ eē est exuberās ab e⁹ eē. Et Plato in
thimeo ait. Nostrū eēi cōparitē diuī eē.
nō est eē. Secda p̄itas ē q̄ in ordine cre
aturarū eē hoīs est eē nobilissimū. sic p̄z
p̄ scōs z p̄hos. Inq̄t em̄ Aristo. in. ij. phi.
Sum⁹ qd̄ dāmō finis oim eoz q̄ sūt. Bōa
uctura di. ij. scdi li. d. declarat ḡ q̄ sum⁹ fi
nis s̄b fine. q̄ finis p̄cipal̄ z vltim⁹ est
ipe dōs. Propterea David loq̄ns ad deū
dicebat ps. viij. Quid ē hō q̄ mōz ei ei⁹

aut fili⁹ hoīs qm̄ vifitas cū. Minuisti
cū paulomin⁹ ab āgelis gl̄ia z honore cō
ronasti eū. z p̄stinasti eū sup opa manu
um tuarū. Dialibicisti s̄b pedib⁹ ei⁹ oues
z boues vniuersas ilup z pecora campi.
Tercia p̄positio q̄ hō mult⁹ miser⁹ vt
dēt eē s̄bicet⁹ p̄t qd̄ Job. xij. c. scribitur
Nō nāp̄ d muliere breui viues tpe r̄ p̄lec
m̄t⁹ miser⁹. Et s̄ sint m̄ltre sūt in tres
p̄ncipales. Prima d̄ p̄nitat⁹. Secda pas
sibilitat⁹. Tercia mortalitat⁹. Prima ē
misera p̄nitat⁹. qd̄ cōi lege hoīs sūt ad
malū p̄ni. vt scribit̄ Gen. viij. c. Et. xij. q̄
j. c. Dis eras. Et h̄ arguit sic Bonauē.
in. ij. di. r̄r. A sūma bonitate nihil d̄z p̄
cedere qd̄ sit magr p̄nū ad malū ḡ ad bo
nū. q̄ fm̄ Dyonisiū. A sūmo bono nō eē
gredit nisi bonū. Sed p̄nitat⁹ illa ad ma
lū nō ē bonū. ḡ nō ē a deo op̄io iustitue
naturam sed a peccato p̄mi hominis na
turam corrupent⁹. Secda miseria hūa
ne nature ē passibilitas. vident⁹ em̄ qm̄
hūanū passioib⁹ z penalitatib⁹ inuēt⁹ s̄b
iectū. Tūc ex h̄ arguit sic. Nulli iuste in
fligit pena nisi p̄cedat culpa. vñ ex d̄ cō
stitū. in. c. Loḡicētes di. Res q̄ culpa ca
ret in dāmū vocari nō p̄uenit. Et glo. ibi
Dō legitie factū ē penā n̄ merēt. Ad idē
fac̄ lex. L. de adule. l. Bracc. Et nēo p̄ua
tur iure suo sine culpa vt p̄z. l. vj. dist. c.
Sas̄ p̄uersū. Et. xvj. q̄. vlt. c. Inuentus
Sed tot diuersē z multiplices pene in
fligere sūt hoī. ḡ p̄t culpa. Tercia mise
ria hūane nature est ipa mors vtiq̄ ipa ē
oim terribiliū vltimū. Et cū oēs moria
mur nō vidēt̄ iuueniens asserere q̄ mors
sit a sapiētiss̄ io dō absq̄ aliq̄ culpa. vñ
inq̄t Ansel. li. j. Cur de⁹ hō. Nequaq̄et
stimabi s̄ iuuenire deo vt creaturā quā fe
cit iustā sine p̄cō miserā eē cogar. Ideo
Paul⁹ ad rom̄. v. c. ait. Sic p̄ vñū hoīez
p̄cōm̄ itrauit in mūdū z p̄ p̄cōm̄ mors ira
in oēs hoīs mors itrauit. in q̄ oēs pecca
uerit. Et sapiēs. ij. c. Sap. De morte nō

fecit in ipis manibus et bis accersit illam.
Sed et has theologorum voces nonnulli sic ar-
guunt. Primo secundum philosophos et hereticos. Virtus est
difficillimorum operum nec est aliquid virtutis
laus ubi nulla difficultas. Si igitur homo fu-
it potius dispositus ad virtutem videtur quod a prima
sua potestate habuit difficultatem faciendi bonum
et vitandi malum. et ita fuisset dispositus quod
ois virtus in eo bene potuisset suam virtutem. Et vide-
tur creaturam cum hac potestate ad malum. Secundo
arguunt. Quia dicit scriptura quod per scripturam quod via
perueniendi ad beatitudinem est per ignominias et
humilitatem et tribulationes. unde Actuum. xiiij.
Paulus dicebat. Non potest nos per multas
tribulationes intrare in regnum celorum. et po-
nunt hec verba. i. q. iij. c. Saluator. et Ja-
cobus. i. c. ait. Beatus vir qui suffert temptationem
quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite.
Et iterum ibi. De gaudium existate fratres cum in
temptationes varias incideritis. Et Lucus. xxi. sal-
uator noster dicit. In patientia vestra possidebi-
tis animas vestras. Si igitur debuit sic fieri homo
quod esset dispositus peruenire ad gloriam videtur quod
humana natura in penalitatem et miseriam
in quibus nunc est fuerit constituta. Tertio ar-
guunt. non est maioris innocentie homo quam sit ovis vel
agnus. Sed ovis mortalis et passibilis fuit per-
ducta et in nullo derogat ex hoc diuine iusti-
cie. Et pari ratione videtur quod si tale potuisset homo
minime quis nunc est non videret in aliquid deroga-
gari eide. Unde ad ista secundum Bonauenturam.
et Richardum in ij. di. xxxvj. Ad primum. quod
quodammodo difficultas que venit ex genere operis
Quodammodo que venit ex defectu operantis
Prima est de essentia virtutis. Virtus enim
inquantum virtus circa magna consistit et
ardua. hec autem difficultas in primo homine
fuit. homo enim ita perfecte deo obediuit et deo
adhesisset sic perfectio virtutis et obedientie et
amicitie requiritur sic de aliis virtutibus. Secunda
autem difficultas non est de essentia virtutis. imo
accidit virtuti secundum quod virtus est. Et ita ad hoc quod homo
esset virtuosus non oportuit hanc difficultatem re-
periri in homine in primoordio. Quod patet ex hoc quod
quodammodo aliquid magis perficitur in virtute facti magis

operat cum maiore difficultate ex parte sui. Si
igitur hec difficultas esset de essentia virtutis secundum
quod homo perfecteretur minueret in eo virtus excel-
lencia quod falsum esse non dubitatur. Ad secundum
autem. quod sacra scriptura tradita est homini lapsio
secundum quod statui potest conuenit. Si enim homo non
peccasset non cum asperitate sed cum lenitate
peruenisset ad suam gloriam. Ad tertium. hoc
dicendum quod non est simile de homine et oue vel agno
homo enim qui rationis princeps est capax est beatitudinis
et iusticie. Nam est animal civile et politicum. ut
dicitur in politice ab Aristotele. Et ita interrogatus
democritus sic scribit Boetius. licet de arte multu-
ca. Quid in homines pecoraque distaret. non
dicit sapienter sentire etiam per oppositum homo est
capax culpe et miserie. unde sic in homine ob-
liqui culpa est sic et pari pena est. In oue autem
neutrū contingit repere. id est passibilis ouis
nihil facit ad reordinationem diuine iusticie
cuius est considerare meritoque exigentiam. Non
sic autem est de passione in natura humana.
Concludimus itaque quod per beatam humanam nature
lapsio ex parte dei naturam humanam producentis
Secundo probatur humane nature lapsio
ex parte dei naturam humanam assumptis.
Assumpsit quippe deus naturam humanam factus
homo ut homo lapsio per peccatum inueniret. Unde
scriptura testatur. Math. viij. c. dixit. Venit filius
hominis querere et saluum facere quod perierat. Et
Augustinus super illo sermone per. Insuper in limo
ait. Trinam maneret homo in eo quod deus fecit.
Si enim maneret in eo quod fecit deus non in li-
mo in super esset que deus genuit. Et Leo papa
in sermone. Si homo ad imaginem et similitudinem
dei factus in suo honore mansisset creator
mundi creatura non fieret neque sempiternus
temporaliter sibi et autem equalis deo patri dei filius
formam sui assumeret. Tertio probatur lap-
sus humane nature ex parte dei naturam im-
mutabilem. Immutauit quippe deus quoniam in homine
additionem hanc corrupte nature. Sic patet in
multis. De moysi quippe habet. Exo. xxxij.
c. quod in monte sinai quadraginta diebus et qua-
draginta noctibus ieiunauit nihil comedens
aut bibens. De Helia scribit tertius Regum.

Fit. c. **Q** postq̄ comedit panē beneri /
 cū ābulauit in fortitudine cibi illi q̄ dra
 ginea dicit̄ r̄ q̄ draginea noctib⁹ vsq̄ ad
 mōtē dei oreb. De trib⁹ puer⁹ missis i for
 nacē chaldeoꝝ. Dan. iij. ca. narrat q̄ non
 leserit eos flāma ignis. De Jona habet
 Jone. iij. q̄ fuit trib⁹ d. eb⁹ r̄ trib⁹ noctib⁹
 in vētre ceti. De Jobe euāgelista narrat
 in sua legēda q̄ i in vrbe ex p̄cepto domi
 ciani posu⁹ fuit in dolū seruēt̄ olei r̄ cū
 diuiti⁹ ibidē coact⁹ p̄stiterit. post longum
 spaciū illes⁹ inde eruit. Maria magda
 lena multis ānis hītrans i deserto mil pe
 nit⁹ comedit aut bibit. Sile fuit de maria
 egyptiaca. r̄ vt reliq̄s p̄mittam⁹. ecce
 ipe bñs p̄ fr̄ctus in q̄ stus diuina di
 gnata ē q̄ i statu i nocēte reuocare. dum
 creature cū multiplici⁹ solabant r̄ q̄ d
 sui natura alijs noxie inueniunt sibi q̄ i
 molestiā nō inuēit. vñ de ipso ita scripsit
 Bonauē. Quodā nāq̄ tpe cū p̄siliū da
 ret a medic⁹ r̄ instant suaderet a fr̄ibus
 vtr̄a i firmitatē oclor⁹ pateret sibi p̄ co
 cturē i buenire remediū hūilit̄ vir dei affē
 sit p̄ eo q̄ id nō solū medicina p̄ra egri
 tudinē corpis verū etiā materia foret ex
 ercedē hūit⁹. Sēnsu hō carnis ip̄a i cō
 spectū i strumēti ferrei iā igne cādēt̄ na
 turali q̄ dā horrore p̄cussū vir scūs ignez
 allo q̄ cepit vt fr̄em in creator⁹ noie ac h
 rute p̄cipiēs vt suū ei tparet ardorē q̄ sua
 viter vrentē sustinere valeret. Profūdato
 aut̄ crepiātē ferro in tenera carne r̄ ab au
 re vsq̄ ad sup̄ciliūz coctura p̄tracta vir
 deo plen⁹ exultās. in spū laudare inquit
 fr̄es altissimū q̄ vt vez farear nec ignis
 ardor molestiā inuit nec carnis me dolor
 afflic̄it. Confitemur ḡ r̄ firmiter asseri
 mus oēs hūane nature miseras a pecca
 to p̄moz penūz eroras. **S**cōm dubiū
 fuit vtrū diabol⁹ coopat⁹ sit ad hoīs la
 psū. Ad qd̄ r̄ndet Bonauē. di. xxi. q̄ sic
 sic ep̄isse scriptura tradidit. Ben. iij. c. vbi
 ep̄isse ponit illa r̄tatio q̄ diabol⁹ indu

xit hoīem ad trāsgressiōē diuini p̄cepti
No⁹ hō fuit ille serpens dolosus ad r̄
 tandū hominem p̄pter tria.
Primo p̄pter eius maliciā.
Secundo p̄pter eius inuidiā.
Tertio p̄pter eius sup̄biā.
Primo p̄pter maliciā. cū ei ip̄e diabol⁹ sit ob
 stiat⁹ i malo oēs vellz i malicia sua sibi
 assilare. videt̄ ḡ hoiez i statu i q̄ potat eē
 vl bon⁹ do obediēdo vl mal⁹ ei⁹ r̄ r̄nēdo
 p̄ceptū conat⁹ fuit asturia sua hoīem ad
 malū iducere sic r̄ fec. **S**ecundo mo⁹ fuit
 diabol⁹ ad r̄tandū hoiez p̄pter inuidiā. Et d
 hac Sap. iij. c. di. Inuidia diaboli mors
 introiit i o: bē fraz. Et si h̄ obijceret qz
 Greg. dicit i moralib⁹ sup̄ illo hō Job
 puulū occidit inuidia. **Q** oīs inuidia ē re
 spectu par⁹ vl sup̄ior⁹ salic̄im reputat
 onē ḡ vt q̄ cū diabol⁹ nō reputat hoiez
 sup̄iorē nō r̄tauerit eū ex inuidia. In sup̄ i
 uidia ē respectu hōi qd̄ aliq̄ mō pot acq̄ri
 S; diabol⁹ nō potat puenire ad etiā be
 atitudinē. qz laps⁹ erat irrepabilr̄ r̄ h̄ ip̄e
 certitudinalr̄ scit. ḡ vt q̄ p̄t illi acq̄sio
 nē nō inuideat hōi. **R**n. Bonauē. q̄ inui
 dia nō solū ē respectu sup̄ior⁹ ei⁹. s; q̄ ē su
 perior⁹ s; ei⁹ q̄ pot eē sup̄ior. Quāuis aut̄
 diabol⁹ i statu illo nō reputaret hoīem
 sup̄iorē se inuidebat tñ ne merito obediētie
 sblimaret ad statū glē i q̄ statu ip̄m sup̄i
 orē se nō dubitaret. r̄ nō solū inuidet aliq̄s
 respectu hōi qd̄ p̄t obtinere s; etiā r̄spectu
 ei⁹ qd̄ nat⁹ ē h̄re q̄uis nō possit. sic trūca
 rus r̄ cec⁹ inuidet alijs visū r̄ p̄gressū. lz q̄
 diabol⁹ nō possit ad b̄itudinē puenire. tñ
 h; ad h̄ naturalē aptitudinē. **T**ercio fu
 it mo⁹ diabol⁹ ad r̄tandū hoīem p̄pter
 eius sup̄biā. videns em̄ hominē in statu
 in q̄ poterat cadere sub diabolica p̄tate.
 Et sup̄bia mo⁹ ē vt ip̄m sibi s̄bijceret sic
 ex inuidia vt ip̄m ab etiā felicitate retra
 heret. Et superbia fuit sicut mouens pri
 mū. inuidia sicut mouens proximū r̄ im
 medianū. Esto em̄ q̄ nō poss; dñum sup

hoiem acq̄rere adhuc studuiss̄ ip̄m a pa
dist̄ gaudijs retrahere. Tertiu dubium
fuit vtz ds debuit pmittre diabolū ipu
gnare hoiez que sciebat i illa pugna defi
cere. Ad qd̄ r̄ider Bonauē. di. xxiij. sc̄di
li. q̄ iustiss̄ time id pmisit ds triplici rōne

¶ Primo rōe administratiōis.

¶ Sec̄do rōe ordinatiōis.

¶ Tertio rōe electiōis

¶ Primo rōe administratiōis. Sic ei de
cet deū administrare res z eis puidere vt sal
ua sit lex quā ididit eis a p̄maria eaz cō
ditōe. Sz de seē hoiem in v̄ribilitate ar
bitrij z s̄l̄r diabolū. q̄ si diabol⁹ voluit
hoiem tētare z hō voluit ei p̄sentire deus
nullū eoz debuit impedire. ¶ Sec̄da rō d̄
ordinatiōis. Pugna q̄dē illa maḡ de se
erat ordinata ad victoriā hois q̄s diabo
li. facili⁹ erat hōi vincere aduersariū q̄s
diabolo vincere hoiem. qz hō nō poterat
vinci nisi volēs. Si ḡ de pmittre debz
qd̄ directe ad bonū hois ordinat̄ videt̄
qz a tētarōe p̄mi hois nō erat arcēd⁹ aduer
sari⁹. ¶ Tertia rō ē. p̄ electionē. naz ex
casu hois volūtario z malo eligere debe
bat ds h̄ magnū bonū qz ei incarnationē
passionem z mortem homini lapsō sub
uenire dēbat vt sic volūtariū p̄c̄m hois
nō careret remedio. Jō eccl̄ia cātat illud
p̄bū Breg. O felix culpa q̄ talē ac rancā
meruit bre redēproxi. Accedit etiā bec p̄
missio ad p̄c̄i alleviatiōē. leui⁹ em̄ fuit
peccare alio suggerēte z ipellēte q̄ volū
tate p̄p̄ia icuruare. qz forassis hō ceci
diss̄ etiā si nūq̄s aduersari⁹ pestifera sug
gessisset. Si ḡ peccauit hō iputādū ē si
bi volūtarie ad p̄c̄m p̄sententi

¶ Q̄ p̄c̄m Ade fuit ḡm⁹ p̄c̄is aliorū
hoim z p̄c̄o mulier⁹. s̄. eue qd̄ nihil omi
nus supat̄ in gravitate a p̄c̄o diaboli.

¶ Capitulum secundū.

¶ Secundū mysteriū declaranduz
de lapsu hūane nature d̄r graui
tatis. In q̄ de ḡuitate illi⁹ culpe

p̄me tr̄ia sūt dubia d̄cidenda.

¶ Primū vtz p̄c̄m Ade fuerit ḡm⁹ col
teris peccatis hoim.

¶ Sec̄m v̄mū peccatuz diaboli fuit gra
uius q̄s p̄c̄m hominis.

¶ Terciu. d. vtz ḡm⁹ peccauit v̄m q̄s m̄l̄r

¶ Ad p̄mū dubiū r̄idem⁹ qz lz m̄l̄ra s̄m̄
p̄c̄a horreda q̄ filij adā z comiserūt z in
dies nō cessant cōmittere in p̄c̄m ade ḡ
m⁹ repurat̄ triplici rōne.

¶ Primo rōne cōreptibilitatis.

¶ Sec̄do rōne facilitatis.

¶ Tercio rōne corrupibilitatis.

¶ Primo rōne cōreptibilitatis. qz Adā
maḡ d̄repsit in peccādo diuinū p̄c̄p̄tū
q̄s ceteri peccātes eo qz maiori lumie sapi
entie erant decorat⁹ copiosioribusqz doc
tar⁹ b̄n̄ficijs. Jpe em̄ a deo fuit imediata
plasmā. Jpe in paradīsa deliciaz colloca
tus. Jpe scia z cognitiōe multiplici illu
strat⁹. Jpe sup̄ oia aīalia z volucres celli
z pisces mar⁹ p̄pos̄it⁹ z p̄lar⁹. Jpe origi
nali iusticia p̄dit⁹. vbi ḡ tantoz b̄n̄ficio
rū aderat cumq̄ ibi in trās grediēdo d̄r
uinū p̄c̄p̄tū maior fuit ingratiudo z cō
temp̄t⁹. ¶ Sec̄do illō p̄c̄m fuit ḡuissimū
rōe facilitatis. Facili⁹ ḡppe erat illi oī rē
p̄c̄tōi resistere q̄s alijs q̄buscūqz peccā
tib⁹. Jō p̄ h̄c rōnē z p̄cedentē stat̄ illa
Aug. sm̄a. r̄iij. li. de ci. dei. ca. r̄ij. vbi ait.
Nō dz existiare q̄s q̄s leue ac puū illō fu
isse cōmissū. qz in esca factū ē. nō q̄dē ma
la nec noxia. nisi qz p̄hibita. neqz em̄ q̄
q̄ mali in illa tāte felicitat⁹ paradiso deus
crearet atqz plātaz. Sz obediētia cōmē
data ē in p̄c̄p̄to. Que d̄r in creatura rō
nali m̄ ē q̄dāmō oim̄ custosqz virtutum
Doc itaqz de vno cibi genere nō edendo
vbi alioz tāta copia sb̄iacebat. P̄c̄ferē
cū nōdū volūtati cupidital̄ resistebat qd̄
tā leue p̄c̄p̄tū ad obseruādū tā breue ad
m̄cōriā retinēdū tāto maiore iusticia vi
olarū ē q̄s rō facilitatē possz obp̄uātia cui

XLI

ro dicit. Et infra concludit Aug. Magna fuit in peccato iniquitas ubi tanta fuit in no peccato facilitas. ¶ Tertio illud peccatum fuit quibus ceteris peccatis hominum ratione corruptibilitatis. Propter illud namque corrupta est humana natura non solum pena liter sed etiam culpabiliter secundum Alexandrum in secundo summe. Porrit enim ad a tota natura humana corrumpere et culpabile facere suo peccato triplici additione concurrente. Prima quod non tamen erat nature humane idiviu dnu sed tota nature humane principiu. Secunda additio quod non fuit sibi danti mada: u sicut singulari persone sed tanquam stupiti totius nature humane. Tertia quod ad a inno centia et immortalitate suscepit per se et pro sua tota posteritate. vñ ipse in ocel et imortalis genuit et innocente et imortalis. N igit ipse erat oim principiu et amitte illa iusticia et innocentia qua debuerat oib co seruare suis posteris. Hinc est quod origina li iusticia sum p ipm puari et in ei ifecit one ceteri sur infecti. ¶ Et si obijceret nullu naturale e culpabile sed corruptio originalis est naturalis q non est culpabilis. Rñ. N: qd d a e naturale qd sequitur naturam fm institutione et nullo mo est culpabile. Quoddam e naturale qd co sequitur naturam fm corruptione et tale est culpabile et originale. Nec aut corruptio ad illos tñ se extendit q ab ad a descendit p lege pparatiois qm si aliq hō fieret d carne Adepter lege pparatiois no tra heret originale peccatu fm Ansel. li. de pceptu originali. Et Aug. tra pelagia nos Et Bonauē in. ij. di. xxxi. in declaracione sic. ¶ Secdm dubiu fuit vñ peccu diaboli fuit gñi q peccu hominis Ad qd tñ. Alex. i. ij. sume q sic et h triplici rōe. ¶ Primo rōe liberi arbitrii. ¶ Secdo rōe generis peccati. ¶ Tertio rōe circūstantie. ¶ Primo rōe liberi arbitrii. qz lz vter d diabolus. s. et h peccauerit suo libero

arbitrio. tñ ob differentia liberi arbitrii magis grauat in angelo peccatu qm in ho mie. Na cū liberu arbitriu fm Aug. et magistru xxij. di. scdi libri sit facultas voluntatis et rōnis differi liberu arbitriu angeli a libero arbitrio hois. Primo qz tū ad voluntate. qz liberu arbitriu hominis an electione et post se h mutabiliter. li. beru arbitriu angeli se h mutabiliter ante electione sed post electione imutabiliter. Secdo qz ad rōne differi liberu arbitriu angeli et hominis. qz angelus iudican do errare no pot hō sic Jo diabolus peccauit cū magis deliberata voluntate et absq errore. ¶ Secūda rō e generis peccati. vter qz em hō et angelus peccauit p supbia sed differēter. hō em appetit sciam dei s diabolus oipotentiā. Oipotētia hō dei no est cōicabilis creature. qz q summa inordinatio est appetere illud ad qd nullo mo creatura est ordinata. Nō autem erat ordinatus ad scientiam quam appetebat. ideo peccatu demonis grauius fuit qz peccatu hois. ¶ Tertia rō dī circūstantie. In adaz em fuit aliqua ignorantia qz peccatu qd rat mortale credidit veniale fm Aug. Cū no tñ credidit peccare qm peccauit Angelus aut no hūit ignorantia in peccando. Itē hō habuit ppositu penitēdi et perendi veniā de peccō qd credebat veniale. Angelus aut no. et ppter h peccauit i spm factu hō hō no. ¶ Tertiu dubiu fuit vñ gñi peccauit vñ qz mulier. Ad qd ita dī Bonauē. qz gñital ista pē triplr considerari. ¶ Primo respectu ingratitudinis. ¶ Secdo respectu libidinis. ¶ Tertio respectu corruptionis. ¶ Primo respectu ingratitudinis gñi peccauit vir. qz copiosa dona suscepit. ¶ Secdo respectu libidinis grauius peccauit mulier. qz cū magis i proba voluntate. ¶ Tertio respectu corruptionis. et sic disti guendū qz aliqd dī corrūpere dupliciter. Aut p modū cause. aut p modū occasio

nis. Si pmo nō sic qz peccatū viri fuit
causa trāsfusōis in posteros. r ita corru-
pit se r alios maior secuta est ex peccō vi-
ri corruptio. r iō eius culpa fuit maior.
Si p modū occasiōis sic qz peccatū mu-
lieris fuit occasio peccati viri. r ita p se
quēs oīm alioz. Hoc mō mulier pōt di-
ci ceteros corrupisse nō solū posteros s3
etiā virū suū. vñ nō solū peccauit in se.
sed etiā in primū. Ideo qm ad hoc pec-
catū eius fuit graui⁹ qz peccatū viri.

¶ Qz būanū gen⁹ r grue reparatū est p viā
satisfactiōis q cū nō foret possibilis nec
hoī nec angelo facta ē p xpm deū r hoies

Capitulū terciū.

Qz etiā mysteriū creplandū de lap-
su būane nature dr impossibilita-
tis. Impossibile qdē erat hoī lap-
so saluari. nisi inreruenire satisfactiōe
facta p dñm iesuz xpm. Sed circa h̄ tria
occurrūt dubia. ¶ Primū vtrū magis cō-
gruū fuit būanū gen⁹ reparari p satisfactōz
qz p aliū modū. ¶ Scdm dubiū vtrū ange-
lus potuit satisfacere p peccō hoīs lapsi.
¶ Terciū vtrū hō potuit satisfacere pro
peccō illo. Ad p̄mū. d. dic Bona. i. iij. di-
x. qz būanū gen⁹ r grue reparatū est p viāz
satisfactiōis triplici ratione.

¶ Primo rōne diuine iusticie.

¶ Secdo rōne diuine sapientie.

¶ Tertio rōne diuine honorificentie.

¶ Primo rōne diuine iusticie. Nam illa
via magis ueniens fuit ad reparationem
būani generis in q magis seruat ordo iusti-
cie q magis seruat cū malū punit qz cū re-
linquit ipunitū. Sed euz peccō reparat p
satisfactiōe malū punit. cū sine satisfac-
tione malū reliq̄tur ipunitū. Igit magis
seruat ordo diuine iusticie in reparatōe p sa-
tisfactiōe qz sine satisfactōe. Quare ait
Ansel. in li. Cur ds hō. Si peccatū ipu-
nitū dimittit s̄lr se haberet peccanti r
nō peccati. ¶ Secdo magis cōgruū fuit re-
parationē pdictā fieri p satisfactiōe rōe

diuine sapie qz sic magis seruat ordo di-
uine sapie. vñ em̄ inqt Aug. Ordo peccā-
tū in supplicijs siue peccati in penā ma-
nifestat decore diuine sapie q nō parit vni-
uersū ex aliq̄ sui pre deturpari. Sed euz
peccō reletuat p satisfactiōe pena sequi-
tur ad culpā. Cū vō sine satisfactōe cul-
pa nō ordinat p penā. Igit reparatio būa-
ni generis p satisfactiōe magis uenit di-
uine sapie. ¶ Tercia rō est diuine honorifi-
centie. qz sic magis seruat honorificen-
tia diuine maiestatis. Nā dum hō peccat
p p̄uaricationē deū in honozat. Si peccatū
q dimittit sine satisfactōe relinquere
absqz honoris ablati recōpensatōe. cū au-
tē satisfactio reddit honoz recōpensatur.
Ergo in modo reparandi hoīem p satisfac-
tione magis seruat honorificentia diuine
maiestatis qz p aliū modū. ¶ Sed h̄ ista
arguit multū. Et pmo qz dimittere peccā
absqz satisfactōe magis ondit misericor-
diā dei qz benignus r misericors r p̄sta-
bilis sup malicia. Secdo qz dimissio peccā
absqz satisfactōe facit ad diuinā sufficien-
tiā. Et h̄ em̄ ostendit qz em̄edaz n̄az
r honoz n̄oz deus nō idiget. Tertio vi-
det tal dimissio magis facere ad dī po-
tentia p eo qz reparatio hoīs est qdā recre-
atio. Sed sic de solo h̄bo fabricauit mū-
dū. ita sua potentia solo h̄bo hoīem libe-
rare debuisset. Quarto ex dimissione ab-
sqz satisfactōe magis atrigere hō ad lau-
dandū r amandū deū. qz ab ipō plura re-
cepisset. Quid ex tali dimissione daret
hoī exemplū p̄fectiōis in dimissione iu-
riarū. ¶ Ad oīa pdicta n̄idet Bonauen-
Ad p̄mū qz vniuerse vie dñi sunt miseri-
cordia r v̄itas. cū ipse sit sūme iustus r mi-
sericors. Iō in reparatōe generis būani qz
excellētissima viāz dei r grūū est vt sit
currat misericordia euz iusticia. Et qz de-
cēt fuit vt de hōie satisfactiōe exi-
ret pro iniuria sibi facta. Et si hō nō pos-
set tūc misericordia diuina libuere ei. Dā

XLII

do mediatorē q̄ p̄ eo satisfaceret. Ad
scdm̄ hō dīc̄ Bona. q̄ sic d̄ exigit a nob̄
suoz̄ mandator̄ observatiā. nō p̄ suā
indigentia sed p̄pter ordinatiōne nostrā
q̄ debem̄ ei tanq̄ d̄ nō obedire. Sic r̄ p̄
peccato exigit emendā. nō p̄pter h̄ q̄ idi
gear sed vt̄ reducat nos ad ordinatiōnez
debitā. Ad scdm̄ dīc̄ q̄ q̄uit in oī ope dñi
oīdat̄ diuina potētia. In ope tñ̄ repatio
nis maḡ manifestat̄ benignitas r̄ mise
ricordia. Et p̄ seq̄ns ip̄a iusticia cuz̄ mi
sericordia ānera. Licet ḡ potuisset deus
hūanū gen̄ solo hō reparare. maluit tamē
repare cū difficultate r̄ penalitate. q̄ ma
gis oportūa erat ibi misericordia r̄ iusti
cia q̄ potētia. Ad q̄rtū r̄. q̄ nō posset
plus astringi hō ad laudādū deū q̄ astri
gū ex eo q̄ d̄ sic dilexit hōiem vt̄ filiuz̄
suū vngentū daret. Ad vltimū autē
r̄nder. Bona. q̄ nō interest nra in oibus
imitari deū. Jo ip̄e vindictā exigit. Nos
sūt iniurias remittere debem̄. p̄ximis ab
sq̄ vindicta. Ip̄e tñ̄ dei fili⁹ satisfaciens
p̄ nobis exemplū d̄ h̄ dedit dū p̄ suis p̄
secutorib⁹ exorauit. Scdm̄ dubiū fuit
vtrū angel⁹ potuit satisfacere p̄ pctō ho
minis lapsi. Quidā dixerūt q̄ sic arguē
do n̄. sicut em̄ hō cecidit p̄ aliū impellen
tē. ita videt̄ q̄ p̄ illū eūdē releuari possit.
Sed hō p̄ angelū malū cecidit. ḡ videtur
q̄ p̄ angelū bonū potuit releuari. Ad h̄
r̄nder. Alex. in. it̄. sūme q̄ null⁹ angelus
nec oēs simul potuerūt p̄ pctō hoīs sats̄
facere. Et h̄ triplici rōne.
Primo rōne diuine iusticie.
Secdo rōne seq̄le peccati.
Tercio rōne restitutiōis.

Primo rōne diuine iusticie q̄ requirit vt̄
q̄ peccauit satisfaciat. Sed peccauit hō.
ḡ debet satisfacere hō. Secdo rōne seq̄
le peccati. Nā reat⁹ pcti originalis obli
gat̄ totā hūanā naturā r̄ oēs illi⁹ generis
seu nature ad dānationē eternā. Sz̄ nul

lus angel⁹ p̄t se eq̄re toti hūane nature
Et sic dīc̄ Ansel. Illud q̄ d̄ debet fieri
satisfactio debet eē maius q̄ commissū. id
oportet q̄ ille q̄ h̄z̄ sats̄ facere p̄ pctō origi
nali sit tant⁹ q̄ possit eq̄ri toti hūane na
ture r̄ q̄ etiā plus valeat. Tercio rōne
restitutiōis. Nā si hō reparat̄ oportet q̄ re
stituatur ad illā dignitatē quā habiturus
erat si non peccasset. Si autē repararet̄
p̄ angelos non posset restitui ad illaz̄ di
gnitatem. quoniā si non peccasset ess̄ e
qualis angelis dei. Et idem p̄mittit̄ no
bis post reparatiōne cū dicitur Luc. xx.
Et Math. xxij. ca. Erūt sicut angeli dei
in celo Si autem repararetur p̄ angelos
ess̄ homo subiectus angelice nature. vñ
Anselmus ait. Quocunq̄ alia persona
hominem a morte redimeret eius suus
idem homo recte iudicaretur. Ad argu
mentum vero inductū responder̄ Alexā
der. Q̄ idem ordo seruatus est in lapsu
r̄ reparatiōne gen̄is humani. Quia si
cut ibi fuit consensus mulieris malo an
gelo eidē suggerēte. Ita in reparatiōe fuit
consensus virginis bono angelo eidem
annūciante. Tercio dubiū fuit vtrū ho
mo potuit pro peccato illo satisfacere. r̄
posset argui q̄ sic. quia s̄m̄ Aug. diuina
iusticia nō plus exigit in penā q̄ commissū
fuit in culpa. Sed in culpa commissū fuit
a pura creatura. ergo pura creatura po
tuit r̄ debuit satisfacere. R̄nder Alexā
der q̄ quantitas peccati. Ade potest r̄ de
bet attendi penes tria. s̄.
Primo q̄rtū ad peccantē.
Secdo q̄rtū ad inordinatiōne pcti.
Tercio q̄rtū ad illū in quē peccatur.
Et q̄ q̄ritas talis pcti deat sic cōside
rari. p̄z̄ qm̄ si q̄s offendit regē r̄ militē
plus offenderet offendendo regē q̄ mili
tē. Ita diuina iusticia attendit q̄ritatem
peccati. Ade Luit⁹ peccatū lz̄ rōne peccā
tis fuerit solius creature tñ̄ peccauit in

bonū infinitū. s. deū. Insup dordinavit
et reā fecit totā hūanā naturā. Ergo fm
istos duos respect⁹ per m̄ ade est infinitū
et trāscēdens oēm hūanā creaturā. Qua
re satisfactio fieri d̄z a tali psona in q̄ sit
infinitū bonū et a qua sit ordinatio tot⁹
hūane nature. Et cū nulla pura creatura
sit tal' nlla pura creatā potuit satisfacē
Ur ḡ d. Ansel. Divina sapia ita puidit
ut satisfactio fieret p xp̄m. qm̄ sic satisfice
cit deus q̄ potuit et hō q̄ debuit. Ip̄e fuit q̄
homini lapsō dixit. Surge. cui⁹ meritis
agra fuit nobis ianua celi et grā p̄ris in
humanū genus diffusa. Quā nobis ip̄e
largiat q̄ vivit et regnat p infinita secla
seculoz. Amen.

**Sabbato sedē hebdomade. De scripsi
ma hūilitate. Sermo q̄rtus decim⁹**

Emini dixerit

In visione. vba sunt redēpro
ris n̄i Mat̄. xvij. c. et in euan
gelio hodierno. Occurrit nobis ad p̄su
sionē supboz dicere hac die de laudib⁹
hūilitatis sine qua nec v̄tus vlla oīpōtē
ti deo grā esse pbat. Est autē hūilitas fm̄
p̄ aut Bern̄. in li. de ḡdibus hūilitat⁹ vir
tus qua hō verissima sui cognitōe sibi ip̄i
vilescit. Et idē in eplis. Hūilitas inq̄t ē
p̄ceptus pprie excellētie. Sedz hō tho.
scōa scōe. q. clxj. Hūilitas est sp̄eal' v̄t⁹.
qm̄ circa appetitū boni ardui ē necessa
ria duplex virt⁹. Una q̄ firmet aim̄ d̄e
speratōem. et impellat ip̄m ad p̄secutōez
boni fm̄ rōem recētā. et h̄ facit magnani
mitas. Alia q̄ temper et refrenet aim̄ ne ī
moderate tendat ī excelsa. et h̄ p̄tinet ad
hūilitatē. Et q̄ patet q̄ hūilitas est virt⁹
nec est tria magnanimitati q̄vis repri
mat animū ne rēdat in magna. q̄ h̄ nō fa
cit simpliciter sed in illa magna q̄ sūt su
pra se et p̄ cōsequē s̄ p̄ter rā d̄z rectā. Ma
gnanimitas autē impellit ad magna non
q̄vis sed p̄portionata. et p̄ cōsequē fm̄ re

ctā rōem. **Q** autē hūilitas nō d̄nūerat a
p̄ho inter virtutes morales rō. pōt. esse.
q̄ ip̄e intendebat agere de v̄tutib⁹ fm̄ q̄
ordinant ad vitā civiū. in q̄ sbiectio v̄ti
us hoīs ad altēz fm̄ legis ordinē deriva
tur. et ideo p̄tinet s̄b iusticia legali. Hūi
litas autē fm̄ q̄ est special' virt⁹ respicit
sbiectōem hoīs ad deūz p̄pter quē etiam
alijs hūiliando se sbiectit. Origenes tam̄
dicit sup illud Lu. j. c. Quia respicit hu
militatē rē. In scripturis vna de v̄tutib⁹.
bus hūilitas p̄dicat. Si vis autē hūi⁹ no
men audire virtutis quō crīa a p̄bis ap
pelleat ausculta eandē esse hūilitatē quāz
respicit de⁹. q̄ ab illis d̄r mēsuratio siue
moderatio. q̄ manifeste p̄tinet ad mode
stā et temperātiā. **D**e hac itaqz hūilita
te locuturi tria p̄ponim⁹ mysteria decla
randa.

Primū dicit acquisitionis.

Secundū inductionis.

Tercū regulationis.

Q volenti habere hūilitatē necessa
ria est cognitio dei et sui p̄p̄ius ac p̄imi ī
quāz q̄libet tria sunt p̄siderāda.

Capitulū primū

Primū mysteriū de hūilitate de
clarandū d̄r acquisitionis. In q̄
videndū est quō hūilitas acq̄rit. Et ad
h̄ dicimus q̄ expedit vnicuiqz hūilitatēz
habere volenti v̄ni triplici cognitōe.

Prima est cognitio dei.

Secūda est cognitio sui.

Tercia est cognitio p̄imi.

**Prima est cognitio dei in qua de ip̄so
excelsō d̄no p̄siderare debem⁹ tria. Pri
mo ip̄ius p̄tātē. Scōo ip̄i⁹ bonitatem.
Tercio ip̄i⁹ maiestatem. **Primo** debz
q̄ hūilis esse cupit p̄siderare dei p̄tātē
q̄ talis est ac tāta ut ip̄e sol' sit oīpōtēns
nec aliq̄ creatura ad hāc oīpōtētiā vale
at attingere. Audim⁹ de h̄ voces scriptura
rū oīm rā diuināz q̄z hūanāz. **Cū** Bern̄.
xvij. dicit deus ad abraam. Ego sum de⁹**

omnipotēs ambula corā me. Et Bene-
 xxxv ca. ad iacob. Ego sū d' oipotens.
 creēce 7 multiplicare. Et Ero. xv. c. Dipotens
 nomē eius. Et c. i. c. Un' ē altissi-
 m' creator: oipotens. Et h' habet s. q. de
 us sit oipotens di. xij. c. Nour. 7 di. xx.
 ij. c. qui eps. 7 di. xxij. c. Prerēt hec. 7 di.
 l. c. Accedens. c. Considerādū. 7 di. lxxij.
 c. Prabr. 7 di. lxxv. c. Si impa. or. 7 di.
 xcviij. c. Tacos. Et. i. q. j. c. Dubusdas.
 7 ij. q. j. c. D' oipotens. Et. viij. q. j. ca.
 In scripturis. 7. r. q. j. c. Placuit. 7. r.
 q. ij. c. plerūq. Et. xij. q. j. c. Lū deuorissi-
 mū. Et. xij. q. v. c. Scriptū est. Et. xxiij.
 q. iij. Obtrineri. 7. xxiij. q. v. c. Relegen-
 tes. 7. xxiij. q. j. c. A recta. Et extra de sū
 mari. 7. fi. catho. c. j. Et. l. de epis 7 de
 rias. l. Raptores. 7. l. de trāfactōibus
 l. Si quis maior. Et. l. de officio p'fecti
 prioris africe. l. j. Et. Uirgil' in pmo ene-
 ydos. At p' oipotens spelūcis adidit
 atris. Et in. ij. Jupiter oipotēs p'abus
 si feceris vllis. Et in. r. Lū p' oipotēs
 rez cui sūma p'as. Lanta em ē ista po-
 tentia dei tamq' immēsa q' in ei' p'parōe
 ois potētia hoim et angeloz nihil pos-
 sit reputari. Posito em 7 nō cōcesso q'
 oēs hoies mūdi oīs reges 7 p'ncipes q'
 regnauerūt sup terrā oēs etiā angeli et
 beati et reprobi puenirent in vñū vt p'
 ducerēt de nouo vñū sola: e corp' q'le est
 illud qd' q'ridie cernimus nos illuminare
 vel vñā stellā silem mīme q' lucet in fir-
 mamento. velyñū florē simlē rose aut
 violē vñq' p' infinita annoz spacia id p'
 ficere vñq' possent. D' infinita. D' admi-
 randa. o' stupēda potētia sūmi dei. q' oia
 q' in celis q' in terris 7 in mari sūt 7 mo-
 uent' cū voluit p'duxit ex nibilo. Ob qd'
 dauid in ps. dicit. Tui sunt celi 7 tua est
 terra. orbē terre 7 plenitudinē ei' tu fun-
 dāsti aquilonē 7 mare tu creasti. Secū-
 do in cognitōe dei debem' p'siderare eius
 bonitatē. Ut em in q' Bocca' in li. de heb

domadib'. Solus d' est bon' p' suam
 essentia. oia alia sunt bona p' p'ncipatōz
 Nec tñ bon' d' deus q' nūmo vt p' d' d' d'
 rus dicit lib. j. de sūmo bono. Sūmū bo-
 nū deus est. Et Aug'. lib. j. de tri. 2. rini-
 tas diuinaz p'sonaz est sūmū bonū qd'
 purgatissimis mētib' cernit'. Et si ali-
 qd' obijceret q' sūmū addit aliqd' supra
 bonū alioq' omni bono cōueniret. s'z oē
 quod se habz ex additōe ad aliqd' est cō-
 positū. ergo sūmū bonū est p'positū.
 Sed d' est sūmū simplex. q' deus nō est
 sūmū bonū. Rñdet 2. bo. p'ma p'te. q. vj
 q' sūmū addit supra bonū nō rem ali-
 quā absolutā sed relatōem tñ. Relatō
 aut' qua aliqd' de deo relatiue d'r ad crea-
 turas nō est realit' in deo sed in creaturā
 in deo vero s'm rōnem. Et sic nō optet q'
 in sūmo bono sit aliq' p'positio. Dicit
 q' deus bon' q' p' suā essentia bon'. 7 sū-
 mū bonū q' omē bonū ex ature ab ipō ē
 q' bonitate sua oia ordinare p'duxit. in q'
 nulla est mīqtas neq' defect' siue p'cām.
 Tercio in cognitōe dei p'siderare debe-
 m' illi' maiestare. Est em ipē vt ait p's-
 deus magn' dñs et rex magn' sup oīes
 deos. Et uer'. Excelsus sup oēs gentes
 dñs 7 sup oēs celos gl'ia ei'. Ipsi cuncta
 obediūt elemēta. 7 ad ei' imperiū mouē-
 tur sol 7 luna 7 oia sidera celi. Magnū
 itaq' dñs d' n' 7 magna d' d'us ei'. 7 ma-
 gnitudinis ei' nō est finis. Quare meri-
 to s' hūliari d'z oīs creatā. illūq' tie-
 re. colere venerari. Secdo expedit vo-
 lenti hūliare atem acq'ere vt cognitōe
 sui. Et de hac in q' Bern'. li. de p'sideratō-
 ne ad Eugenū. Noueris licz oia myste-
 ria lata terre alta celi p'funda maris Si-
 te nescieris silis eris edificāti sine fūda-
 mēto ruinā nō structurā facies. Et idēz
 scōe. xxxviij. sup cantica. Scio neminem
 absq' sui cognitōe saluari. de q' nimirus
 ma: er salutis hūlitas onf. 7 timor dñi
 q' ipē sicut in iū sapientie. ita 7 salutis

Et idē sedē. rē. vñ. sup. can. Nō sine
sui cognitiōe saluat. Et Aug. in proemio
q̄rti libri de trinitate. Laudabilior ē ani-
mus cui nota ē infirmitas. pp̄ia q̄ es
nō respecta vias siderū fundamēta fraz. r.
fastigia celoz scrutat. r. Hugo li. j. d. aia
Meliores sūt teipz cognoscas q̄ sūt ne-
glecto cognosceres curfus siderū. vires
herbarū. complexionēs hoīum. naturas
aiālū. celestū. r. terrestrū sciam habere.
Multi em̄ multa sciūt. r. seipos nesciūt.
cū n̄ sūma p̄bia sūt cognitiō sui. Et Se-
neca in tragedijs. Nulla mors graui⁹ in
cūbit q̄ q̄ ignorus sibi oibus nō. morit̄.
Et Macrobi⁹ li. x. sōno scipitōis. Deifi-
ci vob̄ hec fuit oraculi. s̄ulēri a d̄ beartu
dinē. q̄ itinere puenire possēt. si te inquit
noueris. In hac vō cognitiōe sūp̄ius
tria debet quilibet cōsiderare.
Primo pp̄ia puritatē.
Secundo pp̄ia iniquitatē.
Tercio pp̄ia fragilitatē.
Primo pp̄ia puritatē. q̄ hō p̄uulus r.
minim⁹ est in cōpatione excelle maiesta-
tis dei. vñ. Boet. vñ. vñ. scribit. Sen. xvij.
dicebat. Loquar ad dñm meū cū sū pul-
uis r. cinis. Et Sapiēs hoīem sup̄bien-
tē rep̄ebendit dicens. Eccl. x. c. Quid
sup̄bis terra r. cinis. Secundo debet q̄s cō-
siderare. pp̄ia iniquitatem cui occurrere
nō p̄r nisi ip̄a bonitas dei. Deceptus q̄p-
pe in iniquitatē hō ad diuersa nūc vena-
lia nūc mortalia labit̄ scelera. Et si aliq̄n
ab illis retrahit̄. et dei gr̄a nō. pp̄ia s̄ru-
te p̄cedit. Jo. Berni. sup. can. sedē. r. xvij.
ait. Quō nō hūiltabit̄ aia in vera cogniti-
one sui cū se p̄ceperit peccatis oneratas
mole mortalit̄ corpis aggrauatā frenis
curis circūdatā. carnalū desiderioz fece
infectā. cecā. curuā. infirmā. implicitatē.
multis erroribus mille piculis erp̄osita
mille timoribus. trepidā. mille difficultati-
bus anxīā. mille suspitionibus. obnoxiā.
mille necessitatibus. erūnosam. p̄clūā ad

vtrā r. inualidā ad s̄rutes. Tercio de-
bet quilibet cōsiderare pp̄ia fragilitates
q̄. s. fragilis sūt hūana. d̄ d̄no cū vñ vide-
mus vñd̄q̄ tot imminēant picula r. sup-
oia cū necesse sit r. cito mori. Ob q̄d Se-
neca in tragedijs inquit. Parce venturis
tibi mors paramur. s̄is licet segnis. pe-
ramus ip̄i. Quis est em̄ qui viuere r. nō vñ
debet mori. quasi dicat nullus. Non di-
ues. nō purpuratus. nō fortis. nō pulcer.
nō dñs. nō doctus. Dēs tādē moriemur.
Tercio qui vult hūiltatē acquirere vras
cognitiōne p̄d̄ q̄ cōsiderare d̄m. tria.
Primo dignitatē.
Secundo formitatē.
Tercio inscrutabilitatē.
Primo dignitatem qua. s. d̄ta d̄ra
uit paupes sicut diuites. ita s̄ditos sūt
dños. dū oēs fecit ad imaginē r. similitu-
dinē suā. Lū em̄ vñ inquit. Tho. j. pre. q.
xiiij. Nō s̄m intellectuāle naturā ad ima-
ginē dei esse dicat s̄m hoc maxime est. ad
imaginē dei q̄ intellectuāle natura deuz
maxime imitari p̄t. Imitat̄ aut̄ intelle-
ctuāle natura maxime deū quantū a d̄.
q̄ de seipm̄ intelligit r. amat. vñ s̄m q̄
hō habet aptitudinē naturāle ad intelli-
gendū r. amandū deū d̄ eē ad imaginē
dei. Et hec aptitudo cōsistit in ip̄a natu-
ra mentis que est cōis oibus hominibus.
Secundo debent cōsiderare in primo con-
formitatē. Dñes qui p̄pe homines cōfor-
mes sunt in natura ab vno p̄re adā descē-
dentes. vñ. Boet. li. j. de solatōe an. De
hoīum gen̄. simili surgit ab oīni vno rez
p̄r est vnus q̄ cūcra ministrat. Tercio
debent cōsiderare in primo inscrutabili-
tatē. Sūt equidē primoz secreta cordis
inscrutabilia nobis. Iux̄ illud. Hierem.
xvij. Prāuū est cor hominis r. inscrutabile
r. quis cognoscerit illud. Quāuis q̄ s̄z r. bo-
mā. q̄. ij. vbi. s̄. i. d̄m̄s q̄ a d̄o q̄s accepit
nō debeat visioē se putare. his q̄ b̄m̄i d̄
nā nō acceperūt. Tamen potest aliq̄s r.

Putare aliquid boni esse in proximo qđ ipse non habet vel aliquid mali eē in ipso qđ in alio non est. Et sic cōsiderādo oīa supradicta dat nobis occasio vt deo nos per humilitatē subiciamus et proximos non contemnamus.

Qualiter inducunt nos ad humilitatem exhortatiōes scripturarū et gra hūilitatis atq; exempluz domini nostri iesu xpi qui nos verbo et exemplo humilitatē docet.

Capitulū scđm.

Secundū mysteriū declaranduz dī inductio Inducit dīppe nos ad hūilitatē p̄cipue tria.

Primū est exhortatio.

Secđm gratificatio.

Tercū exemplatio.

Primū qđ nos inducit ad humilitatē est exhortatio sacre scripture et sanctorū. Inquit em̄ sapiens Eccl̄. iij. c. Quanto maior es humiliatē in oibus et coraz deo inuenies gratiā. q; magna potētia dei solius et ab humilib; honorat. Et vij. c. humilia valde spm̄ tuū. Et xij. c. Humiliare deo et expecta manū eius. Et puerbio rū. xxxij. Humilē spū suscipiet glia. Et xi. c. Tibi hūilitas ibi et sapia. Et David in ps. Populū humilē saluū facies et oculos supboz hūiliabis. Et Job. xij. c. Qui em̄ humilitatus fuerit erit in glia. q; inclinauerit oculos suos ipse saluabitur. Et Jacob. iij. c. sue canonice. Deus supbis resistit. hūilib; autē dat grām suam. Et Petrus j. sua canonica. c. v. Hūilia nim sub potenti manu dei vt vos exaltz in tpe tribulatiōis. Et dñs iesu xps Mathei. xij. c. Qui se humiliat exaltabit. et beata virgo Luca. ij. Deposuit potentes de sede et exaltauit humiles. Et Bern. in li. de gradibus humilitat. Bona via humilitatis qua veritas inquirat caritas acquirit et generatiōnes sapientie percipiūt. Et Greg. Qui sine hūilitate virescentes congregat quasi puluerē in ventū

portat. Et Bernardus sup missus est. Pulchra permissio virginitatis et humilitatis. nec medio citra placet deo anima illa in qua humilitas cōmendat virginitatē. et virginitas exornat humilitatem. Sine humilitate audeo dicere nec virginitas marie deo placuisse. Et d̄ penitentia di. j. s. Taciturnitas. Sine humilitate nemi potest esse salus. Secūdum qđ nos inducit ad humilitatē est gratificatio. Est quidē humilitas deo valde grata. hoc patet em̄. quia humilitas orantes exaudit. Un̄ Judith. ix. c. Humiliū et mansuetoz tibi sp̄ placuit deprecatio. Et David in ps. Resperit in orōne hūmilū et nō spreuit p̄ces eorum. Et Eccl̄. xxxij. Dio humilitatē se nubes penetrat. Secđo d̄s iratus hūilitate placat. Sic p̄terit Reg. xij. c. d̄ achab d̄ dixit deus helie. Nōne vidisti achab hūilitatum corā me et cedi palipomenō. xij. c. scribit. Qui hūiliari sūt filij israel auerta ē ab eis ira furor dñi. Niniuite insup hūilitati irā dñi placauerūt. Ione p̄ tonū. Et David hūiliat⁹ audiuit narban dicentē sibi dñs transtulit a te peccatū. Dicebat em̄ ipse cinere et cinis. Misere mei deus etc. Loz. p̄ritū et hūiliatū d̄s nō despicies. Tertio d̄s hūilib; sua reuelat misteria. Jo xps Mathei. xi. c. ait. Abscōdisti hec a sapientib; et prudentib; et reuelasti ea puulis. vñ Aug. li. de vrb̄ dñi. Quāto hūili⁹ sedebat maria rāto āplē capiebat. Cōstitit em̄ aq; ad hūilitatē vallis de sup cilio mōris. Et qđ grata sit hūilitas deo. Ipa xgo humillima in suo cārico docuit dū se hūiliter dixit. Quia resperit humilitatē ancille sue ecce em̄ et h̄ beatam me dicēt oēs generationes. Tercū qđ inducit nos ad humilitatem est exemplū xpi. qui Mathei. xi. c. dixit. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. vbi Aug. libro de virginitate ait. Non dixit discite a me mundum fabricare aut mortuos

¶

suscitare. s. q. m. i. t. i. s. s. u. z. h. u. m. i. l. i. s. c. o. r. d. e.
D. d. e. r. i. n. a. s. a. l. u. t. a. r. e. D. m. a. g. i. s. t. r. u. d. o. m. i.
n. u. s. m. o. r. t. a. l. i. u. q. b. u. s. m. o. r. s. p. o. c. u. l. o. s. u. p. b. i. e.
p. p. i. n. a. t. a. a. r. g. t. r. a. s. t. r. i. f. i. c. a. e. s. t. N. o. l. u. i. t. d. o. c. e. r. e.
q. d. i. p. e. n. o. e. e. r. n. o. l. u. i. t. i. b. e. r. e. q. d. i. p. e. n. o. f. a.
c. e. r. e. D. e. c. i. b. i. E. t. i. n. l. i. r. u. i. j. d. e. c. i. u. i. d. e. i. i. n.
q. u. i. e. N. u. c. i. n. c. u. r. a. t. e. d. e. i. i. n. h. o. c. s. e. c. u. l. o. p. e.
g. r. i. n. a. t. i. m. a. r. i. m. e. c. o. m. e. d. a. t. u. r. h. u. m. i. l. i. t. a. t. e. z. i. n.
e. i. u. s. r. e. g. e. q. e. s. t. e. p. s. m. a. r. i. m. e. p. d. e. c. a. t. L. o. n.
t. r. a. n. u. s. z. h. u. i. c. v. t. u. r. i. e. l. a. t. i. o. n. i. s. v. i. t. i. u. i. n. e. i. u. s.
a. d. u. e. r. s. a. r. i. o. q. u. i. e. s. t. d. i. a. b. o. l. i. m. a. r. i. m. e. d. i. a. n. i.
s. a. c. r. i. s. l. i. t. i. s. c. a. u. e. t. h. e. c. i. l. l. e. P. r. o. p. h. e. a. p. a. u.
l. u. s. a. d. p. h. i. l. i. j. c. a. i. t. H. u. m. i. l. i. a. u. i. t. f. e. m. e. n. t. i. p. m.
p. n. o. b. i. s. f. a. c. t. o. b. e. d. i. e. n. s. v. s. q. z. a. d. m. o. r. t. e. h. u. m.
i. l. i. a. u. i. t. p. f. e. c. t. o. n. o. s. t. r. a. a. s. s. u. m. e. d. o. n. a. t. u. r. g. m.
H. u. m. i. l. i. a. u. i. t. m. a. t. r. e. h. u. m. i. l. e. l. i. g. e. n. d. o. H. u. m. i. l.
i. a. u. i. t. i. n. p. u. o. t. u. g. u. r. i. o. n. a. s. c. e. d. o. H. u. m. i. l. i. a. u. i. t.
s. a. c. r. a. m. e. n. t. a. h. u. m. i. l. i. t. a. t. i. s. c. i. r. c. u. m. s. i. c. i. o. i. s. s. z. b. a.
p. r. i. s. m. i. s. u. s. c. e. l. i. c. i. t. o. H. u. m. i. l. i. a. u. i. t. v. g. i. n. i. m. i. r. i.
z. i. o. s. e. p. h. s. e. b. i. j. c. e. d. o. H. u. m. i. l. i. a. u. i. t. h. u. m. i. l. e. s.
p. i. s. c. a. t. o. r. e. s. s. i. b. i. s. o. c. i. a. d. o. H. u. m. i. l. i. a. u. i. t. i. n. p. r.
d. i. c. a. t. i. o. n. e. g. l. i. a. m. p. r. i. s. q. u. e. r. e. d. o. H. u. m. i. l. i. a. u. i. t.
m. u. d. a. n. o. s. h. o. n. o. r. e. s. s. p. e. r. n. e. d. o. c. u. f. u. g. i. t. q. u. i.
v. o. l. u. e. r. u. t. e. u. f. a. c. e. r. e. r. e. g. e. H. u. m. i. l. i. a. u. i. t. p. u. e. r.
s. a. n. t. o. z. p. e. d. e. s. d. i. s. c. i. p. u. l. o. z. l. a. u. a. n. d. o. H. u.
m. i. l. i. a. u. i. t. d. e. n. i. q. z. t. r. u. m. e. l. i. t. a. s. v. e. r. b. e. r. a. s. p. u. r. a.
c. r. u. c. e. z. m. o. r. t. e. a. b. i. c. e. n. t. i. s. s. i. m. a. p. a. r. i. e. d. o. q. o. i. a.
v. t. d. i. c. i. t. L. y. p. t. i. a. n. u. s. r. e. i. j. d. i. c. d. n. s. A. b.
c. o. h. u. m. i. l. i. t. e. r. z. p. a. r. i. e. t. e. r. f. a. c. t. a. s. u. t. v. t. n. o. s. h. u.
m. i. l. i. t. a. t. i. s. z. p. a. r. i. e. t. e. r. h. a. b. e. r. e. m. e. x. e. m. p. l. u. m.
J. o. H. i. e. r. o. a. d. A. n. t. h. o. n. i. u. m. m. o. n. a. c. h. u. a. i. t.
D. n. s. n. o. s. t. e. r. i. e. s. u. s. e. p. s. d. i. s. c. e. p. t. a. n. t. b. d. e. d. i.
g. n. i. t. a. t. e. d. i. s. c. i. p. u. l. i. s. v. n. u. a. p. p. h. e. n. d. i. t. e. p. a. r.
u. u. l. i. s. d. i. c. e. n. s. N. i. s. i. q. u. e. r. s. i. f. u. e. r. i. t. i. s. z. e. f. f. i.
c. i. a. m. i. h. i. c. p. u. u. l. i. n. o. i. n. t. r. a. b. i. t. i. s. i. n. r. e. g. n. u. c. e. l.
l. o. z. Q. u. e. d. o. c. e. r. e. t. i. m. n. e. c. f. a. c. e. r. e. v. i. d. e. r. e. n. t.
d. o. c. u. i. t. e. x. e. m. p. l. o. d. u. d. i. s. c. i. p. u. l. o. z. p. e. d. e. s. l. a.
u. i. t. d. u. l. o. q. u. i. t. c. u. s. a. m. a. r. i. t. a. n. a. d. u. t. r. a. d. i. t. o.
r. e. o. s. c. u. l. o. e. x. e. p. i. t. d. u. a. d. p. e. d. e. s. s. i. b. i. s. e. d. e. n.
t. e. m. a. r. i. a. d. e. c. e. l. o. z. d. i. s. p. u. r. a. t. r. e. g. n. o. d. u. z. r. e.
s. u. r. g. e. n. s. p. m. o. m. u. l. t. e. r. c. u. l. i. s. a. p. p. a. r. e. s. c. i. t.
¶ Ex. r. u. s. u. t. r. e. g. u. l. e. o. b. s. u. a. d. e. a. b. h. i. s. q. u. i.
h. u. m. i. l. e. s. e. e. v. o. l. u. n. t. q. d. i. c. i. t. e. n. a. p. n. r. d. u. o. d. e. c. i. s. i.
g. n. a. v. e. h. u. m. i. l. i. t. a. t. i. s. ¶ Cap. tertiu

¶ Tertiu mysteriu Templu dū d bu
militate dī regulario. Sūt ei duo
deciz regule q ad hūilitatē spectāt
quas diligenter fuare quilibet debet.
¶ Prima dī ppria vilificatio.
¶ Secda bona psumptio.
¶ Tertia laudabilis verecūdatio.
¶ Quarta corp alis cōpositio.
¶ Quinta cauta occultatio.
¶ Sexta primalis delectatio.
¶ Septima sapiens auditio.
¶ Octava affabilis querelatio.
¶ Nona prompta sbiectio.
¶ Decima debita veneratio.
¶ Undecima altitudinis declinatio.
¶ Duodecima vilis exercitatio.
¶ Prima regla ē ppria vilificatio. Qui
em vere hūilis eē vult oē bonū deo debet
attribuere. de fecit tantūmō suos sibi
approprians. Quare viri sancti z amici
dei se pctōres dicere sepius iuēnti sunt.
Nā paul⁹ yas electōis post visionē xpī
sibi apparētis in via. post rapnū vsqz in
terciū celū pme ad thūmo. j. c. dicebat. fi
delis sūmō z omī acceptōe dign⁹. qz dñs
nī iesus xps venit in hūc mundū saluos
facere pctōres. quoz p̄mus ego sū. De
beato insup p̄re nostro fr̄scisco sic scri
bit in sua legēda Bonauētū. Dīm v̄tūm
custos z decōr hūilitatis copiosa v̄rum
dei vbertate repleuerat. In ppria quidez
reputatōe nihil erat nisi pctōr. cū in v̄ita
te speculū eēt z splendor oīmode sancti
tatis. Jō scribit. r. j. q. iij. c. In iustū Ne
lior est in malefactis hūilis facta p̄fessio
q̄ in bōis supba gl̄iatō. Et qz in eōi lege
nemo scit certitudinaliter v̄z sit dign⁹
odio vel amore. Jō vscribit di. v. c. Ad
eius. Bonaz mentū est ibi culpā cognō
scere vbi culpa nō est. ¶ Secda regula hu
militatis est bona psumptio. bene senti
re z opinari de primis suis. Nā vscri
bit in glo. eē de seruitūo in ordie facien
do. c. Ex p̄c. Quis p̄sumit dign⁹ nisi p

bet indignus. Et de gl'iber psumendu' eg
 sic bon' nisi p'bet' frui. et de p'crip. c. du
 du. ff. de manumissis restamento. l. seruos
 ff. de p'banioib'. l. Ab ea pre. lxxvi. di. c.
 Si qd. Et. xi. q. iij. c. In cunctis. Et. xij.
 q. iij. c. Innocens. Et glo. in. c. In m'ap/
 sentia. et de p'cur. ait. de nemie psumendu'
 est q' sit in memo: sue salutis. j. q. viij. cap.
 Sacim'. ¶ Tercia regula d' laudabilis
 verecundatio. Debet hoies erubescere de
 suis peccis cu' ad hoim' noticia' pueniunt.
 Insup' vltra timore' et amore' dei peccata
 horre' d'ne. p'pter verecundia' mudi. et in
 omni sua uersat'oe verecundus se exhibe/
 re. Hinc Bern' sup' can. ait. Nescio an
 quic' p' gran' verecundia' aduerti in mori/
 bus hoim' queat q' est oim' omarus erant
 Sed in teneriori etate amplius plurius
 q' enitescit. Et Cicero li. i. de offi. Sine
 verecundia' nihil rectu' ee potest. nihil ho/
 nestu'. Nec verecundia' mulieres a viroz
 consortio indebito p'hibet. Iuuenes cora'
 maiorib' abs' p' ronabili ca' loq' no' sinit.
 artifices fideles. p'ocijs facit. reges tre
 et p'ncipes iuste sobrie et pie viuere cogit.
 Religiosos et clericos ecclesie. p' pleros
 mudo' et nitidos a secularib' vitijs et ex
 eratijs ee copellit. Sed p'obdolo'. Si
 cut p'pter supbia' extinc' est generaliter
 dei timor. ita et oblita verecundia' mundi.
 ¶ Quarta regula huilitatis d' corp'alis
 coposito. debent ee huiles copositi in in
 cessu. in locit'oe. i. gestu. vultu. et amictu
 corp'is. Na' vt dicit gl. i. c. Cu' in cunctis ee
 de elec'oe. Coposito corp'is qlitate' idi/
 car' mentis. xli. di. in fine. Et sapiens Ec/
 clesiastici. ix. c. Et visu cognoscat vir. et
 ab occurfu faciei cognoscat sensu'. ami
 ctus corp'is et risus dentiu' et incess' hois
 enunciant de illo. Et Hiero. in epla ad su
 ria. Speculu' meris e' facies et taciti oeu/
 li cordis archana facient. ¶ Quinta reg'la
 cauta occultatio. Debet humiles p' suas
 laudes tacere. nisi aliud exposceret. aut

honor' dei vel vtilitas p'rimi siue neces'
 sitas p'pria. ¶ Sexta regula est primali'
 delectatio. Qui su' huiles debet libenter
 inferre. et ab alijs referrib' delectabiliter
 audire p'rimi laudes. ¶ Septima regula
 sapiens aadit'. Ad huilitate' spectat au
 dire doctri'na' et p'ficia sapientiu'. ¶ Octa
 ua regula affabilis ueritatio. Debet vri
 q' huiles ueritari affabiliter et benigne.
 ¶ Nona regula. Prompta s'biectio. hec
 facit deo et sup'iorib' p'p'pte et abs' mur
 mure obedire. ¶ Decima regula debita ve
 neratio. Debet huiles reueret' cu' maio/
 ribus suis h're. et p'cipue in diuino cultu.
 q' requirunt etia' corp'is mor' vt genuflexio
 nes et inclinatioes. ad o'ndenda' interio:
 reuerentia' et deuotione' cordis. ¶ Undeci
 ma regula est altitudinis declinatio. Fu
 giunt huiles dignitates et magnificencias
 nisi id suaderet caritas dei et p'rimi. vt
 co'geret obe' h'ria. vt in. c. Nisi cu' p'de de re
 nunciatioe. ¶ Duodecima regula est vil'
 exercitatio p' dei. s. a more officia vilia eger
 cere. Hinc Hiero. ad palmachiu' ait. q'z
 tuncu' te dececeris humilior. xpo no' eris.
 Esto vt incedas pedib'. furua tunc ea ve
 stiaris. Equeris paupibus. pauperu' cel
 lulas dignate' intro eas. cecoz ocul' sis
 pes claudoz. manus debiliu'. Ipe aquaz
 potes. ligna uidas. focu' cetruas. Ubi
 alape. Ubi flagella. vbi partibulum. vbi
 mors. Propterea seraphic' ille frasc' e'
 huilitatis et caritatis iesu crucifixi meor
 effect' i' i'itio uersiois sue. vt recitat Bo
 nau'e. leprosoz obseq'ia no' horruit. Inq'
 em' de ipo sic. Exinde ton' huilitas. ama
 tor' se tr'astulit ad leprosoz. Erant cu' eis
 diligentissime seruans oibus. p'pter de i'
 lauabat ipoz pedes. ligabat vlcera. edu
 cebat plagaz purredine. et saniem abster
 gebat. Osculabat etia' ce miranda deu'oto
 ne vlcerosa' plagaz ipoz eu'ageli' me/
 dicas mox furat'. Sit et alia sancozum
 exempla similia. vt sancte Clare sancte

Rachere de sentis. scilicet Elizabeth. et
alioz que breuitatē cā trāsimus. Cure-
mus ergo hūiles esse et videbunt christū
nō solū cū Petro Jacobo et Johāne in
mōre trāfigurati sed cū oibus sanctis et
beatis angelis in sua maiestate et glia di-
uinitatis sicut ē speciosissimū in regno
celoz. In quo vivit et regnat p infinita
secula seculoz Amen.

Dñica secūda in qdragesima. De su-
pbia supsticioz. **S**ermo quintus
decimus in ordine

Index est do-
minus de his oibus doctorū gen-
tū sunt sba ista. j. ad Iher. iij.
ca. et in epla hodierna. **P**ostqz diaboli
eieci fuerūt de celo empireo. ppter illorū
supbiam sp in volūrate maligna perdu-
rāt vt hoibus pesse velint etiā in hac vi-
ta pssenti. Qd vt facit assequit pmittit
se sic iusto deo maleficijs et artibz magicis
se immiscēt. in qbz ad aliqz effectus na-
turales pducēdos cooganit. Lū em̄ ipi
multa sciat et possunt q cognitōez nostrā
se facultate excedūt scia et vi nature. sue
hec inferiora iuuāt ad accelerādā suam
opatiōem. Qua de re pleriqz diabolo sa-
miliaritate ac qdā omertio se coniūgunt
et artibz nefarijs implicati alios ad h indu-
cūt vt diabolos venerent. In oibz eniz
hmoi maleficijs adoratiōem suā diabolz
vel implicite vel apertē pcurat. Cū Aug-
stini. q. v. Nec mirū. ait. Ad h innocēt
diabolz vt adoret qsi deus. Ad tātā nā
qz elarōez deuenit vt etiā cū tērauit chri-
stū de h illū reqsierit. Quia nō mlti sunt
etiā hoc tpe q diabolo se sbjcere in sup-
stitionibz norijs ex sua supbia nō formi-
dant. Idcirco in pssenti fmōe de supbia
supsticioz dicem. **O**ppositū em̄ su-
pstitio religioni q cultū exhibet hō deo.
Et licet multipliciter fiat. tñ nos tripli-
gem supsticiōem distinguem. fm quam

cultus diabolo exhibetur.

Prima dicit diuinationis.

Secūda obseruatio nis.

Tercia confederationis.

Q supsticio est diuination q sit vel
p forma vel p auguria vel p iudicia astro-
logoz. cū ipi psumunt ea q dei sunt pñū-
ciare.

Cap primū

Prima supsticio dicit diuina-
tio. Est autē diuina p cognitō
et pñūciatio futoz cōtingentiz
ex falsa et vana opinione p silio vel au-
ritio demonis tacite vel expse inuocato
qm Iho. ij. q. xcv. Et pñū est morale
qz est contra illud pceptū Deure. xvij. ca.
Nō sit q cōsular diuinos. Scdm hō ist
doz erubimol. Diuini dicunt qsi deo ple-
ni. qz diuinitate se plenos simulāt. **J**ō dicit
Diero. j. q. j. c. Judices. q diuination sp
sumit in malā pte. qm diuini vsurpant
illud qd ē ppiū dei. Cū Ista. xij. c. dicit.
Annūcia. e. q vētura sunt in futuz. et scie-
mus qz diuinitas. Et Diero. sup illo ver-
bo Dan. ij. c. Sermo quē tu rex qris gra-
uis est. nec recipitur qsqz q iudicet illum.
exceptis dijs qz nō est cū hoibz cōuersa-
tio. inqz. Confitent magi. cōfitent ario-
li. et ois scientia seclaris li. ature. pscienti-
am futuroz nō esse hois sed dei. hec ille.

Prenūciatio hō. ppterica nō est supsti-
tio. qz ppe n̄ vsurpāt sibi qd deo cōuēit.
sed dicit et pñūciat qd ill a deo reuelat.

Sciendū tñ fm doctore Bonauē. in. ij.
di. vij. et Iho. vbi supra q cause seclē in
pducōe suoz effectuz se habēt tripliciter.

Nā aliq pducūt effectū sp et de necessita-
te. Et ex cōsideratiōe hmoi causaz si quis
pñūciat tales effectus etiā p certitudi-
nem nō est supsticio sum nec illicius. sic
pñūciant Astrologi celsim sol et hmoi

Aliq hō cause pducūt suos effectū. et si
nō de necessitate et semp. tamē vt in plibz
Et hmoi effectus ex cōsideratiōe suorum
causaz possunt pñūciari p cōiecturas. et

XLVI

si non p certitudine. Sicut medicus ex dis-
 positioe infirmi p dicitur morie vel sanita-
 re. astrologi siccitates vel pluuias ex co-
 sideratioe corpuz celestiu. Alie cause se-
 q ad verubiles se habet. s. ad esse et no esse
 in pducendis effectib. Sicut sunt poteri-
 tie aie ronalis q causant acc? huanos li-
 bere. qz pot ho facere et no facere hoc vel
 illud qz n est in se. Et etiā eude? foruiti.
 q no habent cam naturalē. sicut q quis
 fodiedo terrā inueniet thesaurz. Pmōi
 effectus añz sunt scire est p riu dei. cui
 oia sunt p sencia qz nūcūq distantia in fu-
 turz. Et em scibit in glo. j. De vlti. ca.
 In agnitioe diuine vitatis et p rita. p
 sencia et futura eq luter p sencia sunt. Et
 Aug. sup Jobem inqt. In vitate q ma-
 ner p rita et futurz no inuenio. sed soluz
 p sencia. et hoc incorruptū. Assignat autē
 rōa Bonauē. in pmo di. xxxix. qz qz ro res
 est p sencia. tanto cognitio est nobilitior.
 Sz d? oia cognoscit nobilissime. ergo
 q cognoscit p sencia. cognoscit. Terū
 m hoc pot intelligi duplici. Aut ita q
 nores p sencia. lita a pre cognoscētis. et
 sic est verz. qz d? oim idcas hz p sencia.
 et simul p qz cognoscit res futuras ita
 certitudinalit sicut si essent p sencia. Aut
 q nores p sencia. lita a pre cognitoz. et
 sic no oia cognoscit p riter et simul. qz no
 oia simul sunt in p rito genere et in suo es-
 se. velle igit p cognoscere q d? sol? certi-
 tudinalit cognoscit abs qz ipi? reuelatioe
 p riter ad diuinitatem. vbi interuēit opa-
 tio demonū. Et qz id multis modis
 fit. nos m hoc loco triplicē diuinitatez
 p sencia diuidemus.

- Prima est que fit p somnia.
 - Secunda que fit p inuenta mendacia.
 - Tercia q fit p astrologoz iudicia.
 - Prima est diuinitio q fit p somnia.
- De qua dr Deutero. xvij. c. Et. xxvij. q.
 vij. c. No obfueris. Non inuentat i te
 q obse. uer somnia. Notandū tñ q som-
 nia possunt tripliciter exire.

Primo a natura.
 Secundo a diabolo.
 Tercio a deo

Primo a natura. Et hmo aliqn som-
 nia habet cam naturalē et boiez somniā
 re. sic ē influētia celi. Lun? influētiōe agit i
 boie commūere. p qz dētem oim sensuū ex-
 terioz q fit vt qnqz ex influētia planeta-
 rū frigiduz et humiduz videat alicui q
 sit i itinere et aqz inundatio suguentar. Et
 q sit in mari aut i flumie et hmoi. Et qn
 qz talia signa pnt significare pluuia fu-
 turā q ē effect? planetaz frigidoz et hū-
 idoz. Aliqn somnia habet cāz naturalē in
 boie somniare. vt ē abudātia diuersoz
 humoz. p qd medici dicūt intēdēduz
 esse somnia i firmoz ad cognoscēdu di-
 spositōz interioz i firmi. Nā qnqz ex ab-
 undātia colere somiāt ignē rētas et litel
 et hmoi. Ex abudātia hūoz melācolici so-
 niāt casū ex alto. psecutoz inimicoz. su-
 gā et silia. Ex abudātia flegme somniāt
 aqz nauigatoel et hmoi. Ex abudātia sē
 guis somniāt volatū in altū et silia. q se
 qdā sig ad cogscēdas i firmatē p riter et
 fururas pcauedas. Recitar galien? q q
 dā somniavit sibi i vētre fūdi picē ardēz
 et estuare i iane picē. eo q colerā adustā
 nigrā et incēdā habuit i vētre. et hāc cū sur-
 recit a sō. et emisit et libat? fuit. Aliud
 etēplū pōit q qdā dolēs i plenē cogitās
 qd deberet facere somniavit q minueret se
 sup manū intē duos digitos. s. auricula.
 rē et amulārē. Et cū vigilaret sic fecit et cō-
 ualuit. Aliqn somnia habet cam volūtari-
 am in boie somniare. vt cū aliqs cogitar
 vigilādo sup aliq re. postea d illa som-
 niat. Secdo somnia eueniūt a diabolo il-
 ludere. Nā pōt i somis hoib? apparere
 et illos illudere multipl. si non fuerint
 cauti. vñ legit in scda collarōne abbatis
 moyli de quodā q frequēter illusus a dia-
 bolo. Ispēctō boni angeli sibi apparēte
 in somnis. Tandē et e. mādato piccit
 se in puteū. Et de qdā alio q sibi illusio

Somnia a
libro

Somnia a
diabolo

ne se ipm circūcidit. Et de alio q̄ prium
filii more abrahe occidere voluit. Jō cau-
te incedendū. q̄ vt scribit Eccles. v. ca.
Ubi mlt̄ a somnia ibi mlt̄e vanitates. 7
Ecl̄. xxxiij. c. Multos errare fecerūt
somnia. ¶ Tercio somnia eueniūt a deo.
q̄ vult aliq̄ in somnis hominib⁹ reuelare.
Uñ Gene. xxviii. c. vidit iacob in som-
nis scalā. Et Gen. xxxvii. c. vidit ioseph som-
niū. 7 Ben. xli. ca. vidit pharao in som-
nis spicas 7 yaccas. Et Dan. ij. c. vidit
nabuchodonosor statuā. In q̄b⁹ visio-
nib⁹ reuelata sūt mysteria di. 7 Matth.
ij. c. Angel⁹ dñi apparuit i somnis Jo-
seph monens vt fugeret in egyptum. Et
eodem ca. magi admoniti fuerūt in som-
nis ne rediret ad herodē. Et Bonauen-
tū legenda bñi fr̄acisci narrat q̄lit post
q̄b⁹ sc̄us franc̄ci⁹ vestiuit illū militem
nobilem et pauper. nocte seq̄nti cā se sopori
redisset palaciū speciosū et magnū cū
militarib⁹ armis crucis signaclo insig-
nitis. is p̄ ca. amore militi egeno sbue-
nerat dignaria sibi reuelatōe mōstrauit.
Necnō visa oīa sua fore militūq̄ suoz
si crucis xp̄i vexillū constantē assumeret.
sb̄asseratōis certitudie repromisit.
¶ De sancta Lucia scribit in sua legēda
q̄ dū oraret an̄ sepulchz bñe agathe ob-
dormiuit. 7 vidit in somnis br̄am Aga-
thā in medio angeloz gēnis ornata
stare 7 dicentē sibi. Soror mea lucia v-
go deo deuota qd̄ a me petis qd̄ ip̄a pore-
ris p̄stare p̄tinuo mihi tue. Nam 7 matri
tue fides tua sbuenit. 7 ecce sanata est. 7
sic p̄ me ciuitas cathaniēsum sbumat a
xp̄o. ita p̄ te ciuitas siracusana deco-
rabitur. q̄ io cū dū deo in tua virginate habita-
culū p̄parasti. Sic cōstantia filia cōstāri-
ni vidit in somnis br̄am agnere. Et mat̄
sancti dominici in somnis visionē habu-
it de bño dominico. Et bñs siluester so-
cius beati franc̄ci an. e. x. et seq̄ret ve-
stigia visionē in somnis habuit de draco

ne ingenti 7 immant quē franc̄ci. 9 fuga-
bat. ¶ Apud gentes etiā multa recitant̄.
reuelata in somnis. Uñ Valer⁹ li. prio-
rubrica de somnijs concordat̄s cū Sueto-
nio narrat q̄ vxo. cesaris vidit i som-
nijs fastigiū dom⁹ labi. 7 cesarē in sinu suo
iacere multis vulnerib⁹ p̄foratū. q̄ somn⁹
arocitare vehemēter exerrita eū rogare
nō destitit vt die prima a curia se abstinere.
ter. q̄ die postea viginti trib⁹ vulnerib⁹.
Iosus occubuit. anno etas̄ sue km̄ sue-
toniū seruo 7 q̄nq̄gesimo. ¶ Narra: insu-
p̄ Valerius q̄ Simonides poeta perra-
gre vadēs cū nauis in q̄ erat applicuiss̄
ad lit̄. 7 corp⁹ inhumatū iacēs vidisset
sepulture mādauit. Cui⁹ bñficio is q̄ se-
pultus fuerat mot⁹ nocte i somnis sibi
apparuit. cūq̄ ne prima die nauigaret
monuit. qui somno parēs in terra imā
sit. Illi ho q̄ inde decesserūt nauigantes
i et. p̄specu p̄cell̄ 7 fluctib⁹ absorpti s̄
7 suffocati. tūpe letar⁹ ē q̄ vitā suā sono
q̄ nauis credere maluiss̄. ¶ Secda ē diuina
tio q̄ fit p̄ muēta mēdacia. fūp̄cēt em̄ q̄
dā posse p̄ḡci fufa p̄ auguria. dū ex p̄si-
deratōe moruū vl̄ vocū auiū vl̄ q̄uā.
q̄ aialū futuros eueni⁹ fortunū vel ifoz.
mū p̄ognosca posse dixer̄. p̄ q̄b⁹ dicit
Tho. ij. q. x. q. instici⁹ natural̄ vñd̄
mouēt bruta ad sua s̄ oparōnes cāri pōt
dupl̄. Uno mō ex ea cā copali. cū em̄
bruta nō habeāt nisi aiaz sensitūā cur⁹
oēs potētē s̄ ac⁹ copaliū organoz sb̄-
iacz eoz aia dispositōi p̄tinētū copoz
7 p̄mortalit̄ celestū. 7 iō nihil phibz a-
liq̄s eoz oparōes eē futuroz eueniū sig-
inq̄. 7 p̄formāt dispositōib⁹ copoz ce-
lestū 7 aeris p̄tinēt̄. ex q̄b⁹ pueniūt ta-
les futuri eueni⁹. S; i b̄ s̄ duo p̄siderā-
da. Prim⁹ q̄ bñd̄ oparōes nō erēdant̄
tur nisi ad p̄cognoscēda illa futura
que causantur per motus copoz cele-
stium. Secundū est vt non erēdātur
nisi ad ea que aliquat̄ possūt ad huius

modi aialia perire. Consequuntur enim per
 celestia corpora cognitione quanda naturalē
 et insincera ad ea que eorum vite sunt necessa-
 ria. sic sunt imitatioes que fiunt per ventos et
 pluias et hmoi. Alios eadem velle ex mo-
 tu vel garritu aialium per cogitare. ut calidus for-
 tuosus et actus huiusmodi prius ad supstitioes. Alio-
 modo instinctus brutorum causat a causa spūa/
 li. et huiusmodi vel ex deo vel fuit in comu belia pa-
 scere. et cere. Ionā de glutiēte. vel ex de-
 mone que vult oparib⁹ brutorum ad impli-
 candū hoies vanis opinioib⁹. Jo Deu-
 tero. xvij. dr. Nō inueniat in te que obser-
 uet auguria. Quod autē Joseph dixit. Gen-
 ij. c. p. dispensatorē suū que nō est filius ei
 in auguria di scia. sicut Augu. locut⁹ ē io
 cono serio. xxvj. q. ij. ca. qd ait. Et forte
 hoc referens ad opinionē vulgi que sic cre-
 debat de eo. Talia itaqz auguria supstiri-
 oia repudiata sunt. Sic etiā gentiū ce-
 sar faciebat. Narrat quippe de illo Jobā-
 nes solobriē in poliarone li. ij. q. nul-
 lo augurio nullae supstiroe a quacūqz ice-
 pro potuit ruocari. Cōtingit autē quāz afri-
 cā. p. fias cēs i egressu nauis. plaberetur.
 verso itaqz in meli⁹ omine. Tene o inqz
 te o africa eaqz obtinuit. Idē refert Sue-
 tonius et frontin⁹ li. j. de remilitari. fu-
 erūt et alij artificioso ingenio fortes com-
 ponētes quz vsu ea que ventura sūt per cogsci
 posse asseuerēt et cognosci quod agendū sit
 Et dicunt tales sortes diuinatorie. vel ex
 capitulis quibusdā scriptis in vna longa
 charta cū filis pendētib⁹ ad illa capitu-
 la adligas. vel ex quibusdā cedulis scriptis
 in occulto repositis cōsiderando quā qz
 accipiat. vel ex pietōe tarilloz sicut cer-
 ta pūcta capitula designātia et hmoi. de
 quibus. xxvj. q. v. ca. Sortes. ait Leo pa-
 pa. Sortes quas p̄res dānauerūt nul a,
 lud qz diuatioes et maleficia decernūt.
 Et huiusmodi dicāt illas sortes quibus vtrūqz
 fuisse ab ap̄lis inuentas. falsum tamen
 dicāt. ut p̄z. xxvj. q. j. c. j. vbi maicia ista

diffuse tractat. Jo nō curo s̄monē in h
 extendere cū t̄m intēdā diuinatorias. sor-
 tes supstiroas execrari. Tercia ē di-
 uinatio que fit per astrologoz iudicia. Ipi et
 quāz ingerūt se ad iudicandū de effectib⁹
 puenientib⁹ a volūrate dei et hūant libe-
 rā arbitriū dispositōne. Et ad hoc deue-
 nerūt quāda moderni dūi ut nec comedere
 audeant nec pānos novos iuduerē. nec
 equitare aut quez domestica negocia a-
 gere vel incipe abiqz varicino astrono-
 mou. et si dixerint p̄spa euentura que inci-
 pe volunt illa incipiūt. si hō p̄trariū ab
 illis desistunt. O singularem stulticiam
 ducere vitā cū cōfidentia planetaz. Si
 hoc necessariū esset vnusquisqz p̄ari possz
 de ip̄o optimo deo. Aditaz ab illo tam
 egregie rez oim natura. Llamat Aristo-
 teles. de et natura nō deficiūt in necessari-
 is. Astroz noticia repit in valde paucis.
 et ea p̄fiteat nō sunt vt in plib⁹ in illa
 p̄fecti. S; sint sicut p̄tolome⁹ vlt. Habi-
 ambregel aut albumasar. dicāt mibi si
 hūana vita regulāda est sicut cursū astro-
 rū. Quid faciēt populi. quod artifices. quod
 agricolē. quod mercatores. quod clerici. quod re-
 ligiosi. Quid in liberalib⁹ artib⁹ et theo-
 logis ac iure canonico et ciuili tot erudi-
 tissimi hoies que cōiunctōem planetaz ig-
 rāt. que signa adhuc zodiaci nesciūt. Nun-
 quid in tenebris erūt oia illoz opa. Nun-
 quid astrologoz studia sectari debēt. O p-
 niciosū errorē. p̄tra quē Paul⁹ ad Cor.
 ca. ait. Omne quodcumqz facitis in hō o-
 aut in ope in noie dñi nostri iesu xpi faci-
 te. Ad xpm itaqz aspiciendū ē nō ad astrā.
 ad ipm recurrendū vt dies et act⁹ nros i
 sua p̄cedis ponat nō ad astrologos. Ip-
 sius teniqz implozādū auxiliū vt libere-
 mur a p̄culis iminentib⁹. De⁹ ip̄e vitaz
 nraz gubernat que occidere pōt et viuifica-
 re. Ip̄e vtrūqz nō fecit speras celoz et stel-
 las vt homini dñarent. ita vt hoies in
 oib⁹ suis morib⁹ et opib⁹ illaz cōsidera-

Luminaria
 celi ad for
 mularia adita
 Et 10 de de:
 10 de vias
 genit nolite
 vere a supis
 celi 7a 4 Ar:
 1 No a vram
 nasse 7a 9i

rent influxus. sed vt hoim visibus defui
 rent. Ut enim inqt L bo. pma pre. q. lxx.
 Mysteriū luminariū celi explicat Be
 nelis. i. ca. p. tria q̄ discernit hois vtilita
 tē. Primo enī puenit vtilitas ex ipis q̄
 tū ad visum. q̄ est directiu⁹ i opib⁹. qz ni
 bil videt nisi in lumine. vt dicit in. ij. d. aia
 Et sic visum discernit vna res ab alia
 Et q̄tū ad h̄ dicit de. fiant luminaria ce
 li vt luceat in firmamēto r illuminēt ter
 rā. Et si argueret q̄ nihil fit ppter vtilit
 se. qz finis est nobilitas his q̄ sunt ad finē
 Sed luminaria celi s̄ nobilitas q̄ tra
 ḡ nō sunt facta vt illuminēt terrā. Rñ
 det L bo. q̄ i illuminatōe terre intelligit
 vtilitas hois terrā ipam inhabitatē qui
 fm aiām pferet corporib⁹ luminariū. Ni
 hil n̄ phiber dicit q̄ dignior creatura fa
 cta est ppter inferiorē. non fm q̄ in se cō
 siderat. sed fm q̄ ordinat ad integritatē
 vniuersi. Q̄tū puenit vtilitas homi
 ex ipis luminariis q̄tū ad vicissitudines
 temporū q̄tū et fastidū tollit r valitudo
 pseruat r necessaria viuēti oriunt. q̄ nō
 essent si semp esset aut estas aut hiems.
 Et q̄tū ad hoc dicit deus. r sint in tpa et
 dies et annos. Q̄tū puenit vtilitas
 q̄tū ad opportunitatē negotiorū r opez
 inq̄tū ex luminariis celi accipit signifi
 catio pluuiosi tps vel sereni q̄ sūt apra
 diuersis negociis. Et fm hoc dicit. r sint
 in signa. s. corporaliū trāsmutationū. non
 autē eoz q̄ dependent ex libero arbitrio.
 Et h̄ sunt eā h̄mōi trāsmutationū n̄ di
 cunt hic signa vt occasio idolatrie tolla
 tur ab eis q̄ indifferēt oia vt p̄dicū est
 astroz virtuti r dispositōi ascribūt. Er)
 go iudicent astrologi de naturalib⁹ effe
 ctib⁹ a eā naturali puenientib⁹. de eclip
 si solis r lune. de umbrib⁹ siccitatis ven
 tis r siccibus. Illa s̄ futura q̄ vel a dei l
 ab hois volūtate depēdent relinq̄nt ipsi
 deo q̄ cuncta gubernat r cui⁹ iudicio iusto
 etiā in plenti seculo bona vel mala p̄spe

Astrologi qd
 iudicant fut
 qd nō

ra r aduersa hoibus accidūt. Dicit em̄ sa
 piens Eccli. xj. c. Bona r mala. vita et
 mors. paup̄tas r honestas a dño deo s̄t.
 Uti ego dieb⁹ meis iudicia multa astro
 logoz in quib⁹ ipi mortē magnoz viroz
 determinabāt. r n̄ aliter euenit vt i plu
 ribus. h̄ q̄nq̄ aliq̄s mortu⁹ fuerit quia
 mortal erat sic r omēs morientur. De
 xisto q̄to pontifice maximo. multa pre
 nūciata sunt ab astrologis falsa etiam a
 pmo anno sue scriissime coronatōis. Qui
 dā ho in astroz p̄tia. nō medio crēt eru
 ditus q̄ntus iā elapsus ē ann⁹ q̄ mibi se
 cū familiariter p̄bulatī affirmatiue re
 ferebat anno illo pontificis ipz mortu⁹.
 Quid secūm est experientia docet. Sene
 t̄git astrologi in terminis nature r p̄ncipi
 bus suadeat vt ad deū conditōe stellarū
 p̄currat. Quia vt dicit sapiēs Eccli.
 ij. c. Respicite filiū nardē hoim. qz null⁹
 spauit in deo r p̄fusus est. Si q̄s vero
 ob̄iceret qz astrologi m̄tra vera p̄dicunt
 q̄ alioz cōem cognitōe excedūt. Rñ det
 Aug. li. v. de ci. dei. c. vij. dicens. Nō im
 merito credit cū astrologi mirabilis mul
 ta vera r̄ndent occulto instinctu fieri sp̄
 rituū malignoz quoz cura ē falsas r no
 rias opinioēs de astralib⁹ factis infere
 re humanis mentib⁹ atqz fumare nō bo
 rostopi inspecti et notati aliq̄ arte que
 nulla est. Nec mirari q̄ sp̄ia debz qz de/
 mones futura cōtingentia aliq̄ p̄dicere
 faciāt vel astrologis vel maleficis r di
 uinis. qm̄ vt ait. Bonauē. in. ij. di. vij. q̄
 uis demones nō possint p̄cipos futura
 cōtingentia scire certitudinalit. n̄ frequē
 ter vera p̄dicūt. qz euentuz futurorū aliq̄
 mō p̄dicunt. Et h̄ est q̄druplicat fm Au
 gustinum supra. Benesim ad litteram.
 Aut enim sensus vel ingenij acrimonia
 Aut multa experientia Aut dolosa cau
 tela. Aut aliena doctrina. Sensus vel
 ingenij acrimonia. vt qm̄ videt diligent
 r considerat ad qd inclinet affectio nra. vt

q̄ sine inducētia vel retrahētia. Expien-
tia tēporē q̄ ex talib⁹ videntur acciderē ta-
lia. Dolosa cautela q̄n̄ p̄ponit aliqd̄ fa-
cere ⁊ p̄dicunt q̄ si aliqd̄ sunt facturi. Ali-
ena doctrina q̄n̄ iusto dei iudicio p̄mittit̄
addiscere ab angelis. Quare ip̄i demōes
futura cōtingētia p̄nt̄ p̄sumere. p̄babilit̄
nō tamē certitudinalit̄ scire. Sic vt pu-
to representare p̄nt̄ absentia ⁊ distantia q̄
ip̄i ab alijs spiritib⁹ velocissime discunt,
rentib⁹ sciunt ita vt q̄s diabolico m̄ste-
rio q̄n̄ remoris sūt mēre ⁊ gnoscat. Si-
cut factū fuisse recitat Aulusgell⁹. ruij-
li-noctū accitaz. Inq̄t em̄. Quo Cayus
cesar ⁊ Bneus pompeij die ciuile bellū
signis collatis in thessalia cōstitērē res
accidit parauij in trāspadana italia me-
morā digna. Corneli⁹ q̄dā sacerdos et
loco nobilit̄ sacerdotij religiōib⁹ vene-
rand⁹ ⁊ castitate vite sc̄us repente mo-
ta mente ⁊ spicere se p̄cul dixit pugnam
acerrimā pugnari. At deinde alios cede-
re alios vrgere. cedē fugā tela volātia. i-
stauratōes pugne. imp̄ssionē gemitus p̄
vulnera. p̄inde vt se ip̄e in plio versaret
corā videre sese vociferat⁹ ē. At postea
sbito exclamauit cesarē vicisse. At come-
lij sacerdotis ariolatio leuis nū q̄dez vi-
sa ē ⁊ vccoris magnemox admiratōi fuit
q̄ nō modo pugne q̄ in thessalia pugna-
ta est nec p̄lij exitus q̄ erat p̄dicē⁹ idem
fuit. Sed oēs quoq̄ pugnādi reciproce
vices ⁊ ip̄a exercitiū duoz p̄sictatio va-
ticinans motū atq̄ verbis representata ē
Hec Aulusgelli⁹. Non igit̄ demonum
sunt grēda ⁊ silis siue vt p̄cognoscat̄ fu-
tura siue vt sciant̄ distātia. Deo ista sūt
relinq̄nda. ⁊ ab ip̄o semp vt p̄dicū est in-
cūctis exercitijs ⁊ actib⁹ auxiliū expectēdū

¶ Ob supstitiosa est obfuantia carni/
nū ⁊ portatōis breuiū atq̄ tempoz.

Capitū secundū

¶ Cūda supboz supstitio d̄ obf-
uatōis. Sūt q̄dem aliq̄ supstiri-

ose obfuantie q̄ abh̄cēde sunt ⁊ amouē-
de ne i illis fiat iniuria ⁊ reuerētia alit̄
suno deo. p̄ fit aut̄ he diuidi in tres prin-
cipales.

¶ Prima dicit incantationis.

¶ Secūda breuiū portationis.

¶ Tercia temporis determinatōis

¶ Prima obfuantia d̄ incantatōis. si-
unt em̄ a plerisq̄ incantatōes ⁊ carmia
ad sanādas infirmitates ⁊ vulnera. Pro-
phus dicit sc̄us Tho. ij. q. q. xvi. Q̄ i
his q̄ fiunt ad aliq̄s effectus inducēdos
p̄siderādū est si illa habēt vel putāt ha-
bere virtutē naturalē ad p̄ducendū tales
effectus. Et tūc nō erit supstitiosū nec il-
licitū vti talib⁹ causis. Putat̄ q̄s tene,
at sup se iaspide p̄ restrictiōe sanguis et
silia. Si aut̄ nō videat̄ q̄ illa possint na-
turaliter illos effect⁹ causare s̄p̄ ad iun-
ctōem aliq̄z caracterē vel noim̄ ignotōnā
vel alicui⁹ vane obfuantie expectat̄. ille
effect⁹ erit supstitiosū ⁊ illicitū. Un̄ Au-
gust. xvi. q. ij. c. Illud ait. Ad gen⁹ sup-
stitiōis p̄tinent oia remedia q̄ medicorū
disciplina ⁊ dēnat siue in incantatōib⁹ si-
ue in q̄buscūq̄ scripturis q̄s caracteres
vocāt. Et s̄ xp̄iant̄ boies multos effe-
cus in h̄mōi obfuantijs t̄m nō licet his
vri. quia opere demonum fiunt. vt dicit
August. xvi. q. v. c. Nec mirū. Collige-
re t̄m herbā cum simbolo vel orōe d̄nica
ex deuorōe siue alia supstitiōe et ea vri nō
reprobāt̄ s̄m Raymūdū. Dicit etiā Uil-
elinus de incarnatōib⁹. q̄ si nil sup-
stitiosum dicit̄ vel faciūt. sed t̄m v̄nū
licitis precibus et adiuratōibus sicut p̄
passiōē ⁊ crucē christi et h̄mōi non cre-
dit q̄ peccent mortaliter. nisi fecerint h̄
post p̄hibitionem ecclesie illis factam.
Et nihilominus prohibēdi sunt viri ⁊
mulieres a talibus. quia multa inutilia
solent misceri ⁊ supstitiosa. Sicut ego
ista q̄nq̄ p̄quirens ⁊ incantatōes aduo-
cans charitatie m̄ltas fatuitates iueni

Quedā vetula fulginei succurrebat s̄
mō m̄ scrib̄ q̄b̄ lac p̄ filijs ablactādis
deficiebat. In ortu solis illas vsus solē
tubebat hec s̄ba dicere. Dio te salue san
cto arborē quale valalto mōre venite. al
mō pecto lacte adducite quāto basta n̄
quāto poteri. Quedā alia iuderti inci
piebat suū carmen. Al nome sia de chri
sto ex sancto Damiano e de san bene
dicto che fo medico de christo rē. Alij in
cantāt p̄cussos ferro r̄ dicūt. Tre boni
frati andauan per lavia trouaro christo
con sc̄ra maria. r̄ seq̄tur postea nescio q̄
s̄ba falsa r̄ ridiculosa. Sūt vsilia carmi
na plena stulticijs imo falsitatib̄ q̄bus
maior adhibet fides q̄ orarōi d̄n̄ice. nā
incātatores r̄ incātatrices lz p̄mitrāt p̄
noster cū aue maria. q̄ venena nō danf
nisi melle circūlita. r̄ tenēt r̄ opināt q̄
virtus sanitarē iuducēs s̄t i illis ca. mi
bus stultis. Quedā vetula incātante oc
currebat infirmitatib̄ aialū brutorum
equoz. s̄. alinoz r̄ similiū. q̄ post p̄ n̄
r̄ aue maria dicebat in aure aialis secre
te. Si sani sani si nō te mangiano li ca
m. Quedā alie incātatoēs fūt ad no
cumētū hoīm r̄ q̄ aliq̄s paulatim consu
mas. r̄ q̄ quis nō possit cognoscere vxo
rē r̄ s̄lia q̄ dicūt maleficia. Et dic̄ Zug
xyj. q̄. y. c. necimz. q̄ turbāt mētes ho
minū min⁹ cōfidentū in deo. Secūda
obfuantia d̄ breuiū portatōis. De q̄bus
dicūt Tho. vbi sup̄. q̄ circa h̄mōi breuia
cauendū ē ne repiāt in eis aliq̄d sup̄stici
osū. P̄rio vt nō sit ibi aliq̄d prinēs ad i
uocationē demonū. Secō vt nō p̄tineāt
noia ignora. Tercio q̄ nō p̄tineāt aliq̄d
falsum. q̄ sic et̄ effect⁹ nō possz expecta
ri a deo q̄ nō est testis falsitatis. Quarto
cauendū ne cū s̄bis sacris p̄tineant aliq̄
vana. puta caracteres septi r̄ h̄mōi siḡp
ter signū crucis. Quinto vt spes non po
nat in modo scribendi v̄l ligādi. puta q̄
scribat in carta virginea vel in ortu sol.

vel dū legit euāgelū. vel q̄ liget cū toe
filis. v̄l appendat p̄ virgine. v̄l q̄ null⁹
debeat videre. q̄ oia sup̄sticiosa sūt. xxyj
q̄. y. c. Nō licet. Dicit etiā Uilielmus q̄
illa breuia in q̄b̄ d̄r. q̄ si q̄s ea portau
rit nō moriet̄ i igne aut i aq̄rē. nō s̄t pot
tāda. Nā vt dic̄ Bre. xxyj. q̄. y. c. Si q̄s
ariolos aut incātatores obfauerit aut
filarcijs vsus fuerit anathema. sic fila
terie dicūt cedule r̄ breuia. De reliquis
aut̄ sc̄oz dicūt Tho. q̄ si ex deuorōe pot
tenf r̄ cū reuerētia sine aliq̄ sup̄sticiōe lici
tū ē. In h̄mōi itaq̄ breuiū sup̄sticio ois
vītada ē. r̄ porissimū q̄ i illis vt in plib̄
multa mendacia p̄tinent r̄ vana. Audi
ui ego q̄sdā fratres oxidis mei narrantis
q̄ q̄dā frat̄ Vincen⁹ soci⁹ sc̄i Bernar
dini dū audissz p̄fessionē cuiusdā q̄ bre
ue vnū sup̄ se deferebat petiuit ab eo q̄d
in illo p̄tinebat. Lūq̄ ille dixissz se nesci
re sed p̄cio emisse illō a q̄dā a q̄ instructi
onē habuit ne breue illud aut̄ tpe legere
aut a q̄cūq̄ alio inspici sineret. Ipe frat̄
vincen⁹ vix obrinuit vt ipm videret.
Apraq̄ cedula inuenit ibi scripta hec s̄
ba. Dogliate el capo chi doler ti sole dog
liate ad ti e achi bētrivole dogliate li ochi
e dogliati li dēti. dogliate el corpo insi e
me con lo ventre. vanne almare e fatei
cantare che cento milia diauoli te possa
no portare. Tercia obseruācia d̄r t̄pis
dēmiatōis q̄ obfuant̄ dēterminari dies et
dēterminata t̄pa. Nō si fiat ex cā natura
li sic faciūt medici in dādo medicineas. r̄
incisores arborz r̄ nauigantes r̄ h̄mōi v̄ri
q̄ bene est. Inq̄t cū Quid⁹ li. j. de fine
dio amoris. T̄pib̄ medicina valz dara
tpe plunt. Et dara nō apto tpe vna nō
cent. Si v̄o t̄ps obfuect nō ex aliq̄ causa
corpali naturali sed falsa opinōe. vt cū
q̄s putat aliq̄s dies fortunatos. r̄ aliq̄
infortunatos sup̄sticiosuz ē r̄ frivolum.
Ut si q̄s v̄ntur herbis collectis i mane
ascensionis. v̄l balnear̄ se in nocte sancti

XLIX

*Via q̄ se
includi q̄rit
tas*

Johis baptiste vel in kalendis nō vult
aliquid dare ⁊ silia q̄ oia vana sūt. Unde
aug. xvij. q. vij. c. Nō obseruetis. Non
obseruetis dies q̄ dicunt̄ egyptiaci aut
Kalendas Ianuarij. in q̄bus cālene q̄/
dā ⁊ cōmessariōes ⁊ ad inuicē dona donā
tur. Et ap̄lus ad Galathas. iij. c. Dies
obseruatis ⁊ menses ⁊ annos. tūcō ne
forte sine cā laboraueri in vobis. Mḡ
in historia scolastica dicit̄ q̄ dies egyptia
ei dicunt̄. q̄ in his passa ē egyptus. Ob
q̄d voluit marer ecclia illos in kalenda
rio poni. vt diuina miracula nobis ex/
plo sint. Mathematici vō dicūt q̄ peri
tissimi egyptioꝝ astrologi quasdā stel
lariones nocuas hūanis actib⁹ in singul
mensibus dephenderūt. quarū stellatō
nū picta vulg⁹ p̄pter impiritā vitare nō
poterat. Quā p̄pter cauti ē vt tota di
es obseruet̄ p̄pter horā illi⁹ abomiabilis
lucis idest diei. Et h̄ obsuari p̄hibiti ē.

¶ Q̄ multi sūt diabolo p̄federati n̄sa
ab eis in imaginib⁹ q̄renes vel illos re
stringentes ⁊ nonnulli expresse profite/
res.

Cap. tercū.

¶ Ecclia sup̄sticio dī p̄federationis
Sūt etiā hodierna die r̄viri ⁊ mu
lieres diabolo quadā familiarita
te p̄federati. Q̄d quidē fieri p̄t̄ripl̄.
¶ Primo p̄ imaginū formationē.
¶ Secōdo p̄ diaboli inclusionē.
¶ Tercio p̄ expresse p̄fessionē

¶ Primo p̄ imaginū formationē. vñ ei
inquit Jobes solobriensis in politerato
ne li. ij. Ad r̄antā quidē puenerūt isamā
vt ex diuersis stellarū positionib⁹ dicāt
imaginē ab homie posse formari q̄ si p̄ i/
terualla t̄p̄m ⁊ quadā rōne p̄positionuz
in constellatione seruata formet̄ stellaz
nūta recipiet sp̄m vite. Et p̄sulenib⁹ oc
calte veritatis manifestabit archana. s. 3
Tho. vbi. s. dicit̄ q̄ tales imagines habēt
eff. cū nō a corpibus celestib⁹. sed a dya
bolo. **¶** Secōdo aliq̄ diabolo p̄federant̄ p̄

illi⁹ inclusionē dū illū inclusū ⁊ restrictū
detinent in ampullis ⁊ q̄busdā artib⁹ ab
eo n̄sa suscipiūt. Sed mirant̄ qdā quō
diabol⁹ vel detineri vel includi possit cū
sit sp̄s admirabilis virtutis fin naturaz
cui materia corpalis obedit ad motū lo/
calē ⁊ c̄ angelis sanctis. vt augu. docet
li. ij. de trinitate. Ad qd̄ n̄dem q̄ demō
nes p̄strigi sic p̄nt ⁊ detineri impio ⁊ po
testate p̄ncipiū tenebrarū. Nā vt etiā scri
pti in tractatu de timore iudicioꝝ dei. In
ter demones est plato. qd̄ p̄bat p̄ glo. su
per. xv. c. p̄. ad corinth. q̄ dicit. Quādiu
mūdus durat angeli angelis. hoies hoie
bus. demones demontib⁹ p̄sunt. Et vt in
quit Tho. i. p̄. q. cx. Demonū qdāz na
turali ordine sub alijs p̄stitunt̄. vñ ec
actiōes eoz sunt sb̄ actiōib⁹ sup̄ioꝝ. Et h̄
est qd̄ rōne platōis facti. vt. s. actio subdi
ti subdat̄ actiōe plati. Prelatio vō demō
nū nō fundat̄ sup̄ eoz iusticia. sed sup̄ ius
ticia dei cūca ordinātis. Et p̄cordia qua
quidā impant. quidā obediūt. nō ex am
icia quā inter se hēant. sed ex cōi nequi
cia qua homies odiūt ⁊ dei iusticie repu
gnāt. Sic etiā p̄p̄riū est hoim̄ ipioꝝ vt
eis se s̄bi ciat̄ ad p̄p̄riā nequiciā ereq̄ndā
quos potiores virib⁹ ⁊ malicia vidēt̄. et
q̄ sup̄ioꝝ in feriores s̄bant̄ nō ē ad bo
num sup̄ioꝝ sed maḡ ad malū eoz. qd̄
cū mala facere maxime ad miseriā p̄tine
at p̄esse in malis est cē maḡ miserū. hec
Tho. Inklusio ḡ demontis vel detētio vñ
ql̄scūq̄ p̄stricō sit diabolica fraude vt
sic hoies cū diabolis p̄uersando sepe n̄
a deo. ⁊ ad malū al. qd̄ p̄petranduz indu
cant̄. **¶** Tercio aliq̄ diabolo p̄federatur
p̄ exp̄ssam p̄fessionē sicut fecit ille iugēf
de q̄ fit mē. io in legēda saneti Basilij. Et
vt noua recitez que ego vidi ⁊ audiui dī
cā. In ciuitate Albenge vltra tanuā ver
sus massyltā me p̄nt̄e vetula vna roq̄ri
fuit iusta. que longo temporis spacio n̄
lo videbat̄ dolore terreri. Suspensa ḡ p̄

pe in oculis brachijs post terga vel manibus colligatis intrepida quasi veri debatormenta. facta autem asphione aque benedice sup eam. et stola benedicta imposta collo eius vit ad duos digitos elevata sup fra clamare cepit. heu heu sustine te deponite me in fra et dicam veritatem quibus interrogabitis. Tunc vicarius episcopi interrogavit eam. habes ne tu cum dyabolo maledicto commercium. Que respondit. vtiq habeo et tunc mecum erat paulo ante. cuius auxilio tormenta vestra non me ledebant. At vbi res iste sacre delate sunt mor me relicta discessit. Interrogavit rursus eam quod sibi diabolus familiariter fecisset. At illa. Dum ego in iuventute mea nupsisset iuveni in domo viri mei fratrem eius sacerdotem mihi molestum satis huius in omnibus semper contrarium. Quadam vero die dum vobis et clamoribus eius remansissem afflicta in domo et sola confisteret ducta desperatione clamare cepi. O diabole vbi ad me et fer auriliu tuu. O diabole vbi es. In hec verba astitit ibi in specie iuuenis cum cornu in fronte. Dixitq mihi quid vis aut quid queris. Ego vero ut mihi succurras respondi. Ille vero subdidit. mira ad reuelam vna. si quod illa suasit facies domini tibi erit et his dictis euauit. Inde ad modicum superuenit verula illa que cruce in terraz signata suasit ut super illam poneret dextrum pedem. Quo facto. dicas inquit. Ego ex habito abrenuncio iesu christo et sanctis eius. renuncioq parti paradisi quam mihi in baptismo pollicitus fuerat. corpusq et animam meam sub diaboli preterepono. Nec cum dixisset. diabolus ille qui mihi primo apparuerat affuit. Confortauit me et mecum concubuit ex parte posteriore in vase tamen debito. Requiritq permissionem meam ut hebdomada qualibet aliquem virum aut mulierem offenderem. fecitq mihi dare pulueres contritos ex cordibus et testiculis infantum cum quibus habere tangere quoscumq possem.

Tetigi multos et perierunt. Sepe ad lucidum nocturno tempore accessi. in quo consuevit multitudo maxima demonum et hominum puerum et pro maiore parte mulierum conuenire. Tenui nocere illi sacerdoti nec potui. quod diuinum exolvebat officium. Multis annis cum diabolo uersata sum et peccatum istud nunquam volui confiteri. Nec dum audivisset ego qui aderat exhorui facinus. altera ex parte lerat. sicut audire tam stupenda se creta. fide nostram certificaria. Post illam adducta fuit quedam puella que possessa est ibi publice quod propria matre seducta eadem quam verula fecerat professionem. Utrum autem ad lucidum nocturno tempore realiter accessisset aut a diabolo deludebant. nescio quid dicam. Nam ferebantur ille vere et realiter illis spectaculis affuisse. Sed audivi omnia ista imputare diabolice illusioni. Multa sunt igitur que diabolus facit ut se ducat animas et se in superstitionibus faciat venerari. fugiam cum adoremusq semper hominem sanctissimum domini iesu christi. quod laudabile est et gloriosum per infinita seculorum. Amen.

¶ feria sexta terre hebdomadam de superbis infidelium idolatrarum. Nabumethanorum et iudeorum. qui omnes moriuntur eterna morte. ¶ Sermo. xvj.

In peccato vestro moriemini. Verba sunt redemptoris nostri Jobis. vixit in euangelio hodie. Indurauerunt cor suum iudei. propter superbiam eorum. et noluerunt in christum credere. Quinimo persecuti sunt illum in imperio furoris sui et nunquam quieverunt quousque crucis pambulo affixi occiderent. Ideo venit ira dei contra populum illum et tempore Uespasiani et Titus passus est fames cedes vulnera et civitatis destructionem. propter illa etiam mala omnes iudei et quilibet alij infideles moriuntur morte gehene. Docet iesus christus comina. et ipse cuiusque verba respice

L

dent luce stratis. Idcirco in pñti sermo
ne supbia infidelium dicemus qd diuina
iusticia puniet eterna morte. Distingue
mus aurem triplicem infidelitatem.

Prima est idolatrarum.

Secunda mahumetanorum.

Tercia iudeorum.

Quod idolarre a deo reprobari sunt ppter
illoz supbia. et d origie ac dilatarione ido
latrie. et de grauitate illius peccati.

Capitulum primum.

Prima est infidelitas idolatrarum
bi. ppter eoz supbia a deo repro
bati sunt qui diuinu honore crea
turis exhibere no erubuerunt. Ut em inq
Iho. ij. q. xxiij. Idolatria est cu cultu
diuinu exhibet creature representate p ali
qua sensibile forma seu figuram qd dicitur ydo
latru. Ad qd plenius intelligendu psidere
mus de idolatria tria

Primo originatione.

Secundo grauationem.

Tercio dilatarione.

Primo consideremus de idolatria ori
ginatione. vnde. s. oru habuit hec venci
nosa pestis. Eryt refert Iho. vbi supra
triplex illius pncipiei inuenit origo.

Prima fuit dei incosideratio.

Secunda hoim extimatio.

Tercia affectus inordinatio.

Prima idolatrie origo fuit dei incosi
deratio. Na hoies illoz ipm consideran
tes magnitudine creaturarum no ascende
bat ad consideracione creatiois illaru sed
ipsis creaturis diuinu honore dederunt.
Un Eusebius paphili li. j. de euagelica
preparatioe ait. Egyptios ferunt pmos
oim cu in celu oculos sustulissent moru
ordine et qritate celestiu corporoz admira
tos sole ac luna deos putasse. Et Lacta
tius li. ij. inquit. Psi stoicye discipline in
caj su opimode psati vt omnia celestia cor
pora in deoz numero habenda ee censeant
Quos m ipse no ab re cecco vocat deliros

et ineptos. qm vt scribit ad rom. j. c. In
uisibilia dei a creatura mundi p ea q facta
sunt intellecta spiciunt sempiterna qd
strus eius et diuinitas. Et Sapien. xiiij.
ca. A magnitudine spci et creature pore
rit creator. hoz cognosca. Vnc ego illa
sanctissima Karberina redargues. Na
fentiu imparore dicebat. Quare pgrega
sti incassu hanc multitudinem ad colenda
stulticia idolor. Miraris templu h ma
nu artificu opatu. miras ornamenta scio
sa q vclur puluis ante facie venti erunt.
Mirare potu celu et terra et mare et om
nia q in eis sunt. Mirare ornamenta celo
ru sole videlicet luna et stellas. Mirare
famularu eoz qualiter a mundi initio vs
q ad fine die et nocte currunt ad occiden
te et redeunt ad oriente et nunq fatigant. Et
cu hec aniaduertis interrogare disce. qd
sit eoz patratio. Lu aut illu ipso donare
intellexeris nec illi simile inuenire value
ris. ipm adora. ipm glorifica. Ipse enim
est deus deoz et dominus dominantium.
Non sic fecerunt idolarre illi sed vt dicit
Paulus ad romanos. j. cap. Mutauerunt
gloria incorruptibilis dei in simili
tudinem imaginis corruptibilis hominis
et serpentis quia ad tantam cecitatem de
uenerunt qd babylonij adorauerunt dra
conem pro deo. et egyptij boue et hircum.
vt dicit. Nicolaus de lira super isto cap.
Secunda idolatrie origo fuit hominu
extimatio. Nam extimantes homines il
li pstantia et excellentia alioz. illos pu
rauerunt deos qbus mortuis diuinos des
derunt honores. De hoc ita scripsit Lico
in li. de natura deoz. Suscepit aut vira
hoim psuetudoq cois. vt bnificijs excel
lentes viros in celu fama ac volutate tol
leret. Sic Castor. Sic pollux. hic Escu
lapius. hinc Hercules. hic lib. hec ille. q
sba ponit a lactatio li. j. diui. instituto
nu. Qui sequit comcozans qualiter co
luerunt egyptij isidem. Mauri subam.

6 3

Macedones cabiri. Peni vianu. Lati
ni faunū. Sabini rancū. Romani qui/
rinū. Athenēses minervā. Samij iuno
nem. Pasiij venerē. Lemnij vulcanum.
Narij liberū. Delphici apollinē. Et seq
tur post Lactārius illos quos impiti r i
sipientes tanq̄ deos r nūcupār r adorāt
nemo est tā incōsiderat⁹. q̄ nō intelligat
fuisse mortales. Quō ḡ aliq̄s inquit dij
crediti sūt. Nūmiz q̄ reges marimi ac po
tentissimi fuerūt ob merita suaz. Strucuz
aut munerū aut artū regranū cū cari fu
issent his quib⁹ iperitauerāt in mēoraz
sunt p̄secrati. Q̄ si q̄s dubitaret res co
rū gesta r facta cōsideret. q̄ vniuersa taz
poete q̄ historici veteres pdiderūt. Nec
ille. Aug. bo li. iij. de ciui. dei. c. xv. Nar
rare. Romulo qualis fabulosa adulatō
phibet illū in celo receptuz. Scriptores
em̄ quidā rerū hūanaz aut illū. p̄pter fe
rocitate a senatu disceptū subor nanūq̄
nescio quē iulū pculū qui eū sibi appa
ruisse diceret eūq̄ p se populo mādasit
romano vt inter numia coleret coq̄ mō
populū q̄ p̄tra senatū intumescere cepat
replum atq̄ sedatū. Acciderat. em̄ et so
lis defectio quā certa rōne sui cursus effe
ciā iperita nesciēs multitudo meritis ro
muli tribuebat. Quasi ḡo si luer⁹ ille sol
fuisset. magis iō credi deberet occisus ip
sum. p̄ scel⁹ auerfione etiā diurni lumis
indicant. Sic re ḡa factū est cū dñs cru
cifixus est crudelitate ac ipietate iudeoz
Quā solis obscuratio nē nō ex candico
sydrū cursu satis oñ dit q̄ tūc pascha e
rar iudeoz. Nā plena luna pasche solen
nitas agit. Regularis aut solis defectio
nō nisi lune fine p̄tingit. Satis r Licet.
libris de republica illā inf̄ deos romuli
recepti onē puratā magis significat eē ḡ
factā. Idē dic̄ Licero in inuectiuis. Et
in dialogo ad hortenfiū romulū asserit i
teremptū. Tertia origo ydolatrie fuit
affect⁹ inordiatio. vt em̄ d̄ Sap. xij. c.

Acerbo luctu dolēs p̄ cito rapti filij feē
imaginē r illū q̄ tāq̄ hō mortu⁹ fuerat tā
q̄ deū colere cepit. Et licet in quadā cro
nica legerim q̄ nembroth qui edificauit
turrim babel post p̄fusionē linguarū trā
siens ad plas docuit illos colere ignem.
In quo ad itaruū cultū quidā dicunt
q̄ Ninus fuerit p̄mus inuentor. Dic̄ ḡ
Justinū fuit filius belī assyrioz regis. q̄
belus dū rex erat babilonis intravit assi
riam sed parū obrinuit in ea. Quo mor
tuo. Ninus illā rotā occupauit regnauit
q̄ annis q̄nquaginta duob⁹. r vt refert
Aug. li. xvj. de ciuita. dei. c. xvij. bel⁹ re ḡ
uerat. ānis sexaginta q̄nq̄. Et q̄n. Ninus
hēbat in regno q̄draginta tres ānos nar⁹
est abiaā. s. post diluuiū eract⁹ ānis mil
le septuaginta duob⁹. vt ponit Aug. li
p̄fato. c. r. Anno ḡo añ. d̄ dita romā mil
lesimo ducentesimo. Mortuo itaq̄ be
lo ninus in solarū dolor⁹ fieri fecit ima
ginē p̄ r̄ cui tantā exhibebat reuerentiā
vt p̄inde hoies regiois illi diuinus da
rent honores. Linius exēplo alij ceperūt
caris suis mortuis imagies dedicare. qd̄
cerneres demones ceperūt in imaginib⁹
illis dare n̄sa. Inde postea quidā p̄ ar
te quādā nefariā fabricabāt imagines. q̄
strute demonū hēbāt aliq̄s effec⁹. s. dare
n̄sa r remedia sanitatū. p̄pter qd̄ pura
bāt hoies aliq̄d deitaz eē in ip̄is. r hec fu
it opinio hermetis thernegisti vt ponit
Aug. vij. de ciui. dei. De imaginib⁹ vzo
xpi r brē ḡginis ac sanctorz suo loco dice
mus. Scdō cōsiderem⁹ de idolatria di
larationē vsq̄ ad p̄dicatōz op̄ploz adeo
hec p̄ncies inualuit q̄ p̄ene oēs nationes
inuoluit excepta vna gēre populi hebre
orū vt scribit Aug. li. v. de ciui. dei. c. xij.
Et omissis alijs romāos inspiciam⁹. q̄
tot sumptuosa rēpla dijs suis fabricaue
rūt. vt etiā eoz reliquie in ruinis p̄tinue
videri possint. Quid plura vt Leo pa
pa scribit in quodā s̄mone. Lū roma oī

bus pene gētib⁹ dñaref oīm seruiebat er
rorib⁹. Et ad tantā infamā deuenerūt
singulis quibusq; rebus singulos ppōe
rent deos vt Aug. refert li. v. de ciui. dei.
c. xxi. Et vt idē ait li. iij. c. viij. Lolebant
deā voluptiā a voluptate appellatā. deā
libertinā cui nomē ea libidine. xēu yagi
tamū qui infantā vagit⁹ presidet. deā cu
minā. q; cūnas eoz administrat. deā Rūsi
nā q; pest ruri. Deā collarinā. q; est domia
collū. Deā valloniā q; dicebat dea valli
um. Et in. c. xij. nomiat Dianā deā silua
rū. Lererē deā fru mentoz. Mineruā de
am ingenioz. Lucinā deā p̄uriciū. Nu
meriā que ddeat numerare. Propterea
li. ij. de ciui. dei. c. xxxi. sic exclamat. *D*i
doles romana laudabilis. *O* p̄genes re
guloz sceuloz sc̄ptionū fabricioz. *E*t i
fra. *N*oli deos falsos fallaceq; req̄rere
*A*bijce poti⁹ atq; p̄sēne in. verā emicās
libertate. *N*ō sūt dñ. maligni sūt spirit⁹
q̄bus eterna tua felicitas pena est. *N*on
tā uno trotantis a q̄bus carnalē originez
ducis arces videt inuidisse romanas. q̄
isti demones q̄a adhuc deos puras. oīm
generi hoīm sedes inuidēt sempiternas.
h. c. ille. post pdicationē ap̄loz gētes per
illos edoce ritus idolatrie reliq̄rūt. ita
vt hec labes tā p̄ illos q̄ alios ministros
xpi seq̄ntes penit⁹ sit delcta. *E*t in vrbe
maxima euāgelū xpi resplenduit vbi v̄l
q̄ in p̄ns xps deus colit dei ⁊ x̄ginis fili
us. *L*ertio cōsiderem⁹ idolatrie graua
tionē. *E*st quidē peccatū grauissimū. vt
inquit *L*ho. vbi. s. *N*ā glo. sup. xy. c. le
uitici. vbi tractat de immūdicia mulieris
patientis fluxū sanguinis dic. *N*e peccm
est immūdicia aie. sed idolatria maximū
*A*sserit autē *L*ho. q; q̄uitas alicui⁹ peccī
pōt attendi dupl̄r. *U*no mō ex pre ip̄tus
peccī retulit peccm̄ idolatrie ē grauissimū
*S*ic em̄ in terrena republica grauissimū
videt q; q̄s honozē regiū alteri q̄bo regi
trib. ar. q; q̄sū in ip̄o est totū ordinē rei.

publice puerit ⁊ d̄fudit. *I*ra grauissimū
est peccatū cū q̄s honozē deo debitu exhibi
ber creature. *S*ecōdo pōt attendi grauitas
peccī ex pre peccātis. *S*ic q̄uit⁹ peccat ille
q; peccat sciētē q; q; peccat ignorāter. ita
aliq; peccā p̄nt eē q̄uora p̄t maiorē p̄tē
p̄tū peccātis. *E*t fm̄ b̄ nihil p̄hibet q̄uit⁹
peccare hereticos q; sciētē corrupit fi
de quā accep̄erūt. q; idolatri ignorāter
peccantes. *S*ed obijciēt aliq; d̄ d̄cā.
*P*rimo q; pessimū optimo opponit q; p̄
p̄m. viij. ethicoz. *S*ed cult⁹ interior q;
p̄sistit i. *J*e. spe ⁊ caritate ē melior q; cul
tus exterior. ḡ infidelitas desperatio ⁊ o
diū dei que opponunt cultū interiori sūt
q̄uora peccā q; idolatria q; opponit cul
tū exteriori. *S*ecōdo tāto aliq; peccm̄ ē
uius q̄tomagis est p̄tra deū. *S*ed magis
est p̄tra deū blasfemia vel ipugnatio fi
dei q; idolatria q; cultū dei aliq; exhibet. er
go grau⁹ peccat blasfemās deū ⁊ fidē ei⁹
ipugnās q; idolatria. *A*d fm̄ m̄. i. ho
mas q; idolatria p̄supponit interiorē in
fidelitatē. ⁊ addit exteri⁹ indebitū cultuz
*S*i ho sit exteriori m̄ idolatria absq; ite
riori infidelitate addit culpa falsitatis.
*U*n̄ reprobaf opinio Senecę de q; asserit
*A*ugu. li. vi. de ciui. dei euz tenuisse latre
cultū exteriorē idolis exhibendū nō tāq;
debitū ⁊ p̄ se bonū. sed tāq; vulgari p̄sue
tudini p̄sonū. *E*t hūc errozē securi sūt q;
dā heretici putātes q; tpe p̄secutionis li
ceret idola exteri⁹ colere fidē i mēte suā
do. s; b̄ est falsū. q; sic mendaciū p̄ncipio
sū est ⁊ mortale cū q; s; bo retulit aliquid
p̄tra f̄itātē fidei. *I*ra p̄ncipiosa falsitas ē
cū q; cultū exteriorē deo debitū exhibere
ature. *J*o Augu. li. de vera religione dic
nō eē religione a p̄bis querendā q; eadē sa
era recipiebāt cū populis ⁊ de suoz deoz
natura ac sūmo bono diuersas p̄riasq;
f̄nias in scolis p̄sonabāt. *O*b id *L*actan
tius li. ij. *B*eriter *L*iceronē redarguit. q;
f̄itate cognita illā nequa q̄ausus est sua

ozone defendere. Cū intelletisset inq̄t Li-
cero falsam eē q̄ hoies adoraret multa p̄
dixisset q̄ ad euerfione religionū valeret
s̄bidit illa n̄ eē vulgo disputāda. ⁊ pau-
lo post ita Licero ne aggrediet̄. Si q̄d tibi
cicero v̄ntis est exp̄ire populū facere sa-
pientē. Dignares est vbi omēs eloq̄ntie
tue vires exccas. Non em̄ verendū ē ne
in tā bona cā deficiat oio. q̄ sepe etiā ma-
las copiose ac fortiter defendit. S; ni-
mirū Socratis carce. ē timēs. Ios p̄o-
cūm v̄ta. is suscipe nō audes. At morē
v̄ sapies. d̄nere debuisti. Et est ar multo
pulsius v̄ ob benedicta q̄ ob maledi-
cta moreris. Nec tibi laudis plus phi-
lippice afferre poterūt. q̄ discuss̄ error
generis hūani. ⁊ mētēs hoim ad sanita-
tē tua disputatōe reuocare. hec ille. Quare
inexcusabiles sūt q̄ dicūt se etiā ficie ido-
la coluisse. Ad scōm dō obiectū d̄r̄ tho-
mas. q̄ idolatria includit magnā blasse-
miā in q̄m deo s̄brabit honor debet. ⁊ si
des ab idolatra ope ipugnat. Quā d̄r̄
idolatre cāci suzbia sua morient. ⁊ non
viuēt. dum oēs tales de nūero d̄natorū
fore certissime sc̄tar.

¶ Saraceni ⁊ q̄libet de secta Mabu-
meri morient̄ morte gebēne. ⁊ de illaz gē-
tū seductōe. ⁊ qualiter a xp̄ianis debent
evitari.

¶ Capitulum scōm.

¶ Ecū la est infidelitas Nabumera-
noz q̄ oīū habuit in saracenis. de
q̄bus cōsideremus tria.

¶ Primo eoz seductionem.

¶ Secundo eoz actionem.

¶ Tertio eoz euitationem.

¶ Primo cōsideremus saracenoꝝ sedu-
ctionē. fuerūt namq̄ ip̄i seducti a mabu-
merh suscipiētes legē quā vocāt alcho-
ranū. Circa annos ab incarnatōe d̄ni ser-
centos q̄ndecim. tenēte imperiū heractio
q̄ crucē d̄ni translatā de hierles p̄ Cosdre
genulē regē p̄larū eo de uicico ⁊ occiso in
hierlem de d̄p̄te. ⁊ in loco p̄stino cuz ma-

gna gl̄ia reposuit. Hic Heractio et de-
uotissimo p̄ncipe lapsus est in heresim mo-
noscellitaz. seducte doctrina p̄iarbe. cō-
stātinopolitani q̄ illū sentiebat. Hi sara-
ceni q̄ ⁊ idumet descedētes ab hismaele fi-
lio abrae poti⁹ deberēt dici. Agarenti q̄
ab agar ancilla Sare descederūt nō a sa-
ra vñ saracenos se dicūt. Ex his q̄ Jdu-
meis natus est iste pessim⁹ Nabumeth
Qui p̄mo paup̄ fuit ignobil⁹ ⁊ ydolatra
colens venerē p̄tea sicut ⁊ arabes ⁊ aliq̄
illius regionis. Cū in alchorano suo po-
nit deū sibi hec v̄ba dixisse. O. p̄han⁹ fuit
sti ⁊ suscepi te. In errore ydolarie d̄s
mansisti ⁊ inde eduxi te. Paup̄ eras ⁊ lo-
cupletavi te. Et q̄ illa patria colebat ve-
nerē. statuit in lege d̄e veneris i magnā
solēnitatē haberi. Dic cū eēt callidus. as-
mar⁹ tñ ⁊ ductor cameloz. cuidā nobilit̄
vidue q̄ perat. cuidā puincie arabie post
occultā fornicationē cū ea adhesit. ⁊ tan-
dē duxit vxorē. Qui cū potēs esset fact⁹
⁊ diues. arretraretz regnū Arabie s̄biu-
gare. cū p̄ violentiā id nō valeret p̄ficere
p̄simulatā sanctitatē hoc pearauit ⁊ ob-
tinuit dicēs se. p̄betā a deo missū ad cor-
rigendas leges q̄ nimis dure erāt. s̄ moy-
si ⁊ xp̄i. Cū habito consilio ⁊ adiutorio cu-
iusdā iudei peritissimi in lege ⁊ cuius dā
clerici d̄er eo q̄ in curia romana obtine-
re nō potuit dignitatē quā ambiebat. inf-
dignatus accessit ad p̄ces illas arabie
introduceret aliquē errorē ⁊ scandalū in
ecclesia. vel v̄r aliq̄ asserit fuit cū his q̄dā
monach⁹ noie Sergi⁹ q̄ expulsi fuerat
de monasterio suo. q̄ heretic⁹ erat. ifect⁹
heresi nestoriana. Qui cōsiderūt alcho-
ranū cōm̄scēs q̄dā de legemosaica ⁊ q̄
dā de lege euāgelica. addētes multa falsa.
Nā i alchorano ponit q̄ moyses fuit p̄-
pheta ⁊ magn⁹ d̄ns. S; xp̄s marim⁹ p̄-
pheta ⁊ cept⁹ n̄ viri semie. s; vxure dei
natus de v̄gine ⁊ Maria. q̄ multa miracu-
la fecit. sed nō fuit pass⁹ ⁊ ille q̄ fuit pas-

fus erat qdā silis sibi. Tū mahumetam
negat morē et sepulturā xpi. Licū cū
nē morē iudeoz faciūt. et cū ad orōnē ac
cedūt frequēt se lauāt. vñ dū oīpōtē
adorāt. afferētēs aīq; celū et terrā crearet
nomē Mahumet in p̄specu dei altare
et nisi Mahumet futur⁹ eēt nec celum
nec fra factū fuisse. nec paradī eē. Tū lex
p̄hibet eis bibere. et carnes porcinas ede
re. et ieiunū p̄ mēsem mā dar fuare. nil p̄
torā diē comedēdo. et p̄ torā noctē come
dendo bibēdo et luxuriādo. Quatuor v̄p̄
ores vt legitimas culibet p̄mittit accipe
et eas ad placitū repudiare. et loco repu
diare aliā sumere. Empticias s̄o semias
et captiuas q̄r volūt accipiant ad carnali
ter cognoscendū. Adulter fm cā legem
lapidat. Sibi tū mahumet assērit a dō
p̄missus vt ad alioz vxores accederet vt
genera. et ex eis p̄p̄etas et boniēs virtu
tis. Et tot sunt in ea lege abusiones tot
bestialitates tot imūdicie. vt oīs mēs bñ
disposita hēat illas detestari. Promit
tū autē obscrūātib⁹ cā paradī dēliciaz. in
quo nō hēbūt calorē vel frig⁹ v̄l aliā pe
nalitates. vestes pulcherrimas. flumios
lactis. mellis et vini aromatici. iuuenū
las speciosissimas in iugū. et angelos
eis seruiētēs in vasīs aureis et argenteis
Nō credētib⁹ s̄o his et nō fuātib⁹. legē. p̄
mittit penā infernalē sine fine. Nec mir
si secta illa ita dilatata fuit. q̄ vt diē et o
mas in p̄ncipio libri s̄ gētilēs lex mabu
meth tota est fm delecratōēs carnis. ad
q̄s hoīes promi sūt vt etiā ponit Auicē.
q̄. it. metba. ait. Lex n̄ra quā dedit Ma
humet. q̄ ondit dispositionē felicitatis et
miserie. q̄ sūt fm corp⁹. Sic q̄. Epycur⁹
populis gr̄us fuit. sic et mahumet. Dicit
em Lactāri⁹ li. iij. diu. insti. Epycuri di
sciplina multo celebrior. s̄ fuit q̄ cetero
tū. nō q̄ vt veri aliqd afferit. s̄ q̄ m̄tos ad
populare nomē voluptatis inuitat. Ne
mo em nō in vicia pron⁹ ē. Præca vt ad

se multitudinē. Hæc opposita singul⁹ q̄
busq; morib⁹ loq̄t. Deliciosū verat lras
discere. Auarū populari largitōe libar.
Ignauū p̄hibet accedere ad republicam
pigrū exercere. timidū militare. Nec ille
Lex etiā mahumet violētia et armis q̄
ad multos introducit et p̄suata atq; nē
lus audet. et illā p̄dicare v̄l disputare.
Ex q̄ lex illa s̄ra oī legi diuic et di. n̄a ē
ac p̄he naturali a diabolo inuēta. p̄. iō
hoim erigētib⁹ dilatata ē totū q̄si p̄ orbē.
De q̄ sic vancinata ē Sibilla. ericrea.
Erit autē bestia horribilis. malū metū
ab orōnē veniēs cui⁹ rugit⁹ v̄sq; ad gētes
punicas audiet. videm⁹ hāc p̄p̄ctā cu
ius effect⁹ etiā dicit⁹. istis satis ap̄tē mō
strat. Nā imānissimū Lex etiā mahumet
thani multas puicias occupauerūt. Si
cur p̄z te p̄stānō poli. casa. irapēlūda. p̄
uia. bosna. grecia. ibessalia. peloponēso
et reliq;. Anno s̄o p̄ccētū. i. millesimo
q̄dringentesimo octuagesimo venerunt
cū potētissima classī ad regnū neapolita
nū et ceperūt ciuitatē idroninā. Quā ta
men postea recupauit Alphōs illustri
sim⁹ dur calabuc⁹ mogeni⁹ regis ferdi
nādi. q̄ incredibilia facta p̄git vniq; admī
rāda in obsidione et expugnatōe ei⁹. S̄
pleriq; ex tūc asserere certitudinalr volue
rūt turcos ituros romā et eā debellaturof
cū gūssimo dāno xpianoz. et ad h̄ mori
lūtr̄ implici rōe. Prā ē multiplicatō inq̄
tarū et p̄ciōz. q̄ dū ad iracundiā p̄rauit
S̄z hęc rō nō cludit. cū et alijs flagellis
p̄cussit d̄s. et idies p̄cutere nō cessat du
riciā xpianoz. Quare et si timidū sit ne isi
deles thuret nos p̄sequāt nō tū ita firmi
ter asserēdū. Sed a rō istoz cōsuetū et di
spolūno planetaz. et hęc fact⁹ p̄futara ē a
nobis in p̄cedētib⁹. Tertia rō ē p̄nūciatō
p̄p̄az. Nā fm istos repiunt multe pro
phete ista p̄dicētes. Aliquas esse referē
sanctē Brigide Albas Abbatis Joachi
Nonnullas Sybille. Tiburtine vel

heretice. Istis nos rident. Primo qz
multa pfecta sunt. et falso scris vris ar
tributa vt sic fide faciãr a diabolis. Se
cũ doqz multi inuerti sunt q̄ humoribus
melancolicis abidãres a diabolo postea
seducti crediderũt se spm̄ habere p̄pheti
cã et multa mendacia prulerũt. et fuerũt
qz facitares innumeras. Sicut fuit q̄
dã frater Valentinus de treuisio. et alius
Bartholomeus de sauona. Et vnus frater
marianus q̄ morabatur in scã maria del
le gratie neapoli t̄p̄ regis Alphonsi. q̄
ego oēs noui et p̄ ip̄os p̄pheticẽ p̄nuncia
ta nõ euenisse cõsp̄eci. Sed istis diuisi
sis narrabo q̄ acruz sit annis elapsis.
Dũ in ciuitate neapolitana p̄dicabã euã
gelũ christi. Siquent̄ ibi qdã sacerdos
nouo modo indur̄ longã habes barbas
et nudis pedibz incedes. fingesqz simula
tã austeritatẽ vite. q̄ in suis p̄dicatõibus
affirmabat tanqz p̄pheta q̄ anno illo cer
tissime septẽ italie ciuitates erant s̄mer
gende. aliaqz de statu ecclie p̄dicebat. ita
q̄ nisi ego me sibi opposuissem general
ter scãdala plurima. Quid plura. nihil
euenit ex his q̄ p̄dixit. Qui p̄gens siciliã
nescio q̄ sobrẽ fuerit ḡuiter vulneratus.
et ei oculi totaliter ex vulneribz et p̄cul
sionibz excecari. De talibz p̄phetis loq̄t̄
Ezechiel. c. xii. dicez. Te p̄phetis insipi
entibz q̄ sequunt̄ spm̄ suũ. et nihil vident
loquunt̄ vana et docet̄ mendaciũ. dicen
tes ait dñs cũ dñs nõ miserit eos. Ter
cio aduertẽdũ est s̄m q̄ etiã in sũma sua
ponit frater Antoninus archieps floren
tinus vir bonus et vere scẽtus ac in sc̄pnũ
diuini eruditissim̄ p̄re. iij. r. vl. Q̄ etiã
veri et sancti p̄phete aliqui aliq̄ dicũt pu
tãtes se p̄pheticẽ loq̄. q̄ postea cognoue
rũt nõ p̄pheticõ sed p̄prio spũ dixisse. vt
ponit Bre. in moralibz de Nathan pro
pheta q̄ interrogat̄ a David rege si obe
ret tẽplũ dñi cõstruere r̄ndit ei vt p̄phe
tans. q̄ faceret vt deo ḡnũ et acceptũ. S̄

q̄citius fuit sibi a dño reuelatũ vt dice
ret David dñi. Non edificabis inq̄t tu
mibi deus domũ. q̄ multũ sanguinẽ fudi
sti. s̄ in bellis. sed filiũ tuum vt scribitur
p̄mi galipomeno. xvi. c. Scãras et deuotũ
sumas religiosas Brigidã et lutherinaz
de senis cõtemporaneas satz credit̄ spiritũ
p̄pheticõ claruisse. multasqz reuelatões
habuisse. Et in vna refert sibi reuelatũ
beatissimã virginẽ in originali cõceptã.
vt lutherina de senis. Alia sine originali
vt Brigida. Et cũ dicitõria simul vera
esse nõ possunt. opz dicere ex spũ p̄prio
nõ p̄pheticõ vnã earũ fuisse locutã. Sed
q̄ illa. Minores asserẽt lutherinã. p̄di
catores brigidã. tamẽ nos deo hec relin
q̄mus. Hec archieps. S̄i adhuc isti p̄
phete instarẽt q̄ p̄pheticõ oino vere sunt
et adimplẽde. possunt dicere q̄ iã sunt
adimplẽte. qz elapsis t̄p̄ibz saraceni u
trauerũt italiã. et ceperũt Romã et loca
sacra p̄phanauerũt. Sicut p̄z in cronica
Martiana. Secõdo cõsideremus
saracenos et mahumethanos oimz infi
delũ actõem. Dubitat̄ em̄ de ip̄is vtrũ
actõibus et opibz q̄ sunt de genere bonoz
peccet̄. Nam ad Ro. xiiij. c. scribit̄. Nõ
qd nõ est ex fide peccatũ e. Et ibi glosa.
Nis vita infidelũ peccatũ est. Et parte
s̄o alia videt̄ corãriũ. Nã Act. v. cap.
Lomelio existẽte in infidelitate dicitũ fu
it. Elemosyne tue et orões tue ascende
nt in memoriã in aspectu dñi. Ad hec ita
r̄ndet Tho. ij. q. x. q̄ quis opa infide
lũ q̄ sunt de genere bonoz. vt ieiunia e
lemosyne et bñdĩ nõ sint eis meritoria p̄
pter infidelitatẽ q̄ est grauissimã peccõz.
Inqz peccatũ nõ corũpit totũ bonum
naturale. Ideo nõ ois actus eoz e mor
tale peccatũ. sed actus p̄cedens et ip̄a in
fidelitate vel etiã relatiõ ad ip̄am. etiam
si sit de genere bonoz. puta saraceni ieiun
nar. vt seruet̄ legẽ mahumeth de ieiunio

mandantē. Jude⁹ celebrat suas festiuitates et hmoi in his est mortale. Et de his intelligit glo. allegata sup⁹. Et est Aug. xxviii. q. i. s. h. Sed ieiunando ob castitate seruanda talia faciendo ex dierna mune rois naturalis nō peccat. Qualiter hō hec opa virtutes dicant adhuc i du bñ veritē. Nam cū infideles sunt extra charitate nō videt q opa q sūt de genere bonoz p eos facta habere possint rōem virtutis. Inq^r eñ Aug. xxviii. q. j. s. ex his vbi deest agnitio etne z incomutabilis veritatis falsa virtus est etiā in opri mis morib⁹. In contrariū hō est auētas. Prosper q in li. siniaz ait. Dis virtus pter charitatem pōt esse cōis bonis z malis. Et Hiero. xxviii. q. j. s. Ex his virtutibus romani pmeruerūt imperiū. De clarat hanc pplexitate Tho. prima secū de. q. lxxvii. Et h. h. q. xliii. q. virtutes morales pur sunt opariue boni in ordine qñ ad finem q nō excedit facultate naturaē hois possunt p opa hūana acquiri. z sic acq̄sire sine charitate eē pñt. Sic fuerūt in multis gentilib⁹. z p̄cipue i romanis. vt patz in Valerio maximo. Tullius etiā in p̄mio ita dixit i laudes romanor. Cerey aut me amor. negocij suscepri fallit. aut nulla vniq̄ respubliea nec maior. nec sanctor. nec bonis cōeplis ditior fuit. nec vniq̄ ciuitate tā sero auaricia luxuriaq̄ imnigrauerūt. nec vbi tā⁹ actā diu paup̄ari ac p̄simonie honos fuerit. Sedm autē q virtutes sunt opariue boni in ordine ad vltimū finē su p̄naturalē. sic pfecte et vere habēt rōem virtutis z nō possunt hūanis actib⁹ acq̄ri sed a deo infūdunt. Et hmoi virtutes morales sine charitate esse nō possunt. Quare sole virtutes infuse sunt pfecte. z simpliciter dicende vtutes. qz bñ ordi nant hoicm ad finē vltimū simpliciter. Alie vero virtutes acq̄sire sunt fm qd virtutes. non aut simpliciter. quia ordi

nant hominē ad aliquē finē bonū parti cularē nō ordinatū ad bonū vniuersale. Sciendū tamē de cornelio q infidelis nō erat. alioqñ eius opatio deo nō fuisset accepta. habebat autē fidē implicitā non dū manifestata euāgelij vitate. vñ vt ple ne in fide instrueret missus fuit ad eum Petrus. Tercio cōsiderem⁹ saracenos nō et mahumethanos euita: dā. Debēt christiani euitare piculosa illoz. z sortia. etiā aduertār diligenter ne arma aut alia mercimonia eis deferār. vt enim scribit^r extra de iudeis z saracenis in. c. Ita qñ undam. z in ca. Ad liberandā terrā sanctā. Et in extrauaganti. Nicolai qñi q inci pit. Oīm tā in generali. Qēs q saracenis arma ferrū z lignamina deferūt galeaz. Illi etiā q galeas eis vendūt vt naues. Et q in paraticis saracenoꝝ nauibus curā aut gub̄natonem exercēt. Aut machinis aut qbusdā alijs ipēdūt eis ali qd silū auxiliū in dispendiū terre scēsi capiunt efficiunt serui. z ocs sunt ipso facto exēdicati. Sili pena puniunt z ferētes vicualia z alia q̄cunq̄ mercimonia. Et non solū ferētes sed etiā mitētes vel de portib⁹ extrahētes vel extrahi p̄mitētes z auxiliū vel fauorē pstantes. Et taliū absolutio refuat pape p̄erz in mortis articulo. vt p̄z in extrauaganti Clementis qñi. q incipit. Multa. Et colligit ex ipso p̄cessu pape annuali. qui fit in curia romana. Tenent aut sup hoc habent licentiā a Martino qñto q̄runt ad mercimonia z vicualia. nō autē quo ad arma et lignamina vnde nō incurrūt p̄dictam penā. Et idem de alijs q habe rent silem licentiā. Nota etiā q accedens ad sepulchrū dñi causa deuorōnis sine licētia pape est exēdicatus. z c⁹ ab solutio pape refuat ur vel sūmo penitētiario. vt ponit in libro penitētiarie summi penitētiarij. Considerēt mercapores q hanc scētā constitutoꝝ trasgredunt^r

81
grauiter peccant contra deū. contra fidē
sanctā. cōtra eccliam et cōtra cōscientiam
suam. Tales ergo infideles mahumera
ni oēs gibunt ppter supbiā infidelitatis
sue.

¶ Quidē omēs christū negātes mori
ent in peccatis suis. qui tū tolerādi sūt.
et blanditijs ad fidem allucēdi atq; cogē
di vt seruent regulas ab ecclia ordīatas

¶ Capitulum tercium.

¶ Tercia infidelitas est iudeoz.
Dicunt autē iudei sūm Ray.
et Hosti. q. legem mosaicā ad sram tenēt
sic dicit a nomie pncipalis tribus. s. iu.
de. qui et pus dicebant hebrei ab heber.
cui familia cultū dei tenuit ceteri idola
tria sedatis. Scōm vero Josephū et au
gustinū li. xvi. de ciuit. dei. c. xi. In diuisi
one linguaz lingua adā q̄ fuerat omniū
remāsit in domo heber. q̄ ante nō hebreā
sed hūana simpliciter dicebat. vtpote q̄
oēs hoies cōiter vrebātur. Iudei et si ita
q̄ ante aduentū xpi erāt in vero dei cul
tu. et q̄ sine peccō moriebant deducebant
ad limbū expectātes liberari p xpm. qd̄
factū fuit. In post aduentū ei⁹ q̄ eū reci
pe noluerūt oēs i iudaismo decedētes sē
de numero dānandoz. Dimissis autem
peccatis eoz que fecerūt an̄ xpi aduentū
et quotidie nō cessant pmittere circa fidē
multipliciter errāt. Primo nō credunt
iesum christū fuisse messīā illis pmissū
sed expectāt vētur. et p eo recipient anti
xpm. Ideo saluator noster Joh. v. dice
bat eis. Ego veni in noie pris mei et non
accepistis me. alius veniet in noie suo et
illū accipietis. Secūdo dicūt iesū chri
stū purū hominē natū ex maria et ioseph
nō de spūs sancto cōceptū. Tercio myste
riū trinitatis expisse negant. Quarto di
cant messīā que expectāt reddidit eis li
bertatē et terrā pmissiōis. Quinto negāt
purgatoriū. Sexto in thalmud dicunt
eū quotidie flere p fruitū eoz quia dis

psunt p orbe. et illo ponūt mltas fatū
itates. De illo thalmud fit mentio i spe
clo historiali. li. xxvi. c. cxxviii. que libz
Inno. viij. mandauit cōburi. Sed qm̄ i
ter christianos iudei puiūt et habitāt.
tria sunt de ipis dubia declarā da.

¶ Primū vtrū iudei sint tolerandi.

¶ Scōm vtrū sint ad fidē munerib⁹ indu
cendi. **¶** Tercio vtrū sint regulis ecclie
humiliādi. **¶** Ad primū dubiū rñdet
Alexander scdo volumie sūme q̄ iudei
a xpianis tolerari debēt. tū q̄ ex eoz se
mine natus est christ⁹ factus et semie da
uid sūm carnē et apli etiā fuerūt iudei. tū
quia i scripturis veteris testamēti qd̄ ipi
pfitent et phibet testimoniū de xpo. tū q̄
in fine mundi reliq̄e israel salue fierē. tū
etiā vt in hoc elucescat pietas christiana
q̄ fidei inimicos nō psequit. sed sustinet pa
nenter. ideo extra de iude. ca. Sic iudei
dicūt. q̄ nō sunt peccādi nec vulnerādi.
aut interficiēdi. nec eoz bona sūt diripi
en da neq; sepulchra eoz violāda. quia
nec in h̄ reputantur hostes vt dic̄ glo. i
hoc. c. Propter ea. q. ff. de sepulchro vi
olario br. l. Sepulchra. q. sepulchra ho
stīū religio sa nō sūt. et illa infrigēt n̄ iei
dit in edictū. In festiuitatib⁹ s̄o suis et
cerimonijs atq; ritib⁹ nō sunt turbandi.
vñ Bre. xlv. di. c. Qui sincera. ait. Des
festiuitates suas sicut hacten⁹ ipi et pa
tres eoz p longa tpa colentes tenuerunt
liberā habere obfruandi celebrādiq; licē
tiā. Rō ē sūm Tho. ij. q. xx. Quia hu
manū regimē deriuat a diuino regimine
et ipm̄ debz imitari. Deus autē q̄uis sit
oi potens et sūme bonus pmitte tū aliq̄
mala fieri in vniuerso q̄ phibere possit
ne sublati illis maiora bona impedire
tur vel etiā peiora sequerent mala. Si er
go in regimine hūano illi q̄ p̄sunt recte
aliq̄ mala tolerāt ne aliqua bona impe
diant vel deteriora mala pueniāt. Unde
Aug. ait. Infer meretricis tereb⁹ hu

manis turbabis oia libidinis. Sic er-
 go quibus infideles in suis ritibus peccent
 tolerari possunt. vel propter aliquod bonum
 quod ex eis puenit. vel propter aliquod malum
 quod vitatur. Et hoc autem quod iudei ritus suos ser-
 uant in quibus olim figurabatur veritas si-
 dei quam tenent. hoc bonum puenit quod testio-
 nium fidei in se ab hostibus habent. et quasi
 in figura nobis representat quod credimus
 ideo in suis ritibus tolerantur. Aliorum vero in
 fidelium ritibus quod nihil utilitatis aut vita-
 ris afferunt non sunt aliquoties tolerandi nisi
 si forte ad aliquod malum vitandum. scilicet scanda-
 lum vel dissidium. quod possit puenire vel in-
 pedimentum salutis eorum quod paulatim sic to-
 lerari conuertuntur ad fides. Propter hoc
 etiam hereticorum et paganorum ritus aliqua-
 do tolerauit ecclesia quam erat magna infi-
 delium multitudo. hoc Thome. In sabbaris
 etiam suis non debent ad iudicia trahi nec ip-
 si alios trahant. Sicut in alijs eorum festis
 non debent turbari. Et de iudeis. l. die sab-
 bato. Secundum dubium fuit utrum iudei
 sint ad fidem muneribus et promissionibus in-
 ducendi. Responderunt Ray. quod muneribus non sunt
 propter fidem pollicenda infidelibus quasi
 ex pacto sed bene possunt induci muneri-
 bus et benedictionibus ad captandam beniuolen-
 tiam et excludendum ab eis timorem inopie.
 Et si iudei et alij infideles conuertantur
 ad fidem possessiones et alia bona mobilia
 et immobilia eorum non debent auferri eis nisi
 si sint usuraria vel de usuris empti ob-
 noxia restitutorum. usuraria autem debent re-
 stitui eis a quibus errore sunt. usure vel
 eorum hereditibus. Et si non inueniuntur po-
 terunt ipsis ad fidem conuersis pro parte pauperum
 dispensari. et hoc in totum vel
 in parte secundum quantitatem ipsorum bonorum. et qui-
 litate conuersorum pro parte vel minus diligentius
 Extra de usu. c. eum tu. Si autem inuis pa-
 rentibus tales baptizati essent videtur quod
 sint cogendi ad seruandam fidem receptam
 in baptismo. Utielmas etiam dicit quod non

licet nutribus occulte baptizare puulos
 iudeorum. Sed si in articulo mortis hoc face-
 rent creditur quod non peccarent. Notandum ad
 hoc quod ad fidem recipiendam nullus iudeus vel
 gentilis debet cogi. Ratio est secundum Tho-
 ma quia credere est voluntatis. unde dicitur
 di. rly. c. de iudeis. Precipit sancta syno-
 dus nemini vim inferri ad credendum.
 cui enim vult miseret deus. et quem vult in-
 durat. Non ergo inuiti sunt saluandi sed
 volentes. Sicut homo proprium arbitrium vo-
 luntate serpenti obediens perit. ita voca-
 te se gratia dei quisque credens propria me-
 ritis conuersione saluatur. Si qui tamen iu-
 dei baptizati essent infantes vel adulti
 coacti non coactione simplici et absoluta
 sed conditionali. et ad iudicium redirent
 procedendum est contra eos sicut contra he-
 reticos. ut patet eadem. Contra de hereticis
 libro. vi. Tertium dubium fuit utrum iu-
 dei sint regulis ecclesie humiliandi. Ad
 quod respondeo quod fieri non potest sine
 peccato grauissimo. quod hodie in tota
 quasi Italia cernitur de iudeis. Nam pro-
 pter pecunias quibus excecatur dominorum
 et curialium oculos tanta libertate fungun-
 tur ut ecclesie statuta penitus videantur
 extincta. Prouidit sancta ecclesia dei
 ut ita tolerantur iudei. ne tamen ex huius-
 tolerantia erumpant in superbiam. et in sua
 obstinatione gloriarentur. Propterea pre-
 dicande sunt et publice diuulgande re-
 gule sancte quas edidit ecclesia de iudeis.
 Prima igitur regula est quod iudei non
 possunt novas synagogas erigere. anti-
 quas vero permittunt habere. Et si corruerint
 de nouo possunt illas reedificare in
 pristinum statum. non tamen ut ampliores
 faciant. Extra de iudeis. c. Iudei. c. con-
 suluit. Secunda regula quod iudei de-
 bent habitu distingui a christianis. ut
 de in ca. In nonnullis. extra de iudeis
 dicitur. In omni christianorum prouin-
 cia iudeorum et saracenorum habitus in-

21
viroque seru publice a populis diffingant
Rō est qz contingit interdū qz p errore cri
stiani iudeoz 7 saracenoꝝ 7 iudei seu sa
raceni xpianoz mlieribꝫ cōmiserit. ¶ Ter
tia regula qz in diebꝫ lamentationū 7 do
mūce passionis nō debēt eare in publi
cū nec fenestras aptas tenere aut oīta do
mus. Et de iudeis dicitur. c. In nōnullis.
7 c. Quia sup his. ¶ Quarta regula. ¶ N
nullus iudeꝫ possit xpianos ferre testi
moniu. s. dñi ipi cogēti sūt accipe xpia
nos in testes. s. se. Et de testibꝫ. c. Iudei.
Et qz iudei pueniri pnt corā iudicibꝫ no
stris. sed nō xpiani corā senioribꝫ eoz. ar
bitriū pnt etiā eligere iudeū cuius sntiam
ordinari iudei exequat. C. de iudeis. l.
Iudei. ¶ Quinta regula qz nō debēt inf
stianos hōe publica officia ne occasione
hēant in xpianos seuerē. l. iij. di. c. Nllā
officia. Et xvij. q. iij. c. Constituit. ¶ Se
xta regula qz nulla xpiana deat ablacare
filios iudeoz. Et de iudeis. c. Et si iude
os. qz vt dñi ibi Iudei qñz nobis illā re
tributionē impendūt quā iuxta vulgare
puebū. Nus i pera. serps in gremio
7 ignis in sinu suis p sūenerūt hos pitibꝫ
exhibere. vñ quidā iudei nutrices cristia
nas q in die resurrectionis cōicant faciūt
p tridū lac effundere in larrinā. Jo pro
hibent xpiane ablacare filios iudeozum
¶ Septima regula qz nō dñt xpiani cū iu
deis comedere aut bibere neqz admiscez
puiari. nec dñt in eadē domo simul ma
nere. nec in eadē stufa vel balneo lauari.
nec i suis infirmitatibꝫ iudeos medicos
aduocare. xxvij. q. j. in. c. Nullus. 7 ca.
sequenti. ¶ Sed hic orit dubiū an sicut iu
deoz ita 7 oīm infidelū puiari vitari de
beāt. Et rñdet glo. xxvij. q. iij. ca. Infide
les. qz nō est idē iudiciū de iudeis 7 ceteris
infidelibꝫ. Jo. c. Nullus. 7 c. sequens. intel
ligunt specialiter de iudeis. vñ. xj. q. iij. c.
Ad mensam dñi. Ad mensam paganorū
ppe si voluerit ut sine vlla p̄hibitiōe p

mittimꝫ. Idē. ij. q. j. c. Multi. Sed glo.
xxvij. q. j. c. Des. videt asserere. Iru. sei
licet qz neqz cū saracenis 7 gētibꝫ est cōi
candū in cōuiujs. quia 7 ipi tā cibos di
scernūt. licet hoc nō cōtineat v̄bis edien
Sed quare nō est p̄bitū loq̄ cū iudeis
7 alijs infidelibꝫ sicut comedere cum eis
Rñdet qz maior familiaritas est in cibo
sumendo qz in colloquēdo. 7 facilius qz
decapit inter epulas. xxij. q. iij. c. Unus
quisqz. Tho. aut. ij. q. r. dñc qz illi qz sūt
firmi in fide de quibus nō timef qz s̄uer
tantur. sed potius qz conuertant infide
les possunt licet cū illis p̄uersari 7 com
municare licet hoc caute facere deant ne
scandalizentur alijs. ¶ Octava regula qz
nullus xpianus potest alicui iudeo v̄l cō
gregationi eorum 7 aliorum infidelūali
quid in testamento relinquere. Dñ si fe
cerit etiam post mortem iudicatur anare
ma. Extra de hereticis. ca. Si quis epi
scopus. xxvij. q. ij. ca. Sane. ¶ Nonā re
gula qz christiani non debent esse serui iu
deorum. Extra de iudeis. ca. Iudei. quia
vt ibi dicitur. nefas est quem christus re
demt blasphemum christi in seruitutis vi
culis detinere. ibi glo. ne cum iudeis chri
stiani morentur. xxvij. q. j. c. Sepe ma
lorum. Sed in agro vbi cum iudeo non
morat. hñ potest seruire. In ca. vero ad
hoc extra de iudeis dicitur. Non seruiat
christiani iudeis. ¶ Notandum tamen d
seruis iudeorum s̄m Raymundum. ¶ Et
si seruis iudei est vernaculus. idest de il
lius ancilla natus. si vult effici christia
nus statim eripitur in libertatem nullo
p̄cio dato. C. de episcopis 7 clericis. l.
Deo nobis. Idem si seruis fuit emprius
qui erat xpianus v̄l esse volebat. di. l. iij.
c. Mācipia. quia tales nō licet iudeo e
mere vel in suos retinere. Idē si seruis
emprius erat paganus 7 fuit emprius cau
sa seruendi 7 nunc vult fieri xpianus. l. iij.
di. c. Fratritatem. Idem etiam si eme

LV

cū causa mercimonij ⁊ nō expōit cum in
 fra tres mēses venalē. qz psumit qz eme
 rit cū cā seruiēdi. Si vō exposuit cū ve
 nalē infra tres mēses ⁊ p cū nō sterit qn
 vēdiderit ⁊ ipse vult efficit xpian⁹ infra il
 lud spacū vel postea libabit dato p̄cio
 duodecim solidoz ab aliq xpiano. extra
 de iudeis. c. vlti. Et h̄ intellige nisi domi
 nus cū volētē circūcideret vel alteri⁹ se
 cre signaculū impmeret. Tūc em̄ ppter
 iniuriā corpis liberabit nullo p̄cio dato
 liij. di. c. Nulla. Et sequitur Raymū. qz
 talis sic redempt⁹ nō erit. p̄pterea fuus
 redimēt⁹ sed erit liber ⁊ restituet illi p̄ciū
 solutū p̄ eo. Et si nō hz p̄ciū qrat medicā
 do. vel seruiat ei tantū qz seruitiū cōpen
 set cū p̄cio. Et postea eat quo vult argu
 mentū. xxvi. q. j. c. de raptorib⁹. Et h̄ in
 telligeni nisi causa pietatis redēpt⁹ fuerit.
 tūc em̄ nō tenet ei reddere aliqdyl fuisse.
 quia qd p pietate dat phibet ielus ne re
 perat. ⁊ sic dedisse psumit nisi rarium
 fuisset prestatus. Ecordat Hostien. ⁊
 Hoff. Qsi null⁹ emp̄oz cōpareat fm
 Bernardū nihilomin⁹ erit liber ⁊ p̄cium
 ostiarim qrat aut operas p̄ster. Adde
 Host. qz si phibitū est qz nullū mācipiū
 christianū fuit iudeo. mltō min⁹ liberi
 christiani nō debēt eis fuisse nisi ex domū
 vt in laborādo vineas et hōmō. nō autēz
 intra domū. Dec oīa scripta sunt ad eru
 ditōem nr̄am vt ita iudeos tolerem⁹ ne
 derideāt nos et fidem nr̄am sanctā. Nā
 ipi crudeliter nos odiūt. ⁊ ideo nō nocēt
 qz vires deficiūt. Refert ap̄pe Vincēt⁹
 in speculo historiali. li. xxx. c. xxv. qz āno
 dñi millesimo cētesimo octuagesimoter
 cio Philipp⁹ rex francoz iudeos de ro
 to regno expulit eo qz iudei qz parisi⁹ ma
 nebant singul annis christiānū vnuz in
 opprobriū christiane religiōis quasi p
 sacrificio in cripris ⁊ fossis s̄bteraneis
 latebant i die cene vel in illa sacra hebdo
 mada iugulabāt. Multi p̄pterea fuerūt

cōbusti. Lucā sc̄tus Richard⁹ cur⁹ col
 pus in ecclia sancti Innoctiū parisi⁹ re
 qesat a iudeis sic interfecit ⁊ cruci affi
 xus feliciter p̄ martyriū migravit ad deū
 vbi etiā p̄ eius intercessiōe miracula ml
 ta facta sunt. De iniquitate iudeoz copio
 se dixim⁹ in tractatu de timore iudicioz
 dei ⁊ in s̄mone de innocētia christi in ope
 de laudib⁹ sanctorū. Ipi igit p̄pter supbi
 am indurauerūt ceruices suas qz i sua ob
 stinatōe condemnabunt penis inferni p
 percus. a quib⁹ nos liberet christ⁹ dei fili
 us cui⁹ nomen sit in eternū b̄ndictū amē

¶ feria tertia terciē hebdomade De su
 pbia transgressoz legis canonice. Ser
 mo decimusseptimus.

¶ De cunqz

q dixerint seruate ⁊ facite. ver
 ba sunt redēptoz nr̄i Ma
 thei. xliij. c. et in euāgelio hodierno. Su
 pbioz mentes omnē maior obedientiam
 nō solū refugiūt. q̄nimo corde inflato
 spernūt buccisqz inflat blasfemat. atūc
 em̄ nō esse. ueniēs hominē rōnalē quez
 de cōdidit libez vicut alicuius legis a
 stringi. Contra q̄s dixim⁹ in alio q̄dra
 gesimali nr̄o in s̄mone de obediētia de
 ondimusqz cōgruū fuisse vt hōi darent
 obligatoria mādata. Sed p̄ter illa q̄ ibi
 posita sunt. Thol. p̄ma sc̄de. q. xcy. ad
 dit qz vltra dīnā legē ad pacē hōim ⁊ h̄
 turem acq̄rendā opus fuit vt leges insti
 tuerent hūane. Quaz aliq̄ canonice. ali
 q̄ ciuiles vocant. Quia vō supbi has ob
 fuare recusant. ideo hodiern a die de su
 pbia trāsgressoz legis canonice dicem⁹.
 Proponemus autē de ipa lege canonica
 tria mysteria declaranda.
 ¶ Primū dicat obligationis.
 ¶ Secundū mutationis.
 ¶ Tercū dispensationis.
 ¶ Om̄es christiani obligant ad obf/

mandam lege canonica in q dant q plu
ra pcepta.

Primū mysteriū declarandum
de lege canonica dicit obligatō
nis in quo tria sunt videnda.
Primū qd est lex canonica. Scdm quō
oēs christiani obligent ad eī obfuantā
Tercū que sunt pcepta legis canonice.
que obligant ad morale. Ad p̄mū di
co q lex canonica est lex ecclie. r̄dr canō.
Lanon vero fm̄ H̄idori in li. et̄imol.
grece latine regula nuncupat. Regula
autē dicta eo q recte ducit nec aliqñ ali
orsum trahit. Alij dixerunt regulā di
ctā q bene regat vel normā bñ viuendi
p̄beat. vel q distortū prauūqz corrigat.
di. iij. c. i. Et dicit ibi glo. summaria. q
d̄stitutio eccl̄astica appellat varijs no
minibz. Aliqñ dicit canon. aliqñ decre
tū. Et aliqñ decretalis epla. Lanon di
cit qd statuit in generali eccl̄icio. Decre
tū quod statuit papa de p̄silio suoz car
dinaliū ad nullū cōsultatōem. Decretal
is epistola quā statuit papa vl̄ ex se vl̄
ex cōsilio cardinaliū. Inueniunt etiaz
alīe canōice cōstitutōis appellatōes vt
dogma. mandatū. sanctio. Dogma est in
doctrina p̄sistens fidei xp̄iane. Mada
tū in doctrina de moribz. Sanctio vbi pe
na adiicit. tamē vnū qñqz ponit p̄ alio.
xxv. q. v. c. Si quis. Scdm qd est vi
dendū vtrū oēs christiani obligent ad
obfuantā legis canonice. Et ad hoc re
spōdet q sic. vñ scribit̄ extra de cōsti. ca.
Lanonū. Lanonū statuta ab oibz custo
diantur. Glo. sup̄ d̄bo statuta. Nō ab
rogata. illa etiā fuanda nō sunt. xxvi. di.
ca. i. xxxvi. q. vlti. c. vlti. Et itez glo. ibi.
Statuta fuanda sunt p̄inentia pcepta
vel phibitōes. als si de p̄silio loquerent̄
nō obligarent. r̄iij. q. i. c. Quod p̄cipitur
Pcepta igit̄ eccl̄ie obligatoria s̄. Sic
etiam pbat̄ di. r̄ij. c. pceptis. et. c. Nō de
cet. et di. r̄ix. c. In memoriā. c. Nulli fas

Unde r̄ dei fili. iesus benedict. Natif.
xviij. c. dixit. Qui eccliam nō audierit sic
tibi sicut et̄bne et publican. Sed cō
tra arguer aliqz q viri iusti nō obligant
ad obfuantā legis canonice. nā vt iusto
ap̄lus p̄ ad Thimotheū. i. c. Lex iusto
posita nō est sed imp̄is. Ad qd m̄dz
Tho. p̄ma sc̄de. q. xvi. Q lex de sui ra
tōe habet duo. Primū est qz est regula
humanoz actū. Scdm quia habz vim
inchoatiuā. Dupliciter ergo p̄r aliquis
legi esse subiect. Uno mō sicut regulant̄
regule. Et h̄ mō oēs q subdunt potesta
ti subdunt legi quā fecit p̄as. Q autē
aliqz nō subijct̄ p̄rati p̄r̄tingere du
pliciter. Uno mō qz est absolut. simpli
citer ab ei subiectōe. Unde illi q sunt de
vna ciuitate vel regno nō s̄bdunt legibz
p̄ncipis alteri. ciuitatis vel regni sic nec
dñs eius. Alio mō fm̄ q regit̄ alia lege
sup̄io. i. pura si aliqz sit subiect. p̄cōsuli
rgulari d̄z eius mada. Sed nō in his q
dispensant̄ ab impatore. Quantū enim
ad illa nō astringit̄ mada to s̄ferioris cū
sup̄io. i. mandato dirigat. Et fm̄ hoc cō
tingit q aliqz simpliciter subiect. legi
fm̄ aliqua legi nō astringat̄ fm̄ q regit̄
aliqua lege sup̄io. Et ad hoc facit qd di
cit Aug. di. viij. c. Que cōtra mores. Si
cut in p̄r̄tibus hūane societatis ad obe
diendū maior. minori recte p̄ponit. Ita
deus omnibz. Alio mō dicit̄ aliqz subij
cti legi. sicut coactū cogenti. Et h̄ modo
hoies h̄uosi nō subijciunt legi sed solū
mali. Qd enim est coactū et violentū est
p̄rariū volūtrati. volūtras aut̄ bonoz cō
sonat legi a q volūtras maloz discordat.
Et sic intelligit̄ dicit̄ apli q iusto nō ē
posita lex p̄ modū coactōis. qz volunta
ne obedit. Sc̄do aliqz obijciūt q non
omnes obligant ad obfuantā legis. Nā
xix. q. ij. c. Due sunt leges. Et extra d̄ re
gularibz. c. Licet. ponit̄ dicit̄ apli. vbi
sp̄s ibi libertas. s̄ q lege p̄uata sp̄s

sancti ducunt nulla rō exigit vt astringatur lege publica id ē hūana. Nā lex spiritalis auctori est sup oēm legē hūanā posita. Ex quo videt q̄ illi q̄ ducunt lege spiritalis sancti nō subdunt legē hūanā. Ad qd̄ rīdemus q̄ tales nō subdunt legē hūanā mane q̄rū ad ea q̄ sunt contraria ductioni spūsancti. Sed tamē hoc ip̄m est de dūcti spūsancti q̄ viri spūales subūctant legē hūanā. Im̄ illud Petri. Subditi estote omni hūanā creature p̄pter deum. Hinc Ambrosi. xi. q. i. in ca. magnū. ait. Magnū q̄dem est. et speciale documentū q̄ xp̄iani viri potestatib⁹ oblationib⁹ decenter debent esse subditi ne q̄s constituti onē terreni regis putet esse soluendam. Si em̄ centum filii dei soluit q̄s tu tantus es q̄ nō putas esse soluendū. **¶** Tercio arguit q̄ nō oēs obligent ad obsequiā legis hūanā. Nam papa et imperator legib⁹ nō stringunt. ff. de legib⁹. l. prin. ceps. ij. q. iij. c. Lucra. **¶** Ad h̄ rīdet q̄ hoc sic d̄z intelligi q̄ princeps est solutus legib⁹ nō q̄ nō debeat illas seruare cū imperator et papa p̄fiteant se legib⁹ velle viuere. **¶** De legib⁹. l. Digna vox. **¶** De testamentis. l. Ex imperfecto. Et. ij. q. viij. c. Nos. Sed est intelligendū q̄ princeps si est subdit⁹ q̄rū ad vim coactiuā nullus em̄ cogit a seipo. Non em̄ h̄z lex vim coactiuā nisi ex principis p̄tate. Et sic dicit princeps solus lege. q̄ si trāsgreditur null⁹ potest in eū ferre sententiā cōdemnationis. Unde Hiero. de pe. di. iij. c. Totam sup illo v̄bo David. tibi soli peccavi ait. Rex em̄ erat et alii nō timebat. s. q̄ posset eū punire de adulterio. Et ideo dixit. Tibi soli peccavi. q̄ si dicat Tu solus habes me punire. Sed inq̄rum lex habz vim directiuā princeps est subditus legi sue p̄p̄a. s. volūtare et d̄z seruare. **¶** An Isido. di. x. ait. Iustus est principē obsequere legib⁹ suis. Tūc exprimet sua iura ab alijs seruāda q̄n̄ ip̄e p̄mus reuerentiā

prebet. Et dñs iesus redarguit eos q̄ imponūt alijs onera grauiā et importabilia et digito suo nolūt ea mouere. vt parz in euangelio hodierno. **¶** An q̄rū ad dei iudiciū princeps nō est solutus legib⁹ q̄rū ad vim directiuā. Sed debet volūtarit⁹ nō coactus seruare. Etenim princeps supra legem inq̄rū cū expediens fuerit p̄t̄ eas mutare. et in ea p̄loco et rpe dispensare. **¶** Tertium quod erat videndū. Que sunt p̄cepta ecclesie que obligant ad mortale. Et ad hoc sciendū. q̄ licz sint multa tamē ex illis nos aliq̄ explicabim⁹. **¶** Primum p̄ceptū ē de celebratōe festoz. d̄ q̄b⁹ agit d̄ cō. di. iij. p̄nūciandū. Et extra de ferijs. p̄ totū. **¶** Secundū p̄ceptū est de obsequariōne ieiunioz diebus determinatis p̄ ecclesiam. de quib⁹ ieiunijs habet de cō. di. v. c. Quadragesima. Et. lxxvi. di. p̄ totū. Et extra de obser. ic. p̄ totū. **¶** Tertium p̄ceptū est de abstinentia ab esu carnū omni feria feriatū. de conse. di. iij. c. De esu. nisi cū natiuitas christi venerit tali die. Extra de obsequariōne ieiunioz ca. final. **¶** Quartū p̄ceptū est de auditōe missarū diebus dñicis et festiuis. de conse. dist. i. ca. Missas. extra d̄ parochijs. c. Ut dominicis diebus. **¶** Quintū p̄ceptū est de confessione. Extra de pe. et re. ca. Discretus. **¶** Sextū p̄ceptū de comunione dicto c. Omnis. **¶** Septimū p̄ceptū de solutōe decimarū. Extra de decimis p̄ totū. Et. xvi. q. i. c. Reuertimini. **¶** Octauū ē abstinentia ab omni actu qui p̄hibet s̄b pena excomunicatōis. et p̄maxime late sententie. Nā contrariū faciendo est peccatum mortale siue sit lata a iure vniuersali siue synodali siue ab homine. etiā si illud de se nō sit peccatum. Pura ingredi monasteriū monialū nō mala intentiōe sed ad videndū locū de se nullū est peccatum. Sed si est lata sententia excomunicatōis contra ingredientes. tunc ingrediens extra casum necessitat⁹ peccat.

mortaliter. et hoc nisi excuset eum ignorantia iuris illius et habeat iustam causam ignorantie. et nisi iniuste sententia ferat ab homine. Nam et si liget talis sententia non tamen scientia in conspectu dei nisi condonaretur. xi. q. ii. c. Et si damnariis. Nota tamen hic secundum glo. in ca. Relatum. extra de iure patronatus. quod si prohibeat sub pena excommunicationis siue anathematis licet quis faciat contra non est excommunicatus sed debet excommunicari. Secus videtur si dicat sub interminatione anathematis. vel si dicat sub excommunicationis interpositio. quod contra facit est excommunicatus. lxvi. di. c. Solonitane. extra de locato et conducto. c. j. q. p. illa verba in nuntio quod excommunicationis sententia lata sit. extra de sumo. c. Sicut. Nonum preceptum est vitia contra excommunicatos. xi. q. ii. ca. Cum excommunicato. et hoc in diuisis officiis. Nam precipue cum excommunicatis excommunicatione maiore in diuisis sceleris est morale. secundum Tho. et alios etiam precipuando in alijs vnde loquitur mensa quoniam fieret in contemptum ecclesie. vel post prohibitionem prelatorum specialiter factam super hoc. Nota tamen hodie quod decretum constantiense hoc fuit modificatum. scilicet quod non tenent fideles excommunicatos vitare etiam in diuisis nisi postquam fuerint publice denunciati. vel propter publicam manu intercedem in persona ecclesiasticam. Tunc extra de sen. exco. c. Cum non ab homine habet in textu et glo. quod quoniam aliquis scit alium quem fore excommunicatum licet ille non sit denunciatus deus eum vitare. Et si solus nouit priuatum tamen euitare. vi. q. vii. c. tantum. et c. placuit. Decimum preceptum concernit clericos qui tenent quidam dicere septemhoras canonicas. Extra de cele. mis. c. Dolentes. Undecimum preceptum quod religiosi non dicant aliquam retrahentia homines a solutione decimarum. et quod possessores faciant scientiam confitentibus de decimis. et quod predicatores predicent de materia decimarum cum fuerint super hoc a prelati ecclesiarum requisiti. in clementina Lupicetes. de penitentis. Duodecimum preceptum quod volentes nuntiare non debent si habet aliquod impedim

rum illo impedimento stare. Et quod non contrahant in iunonia clandestine. Et quod non consumant in iunonia. nec faciant nuptias in tempore prohibito. et similia. Sunt et alia precepta ecclesie que omittimus causa breuitatis.

¶ Quod lex humana ex rationabili causa secundum ea que occurrere possunt mutari rationabiliter.

Capitulum secundum.

¶ Secundum mysterium declarandum de lege canonica dicitur mutatio dicitur Aug. in li. de libero arbitrio. Lex temporalis quous iusta sit mutari non potest tempore iuste potest. Et de sententia excommunicationis li. vi. c. alma. Alma mater ecclesie plerumque nonnulla rationabiliter ordinat et consulit que suadente subiectorum utilitate postmodum consulti ac rationabili reuocant in meliusue commutat.

¶ Pro cuius declaratione dicitur Tho. prima secunde. q. vii. ar. 1. Lex humana est quoddam dicitur ceterum rationis que dirigunt actus humani. Et secundum hoc duplex potest esse causa quod lex humana iuste mutetur. Una quodam ex parte rationis. alia vero ex parte hominum que actus humana lege regulant. Ex parte quodam rationis. quod humane rationi naturale esse videtur vnde gradum ab imperfecto ad perfectum veniat. Tunc videmus in scientijs speculatiuis quod primo philosophati sunt quodam imperfecta tradiderunt. que postmodum per posteriores magis sunt perfecta. ita est etiam in operabilibus. Nam primi que inuenere aliquid utile conati hominum non valentes omnia ex seipsis considerare instituerunt quodam imperfecta in multis deficiencia. que posteriores mutauerunt instituentes aliquid que in partibus deficere possent a conuulitate. Ex parte vero hominum quorum ac lege regulant lex recte mutari potest per mutatores conditoris hominum. quod secundum diuersas eorum conditiones diuersa ex parte dicitur. Sic Aug. ponit exemplum in primo de libero arbitrio. quod si populus sit moderatus et grauis consilij utilitatis diligentissimus custos recte lex ferat que sibi liceat magistratus creare per quos res publicas administrat. Porro si paulatim populus

deputatus hēarvenale suffragiū z regimē
 flagitios is sceleratiss q̄ committat recte ad
 imitē p̄tās tali populo dādi honores, et
 ad paucoꝝ bonoꝝ redit arbitriū. Et quā
 uis lex hūana deriuet a lege naturali q̄ ē
 lex inmutabilis non t̄ sequit̄ q̄ ip̄a etiā lex
 hūana sit inmutabilis. Rō est q̄ natural
 est q̄dā p̄cipatio legis eterne iō imobil
 p̄suerat q̄d habet ex imobilitate diuine
 rōnis instituētis naturā. Sed rō hūana
 mutabilis est z imperfecta. Et iō lex hūana
 ab ea p̄cedēs est mutabilis. Itē q̄ lex na
 turalis p̄tinet q̄dā vniuersalia p̄cepta q̄
 semp̄ manent. lex aut̄ ab hoīe posita q̄dā
 p̄cepta p̄cularia s̄m̄ diuersos casus q̄ e/
 mergūt. Ex q̄ sicut iura ciuilia siue com/
 munita siue municipalia mutata sunt di
 uersis p̄pibus ita z iura canōica. Nō oñ
 dit Ḡranus p̄ exemplū circa electionem
 p̄ntificū. Dic̄ em̄ di. lxxij. s̄. post. c. Nota
 p̄ncipib⁹ z impatorib⁹ electiones sum
 moꝝ pontificū atq̄ alioꝝ ep̄oꝝ vt Gre/
 gorij z Ambrosij referēdas vsus z cōsti
 tutio tradidit p̄ scismaticoꝝ z hereticoꝝ
 dissensionib⁹ q̄b⁹ ecclia dei nōnūq̄ ꝛussa
 p̄clitabat. Rep̄ntabat q̄ electio catholi
 coꝝ p̄ncipib⁹ vt eoꝝ aucte roborata nlls
 hereticoꝝ vel scismaticoꝝ auderet ꝛtra/
 ire. Et in s̄. sequit̄ s̄dit verū q̄ impato/
 res aliq̄n modū suū ignorātes nō in nūe
 ro ꝛsententiū sed p̄mi distribuentū im
 mo extermiantū eē voluerūt. frequēter
 etiā in hereticoꝝ ꝛfidiā. plap̄si catholice
 matris ecclie vnitatē impugnare conati
 sūt. scōrū patrū instituta z eos ꝛdierūt vt
 se electōi nō ingerēt. z q̄sq̄s corū suffra/
 gio eccliaz obtineret anathematis vincu
 lo inodaret. Sic etiā sc̄ptura diuina dicit
 q̄ ezec̄tias postq̄ dissipauit ex celsa vbi
 sc̄z idola colebatꝫ ꝛfregit etiā ꝛpenē ene
 um quē fecerat Moyses. q̄ illū ꝛpentes
 ds fieri iusserat ne serpētina morte p̄pls
 interirēt. Ille aut̄ p̄pls iā venerari z co/
 leꝛe cepat. Idcirco destruxit iste q̄d do vo

lenre fecerat ille. Et p̄ h̄ magna auctas ē
 in ecclia h̄nda. vt si nōnulli ex ꝛdecessorib⁹
 bus z maiorib⁹ fecerunt aliq̄ statuta. s̄. q̄
 p̄ illo tpe fuerūt sine culpa z postea ver
 tunt in erroꝛē z sup̄stitionē sine aliq̄ rar
 ditate z cū magna aucte d̄struēda sūt. hec
 Ḡran⁹. Et dic̄ tibi glo. q̄ ꝛuccessores d̄nt
 mutare facta instituta antecessoꝝ etiā bōa
 si viderit eē ꝛniciosa exēplo. xij. q̄. j. c. vi
 dentes. xxx. q̄. j. c. j. xvj. dist. c. B̄n. in fi
 ne. Et de decimis. c. Suggestū. Notādū
 t̄n q̄ mutatio legū fieri nō d̄z sine cā mul
 tū vtili vel necessaria. vñ Nicola⁹ papa
 di. xij. Ridiculū inq̄t est z sat̄ abomina
 bile dedec⁹ vt traditiōes q̄s a patrib⁹ ac
 cepim⁹ ifr̄igi pariamur. Jō inq̄t r̄bo. vbi
 sup̄. q̄ lex hūana intransū r. ce mutat in/
 q̄tū p̄ eꝛ mutacionē p̄uidet bono cōi. ha
 bet aut̄ ip̄a legis mutatio q̄tū in se ē q̄d/
 dā detrimentū cōis salutis. q̄ a doꝛbua
 tiā legū plurimū valer ꝛsuetudo. vñ q̄n
 mutat lex vis ꝛstitutiuā legū minuit in
 q̄tū tollit ꝛsuetudo. Et iō nunq̄ d̄z lex
 mutari nisi ex alia ꝛe t̄m̄ recompensetur
 cōi bono cōiꝝ saluti q̄tū ex ista ꝛe d̄ro
 gat. Nō quidē ꝛringit ex h̄ q̄ aliq̄ maxi
 ma z euidentissima vtilitas ex nouo sta/
 tuto ꝛuēit vel ex eo q̄ est maxima nece s̄i
 tas eo q̄ lex ꝛstituta aut grauamē aut in
 iq̄tatē ꝛtinet aut eiꝝ obseruatio ē ꝛlimuz
 nociua. vñ d̄r a iurisp̄ito. q̄ in reb⁹ nouis
 ꝛstituen dis euidēs d̄z eē vtilitas vt rece
 dat ab eo iure q̄d diu equū visū est. z cuꝝ
 leges hēant maximā v̄ritē ex ꝛsuetudie.
 vt dic̄ P̄hs. ij. politice. iō nō sūt de faci/
 li mutāde. Et h̄ in decretis ponūt multa
 q̄ a ꝛcilijs vel s̄ūmis p̄ntificib⁹ edita que
 t̄n sūt inmutata seu reuocata. Aliq̄ ꝛppe
 abrogata p̄ ꝛriā ꝛsuetudinem. Sic dixi
 mus in sermone de ꝛsuetudine de ieiūio
 inchoando a clericis. de dieb⁹ rogationū
 z s̄ilib⁹. Itē. xxx. q̄. v. c. Donestū. habet
 ꝛiuramētū in iudicio fiat a ieiūis. et in
 cap. Decretis. d̄r q̄ in q̄dragesima in ad

b

uentu in dieb⁹ dñicis nō exigant vel ex
hibeant iuramenta. s. solennia in iud c o
Et vñ. p. est abrogatū p. dñā. s. uetudi
nē. Multa etiā edita antiq̄ iure sūt imu
rata Sicut electio sūmi pōtificis nō a car
dinalib⁹ tñ sed etiā ab alijs religiosis et
clericis faciēda aucte Nicolai pape. s. i
cū habet. xxij. di. c. In noie dñi. ita epo
rū electio nō a canonicis tñ. s. maioris ec
clesie sed etiā ab alijs clericis faciēda sūm
ordinationē Innocētiū factā in cōsilio ro
me q̄ habet di. lxij. ca. Obuēntib⁹. Sed
electio pape hodie fit a cardinalib⁹ vt in
ca. Ubi piculū. de electioe lib. vj. Electio
epoz sūm iura cōta fiebat a canonicis cate
draliū eccliarū. et confirmabat a metropo
litanis. Sed hodie sūmi pontifices reb
uāt sibi puisionē et collationē oīm digni
tātū. s. patriarcharū et metropolitānorū
epoz. abbatū. ppositurarū. et plebanarū
seu pziotarū et eccliarū collegiarū.
Itē di. lxxvij. et lxxvij. p. totuz habet de
etate ordinandoz. s. q̄ ad sbdiaconatum
nō deat q̄s ordinari an̄ annū. xx. Ad dia
cōnū an̄. xxv. Ad p̄biteratū an̄. xxx. ibi
etiā habet de certis intersticijs suādis in
ter ordinē et ordinē. Sed p. clementinā d
etate et qualitate ordinandoz hec imutata
sūt. et ibi determinat q̄ sbdiacon⁹ in. xvij.
āno. Diacon⁹ in. xx. Sacerdos in. xxv.
inchoato et si nō cōpleto valeāt ordinari
Et nō an̄ sine dispensatōe pape. Nec in
tersticia illa oportet seruari. Sed si legi
tima etas existit ad oēs ordines infra an
nuz pōt quilibet pmoueri. Immo infra
vnā q̄dragēsimā vr. s. in p̄ma dñica eius
recipiat oēs ordines minores. In seq̄nti
sabbato sbdiaconatū. In sabbato an̄ dñi
cā de passione diaconatū. In sabbato s̄a
cto sacerdotiū. dūmō al̄s sit idone⁹. Itē
in cā. xxxv. q̄ ponunt in. q. ij. t. iij. et. v.
q̄ ad grad⁹ sanguinitatis. p̄bittos ad cō
rabendū m̄rimonū. s. sex grad⁹ correcti
sūt et imutata p. decretalē Gregorij noni.
q̄ habet c. de cōsanguinitate et affinitate

ca. Nō deet. vr. diē glo. vbi dimituūtur
duo grad⁹ de illis sex. qz difficile erat et
menti retinere tot gradus. vñ multi ex ig
norātia p̄trahēbāt in gradib⁹ p̄bittis.
Itē. ij. q. iij. c. Sepe. p̄igit. statutus erat
qz cū furū repit factū in monasterio. et ig
norat auctor. deberet fieri talis purgatio
vr. abbate vel alio ex monachis celebrāte
missaz oib⁹ de cōmunito sub hac forma.
Corpus dñi sit tibi ad p̄bationē hodie.
Dicit glo. et bñ qz istud statutū ē abroga
tū qz indebite fieret. Sic et alia multa sūt
q̄ singula recensere nimis foret. p̄lixum.
¶ Qz in lege positua rōnabilis ē dispē
satio que fit vel ex vilitate vel ex necessi
tate.
¶ Capitulū tertium.
Errū mysteriū declarandū dicit
et dispensatio. Ubi sciendū qz dispē
sare in legib⁹ vl. eas interpretari spe
ctat a d̄platos et recores q̄. s. in bñōi ha
bent p̄ates. nisi subita necessitas occur
rat cui oporteat subito obuiare ne sequa
tur aliqd̄ incōueniēs. Nā tūc ip̄a necessitas
bz annexā ip̄am dispensationē legis et q̄
libet p. se pōt interpretari legē et dispē
sare secū et p̄cipue cū nō pōt ad sup̄iore h̄re re
cursū vr. par. i. q. i. c. Si. g. Pura cum
q̄s grauitur infirmat tpe ieiunij ab ecclia
instituti p̄ seipm pōt dispē sate secū in le
ge ieiunij et interpretari qz nō obliget ad il
lā. In obseruatōe em̄ legū vel p̄ceptoz
maxime debet attendi et seruari intentō fe
rentis legē vel p̄ceptū. de q̄ si p̄ster et p̄tra
ria sit ad scripturā legē vel vbi p̄ceptū eq̄
obediendū est om̄ssa s̄ra legē vel p̄ceptū.
xxij. q. v. c. Hūane. Si aut̄ dubitat de in
tentōe standū est s̄c s̄m Archi. vel habe
atur recursus a d̄ sup̄iore si pōt haberi cu
ius est interpretari et dispensare. vel si non
pōt haberi habeat s̄siliū p̄toz. P̄t au
tē ip̄i p̄lati et dñi cū adest eā rōnabil⁹ dis
pensare. pura alicui⁹ necessitatē vel vilita
tatis. vñ extra de p̄bendis. c. Exposuisti
glo. an. Necessitas vel vilitas ista duo
frequent̄ dispensationē inducūt. i. q. vj.

ca. Tali. Hinc Postien. ita diffinit dis-
pensatione. Dispensatio est iuris allevia-
tio facta cum causa. s. rōnabilis cognitione
ab eo q̄ potest. Si hō plari absq̄ rōnabili cā
vel salte dubia p sola volūtate licentiā
tribuit venedi. I legē s̄m Bern. in li. de
pcepto r dispensatōe nō erūt dispensato-
res sed dissipatores. r peccabunt ipi dis-
pensantes cū dispēlati s̄ eis v̄unt. Et
q̄ papa in ecclia dei h̄z plenit̄ udinē p̄tā-
tis in oib̄ pure positivis h̄z plenitudiez
p̄tatis dispēlandi. Et si d̄r bre oia iura i
sermō pector̄ sui de p̄stitutiōib̄ i. c. Lz
li. vi. q̄m. s. ad interpretatiōē r dispensa-
tiōē. Epi aut̄ dispēlare p̄t̄ h̄z cōez opi-
natiōē d̄m̄oz in his q̄ nō sūt eis a iure p̄-
hibita. Extra de snia excoicatis. c. Nu-
per. r di. l. c. Miror. Que aut̄ eis phibe-
ant habes in glo. In necessitate hō māi-
festa in oī lege positiva dispēlat. vñ. j. q̄
i. in. c. Remissionē r extra de obfua-
tiōe ieiunioz. c. Consiliū. Necessitas nō ha-
bet legē sed ipa sibi legē facit. r de regulis
iur̄. c. Qd nō est. Qd nō est licitū in lege
necessitas licitū facit. Nā r sabbatuz cu-
stodi p̄ceptū est. Nachabet n̄ in sab-
bato sine culpa pugnā. Et ad idēz facit
cap. Quāto. Extra de p̄suetudine. Et de
cō. di. iij. c. Peruenit. Et de con. di. v. ca.
Discipulos. Et. lxxi. di. c. Quisquis. r
cap. Delitē. Et. lxxi. dist. ca. Lum om-
nibus. r extra de furtis. c. Si q̄s. Sed
q̄runt aliqui quare si quis furatur p̄pter
necessitatē famis debz tres hebdomadas
penitere. vñ d̄r p̄taco. cap. Si quis. Re-
spōdet glo. quia modica fuit necessitas.
sed si magna fuisset non imponeret pe-
nitentia. Adhuc queritur quare non ex-
cusatur mulier a fornicatiōe propter ne-
cessitatem famis. ff. de ritu nuptiarum. l.
Palam. s. Nō est sicut excusat a furto.
Et responder glo. q̄ per necessitatez res
facta est communis vñ. xliij. dist. s. j. Et
xliij. q̄. iij. in cap. Qd autem Sed in for-

nicatione non est ira. Ideo nulla necessi-
tate licz fornicari. lxxvij. Distinctionē
capitulo fornicari. Et potius debet mu-
lier omnia mala sustinere q̄ fornicari. xxx
ij. q̄. v. ca. Ira ne. Ampli⁹ queritur. cur
excusatur homo ab homicidio si ex neces-
sitate inevitabili se defendendo aliquem
occidit. Ad hoc dicit glo. q̄ interficiens
non ipse interficit. sed potius qui inter-
fecus est se interfecit qui aggreditur il-
lum. Extra de homicidio. cap. Sicut la-
tor. Spiritu sancto igitur instigante ml-
ta a sanctis patribus edita sunt saluber-
rima statuta r sanctissime constitutiōes
quibus possent fideles spiritualiter vi-
uere. Sed hodie christiani populi aures
habent r non audiunt. qm̄ pauci sunt q̄
implere studeant illa p̄cepta ecclēsie q̄
in prima parte explicauimus. Quim̄-
mo laudant illa verbis r approbant tā-
quā dignissima. r digito suo nolunt ea
mouere. Dies festi communiter violan-
tur. non sanctificantur cum in illis va-
cent viri r mulieres vanitatis r disso-
lutionibus execrandis. Jeiunia gulosis
multis r voluptuosis extola sunt. Nil
se ex communi corrupela a puellis nu-
bilibus non audiuntur. quibus ad cho-
reas et vana spectacula pergere non vi-
detur infamia. Sed visitare sacra dei tē-
pla r audire diuina dedecus apparet et
ignominia. Confessiones vel omitunt
vel fiunt apparenter cum mente lupina
quoniam cum proposito aliena detinen-
di r rapiendi adulterandi. r peccata p̄-
terita prosequendi Decime autem in ple-
risq̄ locis non cognoscuntur vel soluū
tur. in alijs cum luore mentis r āgustia
cordis. Excommunicationes r ecclēie cō-
sure habent in derisum. Et multi sic ex-
communicati ecclēie clauēs contemnūt.
De clericis non psallēbus horas ta-
eco. deus iudicet illos. Religiosi vero
multi sunt noie. r paucissimi re. qm̄ etiā

b z

pleriq; et illis q; vident austerā z sanctā
ducere vitā nullā hñt reuerentiā ad cle/
ricos seculares. z q; si p. nullo ducūt de/
quid ab ecclia z stituū ē p. obseruatiōe g/
diuū z officioz. Dū z sessiōes audiunt de
trahūt parrochianis p. byters z ordinaris
locoz. de decimis ipi scūt quā z sitētib;
z sciaz faciāt. Ingerūt se q; tū pñt p. sūptu
ose ad curā aiarū sub spē caritat; z zeli.
P. z fusio maxima xpiane religiois nol/
le obedire traditiōibus sanctissime ecclie
dei. De matrimonijs indebite z tract; tū
p. pter impedimēta. tū p. pter deceptiōes z
fraudes clandestinas longū est; singula
enarrare. Nō sic o. xpiani redempti p. cio
so sanguine xpi. nō sic. Que dixerit scilicet
eccl. p. res sancti et ecclie rectores. facite et
fuate. vt sic mereamur fieri p. cipes g. e
diuie. Quā largiat nobis iesus xps fili;
dei. q; sit bñdicit; cū p. re z spū sancto p. infi
nita secula seculoz. Amen.

¶ Feria quarta tercie hebdomade. De
supbia trāsgressoz legis civilis.

¶ Sermo decimus octauus.

Plus ho

minis nō venit ministrari
sed ministrare. sba sunt re
demptoz nri originaliter

Matth. x. c. z in euāgelio hodierno. Ne
quis horretet hūilitat; regulā. voluit sal
uator nri iesus xps illā suo exemplo cum
etis ostendere. qm̄ boies vt Lactanti; re/
fert magis volūt exempla q; sba. q; loq;
facile ē p. stare difficile. vt igit; scribit ac/
f. c. Lepit iesus facere z docere. fecit autem
multa. Sed inf illa vñ illd nobis se of
fert z considerandū; cū ipse nō ēt s. b. d. i. legi
voluit ea q; erāt legis implere. vñ z circū
cisus ē z in templo. viij. die post natiui
tatē oblatus. Cū s. b. h. ex hūilitate fecerit
vt nobis preberet exemplū sanis est ere/
ctāda supbia illoz q; sua volūtate z non

legib; volunt oia facere. z q; s. si dicitur
mus in smōe p. cediti adhuc remanet al;
qd enarrandū ē eos q; legē bñanā z ciui/
lē abijciūt. Idcirco in pñti smōne de sup
bia trāsgressoz legis civilis erim; tracta
turi. Proponim; aut; de ipa lege tria my
steria contemplanda.

¶ Prīmū dicitur diffinitionis

¶ Scdm obligatiōis.

¶ Tertū abrogatiōis.

¶ Quid est lex z de actib; leg; atq; de illi
us necessitate.

¶ Capitulū pñm.

¶ In q; videre debem; tria. ¶ Prīmo
legis qd dicitur. ¶ Scdm legis actu
alitate. ¶ Tertio legis necessitate.

¶ Prīmo videam; quid sit lex in cōmu
ni. Et ad h; dicē beat; Tho. i. ij. q. xc. Lex
est ordinatio rōnis ad bonū; cōe ab eo q;
curā habet cōitatis p. mulgata. vbi ponū
tur quatuor conditiones legis.

¶ Prīma est rōnis p. actice ordinatio

¶ Scdm boni cōis p. curatio.

¶ Tertia ppli vel p. ceps constitutiō.

¶ Quarta legis p. mulgatio.

¶ Prīma p. ditio legis est rōnis p. acti/
ce ordinatio. Ordinatur em̄ rōne p. acticā
ad actiones. Dicit nāq; Isidor; q; lex d;
a legendo q; scripta est. vel d; a ligando
q; ligat. idest obligat p. cept; affirmatiuis
ad agendū; negatiuis ad cauendū; vel d;
lex ab eligēdo s. m. Aug. q; debet q; lib; est
gere viuere s. m. legē. Isti aut; act; s. elige/
re legere z ligare sunt actus rōnis. ¶ No
randū; n̄ vt dicit Tho. i. ij. q. xc. articu
lo. ij. Quis lex humanitus posita intā
tū; de legis rōne inquantū; a lege natu
re deriuat; ex eo q; rōnis p. ma regula ē lex
nature. Et licet iurispiritus dicat. ff. de le/
gibus. Nā; ad ea q; de oib; q; a maioribus
tradita s. rō reddi n̄ p. b. d; n̄ q; o. ē; leges
n̄ p. cedāt a rōne si iuste sunt. sed q; min;
esset difficile z p. ius. Sed vt dicē p. bus
v. et bicoz. In talib; oponeat antedere ex;

proy vel sentoy vel prudentiū in demon-
strabilib⁹ enūciatōib⁹ r opinōib⁹ nō mi-
nus q̄ demōstratōib⁹. **S**ecūda cōditio le-
gis est boni cōis pcuratio. Cū Isidorus
di. iij. c. Erat aut lex ait. Lex nullo pua/
ro cōmodo sed pro cōi vtilitate ciuū de-
bet eē scripta. Rō q̄ cū ois ps ordinet
ad totū sic impfectū ad pfectū. vnus aut
hō sit psona cōitatis pfecte necesse est q̄
lex respiciat pprie ordinē ad cōem felici-
tate. Qd cūq̄ aut pceptū fiat ad aliqū d
aliq̄ piculari ope instantū bz rōnē legē in
q̄m ordinat ad bonū cōe. **T**ertia cōdi-
tio legis est populi vel pncipis cōstitutio
Cū dic Isidor⁹ li. vj. et hmo. q̄ lex ē con-
stitutio populi q̄ maiores natu simul cū
plebīb⁹ aliqd sanxerūt. di. ij. decretoy. rō
fm Tho. est q̄ lex vt dicitū est pprie r pnci-
palitē ordinat ad bonū cōe. Ordinare au-
tē aliqd ab bonū cōe est pncipis vel totū
multitudinis. Nā in intentione legislatoris
est vt hoies ad vtrius inducat r a vtrius
rerrahat. Sed psona puata pōr qdē idu-
cere monitiōe aut suasiōe bñ dispositos
sed efficaciter inducere. s. p vim coactiuā
metu penarū pteruos r male dispositos
non pōr nisi psona publica ad quā pti-
net penas infligere. **Q**uarta cōditio le-
gis est pmulgatio. vt em̄ dic Brian⁹ dis.
iij. Leges in stituūt cū pmulgant. Rō ē
q̄ ad h q̄ lex obliget oportet q̄ in notici-
am deducat alioz. b̄ aut fit p pmulgatō
nē er lex qdē natural pmulgata ē a dō s. z
q̄ dē eā mentib⁹ hoim inseruit naturalr
cognoscedā. lex aut ex terioz hūana pmul-
gat q̄ ad pns hō sed in futurū sc̄ptoy. vñ
legis pmulgatio q̄ fit hō in futurū extē/
dit p scripture firmitatē q̄ quodāmo le/
gē s. pmulgar. Illi aut corā qb⁹ lex non
pmulgar obligant ad legē obseruandaz
in q̄m ad eoz noticiā deuenit vel deueni-
re potuit p alios pmulgatōe facta. Glo.
ho in. c. Lognosceres est d cōstitū. inquit
Ex q̄ publice pmulgata est cōstitutio oēs

tenent ad spūs obsequiā r omēs ligat
post duos menses a publicatōis tpe ela-
ptos. In auctentico vt facite noue cōstitu-
tōes circa pncipiū collatōe. v. Nec ē ne-
cesse vt singuloy aurib⁹ inculcet. r. vj. d i
ca. Qd dicitis. nisi pbarer quis tūc eē p.
uincia fuisse vel aliud impedimentū. Ar/
gumentū exp̄ssū eē q̄ nūmonū accusare
p̄hr. c. Lū in tua. **S**ecūdo videam⁹ legē ac-
tualitatē fm Isid. di. iij. decretoy. Qua-
trplex est em̄ act⁹ legis. Dis em̄ lex aut
pmittit aliqd vt vir fortis petat p̄mūm
Aut verat vt sacratū hginū nuptias nē
li liceat appetere. Aut punit vt q̄ cedez
fecerit capite plectat. Aut p̄cipit vt dili-
ges dñm deū tuū. Rō istoy fm Tho. s. ij.
q. xciij. q̄ cū lex sit directiua hūanorū ac-
tuū Tres sūt differentie actuū hūanorū.
Quidā em̄ sūt act⁹ boni ex genere. vt sūt
act⁹ hūitū. r respectu horū pōit act⁹ legē
p̄cipit. p̄cipit em̄ lex act⁹ hūitū. vt di. v.
ethicoz. Quidā aliq̄ act⁹ sūt mali ex gene-
re. sic sūt act⁹ vitioz. r respectu hoz pōi-
tur act⁹ legis phibere. Quidā aliq̄ sūt in-
differentes ex genere. r respectu hoz dicit
lex pmittere. Possūt etiā differentes dici
q̄ parū hnt boni vel mali. vt p̄ctā veniā
lia. Opz ar q̄ aliqd sit p qd iducat lex s̄
ditos vt ci obediat. b̄ aut ē timor pene. ex
respectu huius dicit act⁹ legis punitio.
Nō aut pōit cōsiliū act⁹ legē. q̄ cōsulere
etiā spectat ad puatā psonā cui⁹ nō ē cō-
dere legē. Quilibet em̄ pōt alteri cōsulere
Sic p̄miare nō pōit act⁹ legis sicut pu-
nire. q̄ p̄miare pōt q̄libet. sed punire nō
pōt nisi psona publica r q̄ est minister le-
gis. cuius auctoritate pena infert. **T**er-
tio videre debemus legis necessitatē. fu-
erūt quippe nō supflue sed necessarie vt
inquit Tho. s. ij. q. xcij. Leges hūane ad
rerrahendū hoies a vitijs r inducendum
ad vtrius. Nā h omī inest naturaliter q̄
dam appetitus ad virtutē Sed ipa vru-
tis pfectio necesse est q̄ adueniat homi p
b 3

aliqua disciplina. Sicut videm⁹ q^d per
aliqua industria s^uuent homi in suis ne
cessitatibus. puta in cibo r vestitu quoz
initia quedā sunt a natura scilicet a rati
one r manu. Nō autē est a natura cōple
mentū ipm. Ad hanc autē disciplinā nō
de facili sibi homo sufficiens est. q^d pfe
ctio virtutis cōsistit p̄cipue in retraben
do se ab inordinatis delectatiōibus r ide
bitis. ad quas homines sūt prouisi r maxie
iuuenes q̄bus magis est efficax r necessa
ria disciplina. Et ideo oportet q^d hmōi
disciplinā p̄ quā ad virtutē puenit ab alio
fortiant. Et q̄m quidē ad illos iuuenes
qui sūt prouisi ad virtutē act⁹ vel ex dispo
sitiōe nature vel ex consuetudine vel magis
ex diuino munere sufficit disciplina pa
terna q̄ est p̄ admonitiōes. S; q^d inueni
unt p̄terit r ad vitia prouisi q̄ de facili v̄
bis moueri nō p̄nt necessariū fuit vt per
vīm r metū cohiberent a malo. vt saltez
sic a malis desisteres r alijs quietā vitaz
redderet. r ipsi tandē p̄ huiusmodi assue
tudinē ad virtutē pducerent. r voluntarie
facerent que metu p̄us implebāt. r sic ef
ficerent virtuosū. Huiusmodi autē disci
plina cogens est disciplina leguz. vñ ne
cessariū fuit ad pacē hoīm r virtutē acq̄
rendā vt leges humane cōstituerent. hic
Isidorus di. iij. ca. facere sunt autē. facere
sūt autē leges vt earū metu hūana coerce
at audacia. rura. s; sit inter improbos im
nocentia. r in ipsis improbis formidato
supplicio refrenet audacia r nocēdi fa
cultas. Et in plogo decretalū. Jō lex p
ditur vt p̄peritus notius sub iur⁹ regu
la limitetur p̄ quā genus humanū vt ho
neste viuat. alterū nō ledat. ius suū vni
cuiq; tribuat informatur. Et si obijceret
q^d melior est iusticia r lex antiata q̄ inaiā
ta. Sed iudex est iusticia aiata. dic enim
Arist. v. ethicorū q^d ad iudicē r fugiūt ho
mines sicut ad iusticiā aiaram. lex autē
est q̄ si iusticia inaiata. Ergo videt q^d me

lius fuisset vt e⁹fectio iusticie cōmittere
tur arbitrio iudicū q̄ q^d lex a liq̄ cōderet.
Rūdet Tho. vbi. s. q^d fm Arist. in. j. re
thoricoz. melius est oīa ordinari lege q̄
dimitti arbitrio iudicū. r hoc p̄pter tria
Primo q^d facilius est regere paucos sa
pientes qui sufficiant ad rectas leges cō
dendas. q̄ multos q̄ req̄rerent ad recte iu
dicandū de singulis. Secundo quia illi
qui leges ponūt multo tpe cōsiderāt qd
lege ferendū sit. Sed iudicia de singula
ribus factis sunt ex casibus subito oris
facilius autē ex multis cōsideratis p̄ ho
videre qd rectū sit q̄ ex vno solo facto.
Tertio q^d legislatores iudicāt in vniuer
sali r de futuris. sed homines iudicēs p̄
sidentes iudicant ad que afficiunt odio
vel amore aut cupiditate r sic eoz depra
uatur iudiciū. Quia q̄ iusticia aiata iudi
cis nō in multis inuenit r quia flexibilis
est. ideo nemini fuit in quibuscūq; e⁹ pos
sibile lege determinare qd iudicandū sit
r paucissima arbitrio hoīm relinq̄re.

¶ Quia iusticiae leges iuste sūt fuade. r q^d
aliqui lz facere p̄ter vba legū. r q̄lit meli
orē ciuitati bon⁹ minuter sine lege q̄ leg
sine ministro.

¶ Capitulum secundum.

¶ Secundū mysteriū dēplandū ē le
ge dē obligatiōis. In quo tria sūt
dubia declaranda.

¶ Primū vtrū obligent hoies in foro cō
sciētie ad obseruantia legū seculariū.

¶ Secundū vtrū liceat aliqui subditis le
gis p̄ter vba legis agere.

¶ Tertū vtrū expedienti⁹ sit ciuitate re
gi p̄ bonā legē r malū ministrū. q̄ p̄ bo
num ministrū sine bona lege.

¶ Ad primū dubiū n̄. Tho. j. ij. q. xvi.
articulo. iij. q^d si leges seculares sūt iuste
obseruade sūt. Ita q^d nō obseruans pec
cat. vñ Aug. di. ij. ca. Quicūq; ait. Qui

legibus impatorum que pro dei voluntate feruntur obtemperare non vult acquirere gratiam de supplicium. Qui autem legibus imperatorum que contra dei voluntatem feruntur obtemperare non vult acquirere grande premium. Igitur lex humana si non est iusta quamuis large dicatur lex inquam ab aliquo habente auctoritatem constituitur secundum illud Isaie. x. ca. Ne qui condunt leges iniquas non tamen proprie est lex quia non ligat id est non obligat ad sui observantiam. Si autem iusta a deo inspirante est secundum illud puerborum. viij. Per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. Propterea christus nascens servari voluit a matre sua legem hominis infidelis cum scilicet ut scribitur Luca. ij. ca. Et ipse editum a cesare augusto ut describeretur unius versus orbis et ipsa iuit in bethleem. Sciendum tamen secundum Tho. ubi supra quod leges humanitas possunt dicitur. Iuste vel iniuste secundum quadruplicem causam. scilicet finale efficientem formalem et materialem. Primo secundum causam finalem ex fine quando ordinantur ad bonum commune. Iste enim est finis legis. utilitas communis boni ut dicitur etiam est. Contra est lex iniusta quando est contraria communi bono. Unde quando aliquis presidens imponit leges onerosas subditis non propter commune utilitatem sed propter privatum suam ut propter cupiditatem vel gloriam faciens statutum. Qui facit talem defectum soluat tantum quod non propter aliud facit nisi ut inde lucratur vel cuius imponit tallias et gabellas ultra debitum ut thesauriseret et similia. Secundo dicuntur leges iuste ex causa efficiendi seu auctore. Causa efficiens legis est statuens legem. Si ergo non excedit potestatem ferentis quod scilicet eam facit subditis suis iusta est. Iniusta autem si fert legem super eos in quibus non habet potestatem. Pura si laicus cuiuscumque dignitatis etiam imperialis facit legem que extendatur etiam ad clericos.

ut qui habeant respondere in foro suo vel qui solvant tallias et tributum. Non enim habent potestatem super clericum. Tertio leges dicuntur iuste ex forma quando scilicet secundum equalitatem proportionis imponuntur onera subditis in ordine ad bonum commune. Cum enim unus homo sit pars multitudinis quilibet homo et quod est et quod habet est multitudinis. Sicut quilibet pars est quod est totius. Unde natura aliquid quando aliquid detrimentum infert parti ut salvet totum. Et secundum hoc leges proportionabiliter onera imponentes sunt iuste et obligant in foro conscientie. Unde ex causa rationabili rectores civitatum imponunt aliquas collectas. puta ad defendendum se in iusto bello. et secundum proportionem debitam. qui hoc recusaret peccaret. In iuste autem sunt leges quando non equaliter onera imponuntur secundum ratam unicuique contingentem et secundum substantiam. Sed aliquid nimis auferuntur enormiter. Alii nimis auferuntur. Et iste sunt violentie magis quam leges. Ideo non obligant in foro conscientie nisi forte propter vitandum scandalum vel perturbationem propter quam homo etiam quandoque debet cedere iuri suo. Quarto leges sunt iniuste ex materia quando sunt de rebus illicitis contra ius divinum vel naturale. ut qui adorant idola. Sicut fecit nabuchodonosor legem quod omnes adorarent statuam Danielis. iij. cap. Et tales leges non sunt observande. quia ut scribitur Actuum. v. cap. Obedire oportet deo magis quam hominibus. ad idem facit ca. Julianus. xj. q. iij. Et nota quod condentes leges iniquas puta ad imponendum collectas indebitas et gravamina tenentur ad restitutionem ipsi et heredes eorum omnium damnorum que occasione dicitur legum aliqui passi sunt. Et illi qui induxerunt conditores ad tale legem faciendam quilibet insolitus. ut ergo iam predictum est iuste leges servande sunt non contra.

b4

nende. Hinc Sclaf^o papa disti. l. ait. Quis aut leges principū aut patrum regu-
 las aut monitiones paternas dicat debe-
 re contēni nisi q̄ impunitū sibi erimet
 transire cōmissū. ¶ Secūdu dubiū fuit
 utrū liceat aliqñ subditis legē p̄ter v̄ba
 legis agere. Ad hoc dicit Tho. p̄ma secū
 de. q. 1. r. ar. vi. q. cū oīs lex ordinet ad
 bonū cōe intrantū habz vim r̄ rōem legē
 inq̄ntū aspicit id cōe bonū. Secundum
 hō qd ab hoc deficit nō habz virtutē ob-
 ligādī. vnde iurispitus dicit q̄ nulla iu-
 ris ratio aut eq̄ratis partē benignitas.
 vt que salubriter p̄ vtilitate hoīm intro-
 ducunt ea nos duriori interpretatōe con-
 tra ip̄oz cōmodū pducam^o ad seueritatē
 Et Bern. li. de p̄cepto r̄ dispensatōe ait
 Iniquū p̄culdubio foret si ea que sūt p̄
 sola charitate instituta extra charitatem
 tenerent. Contigit autē q̄ aliqd obserua-
 ri cōi saluti est vtile vt in plurib^o qd tñ in
 aliq̄bus casib^o est nocumentū maximū.
 Quia igit legē latoz nō p̄oēs casus sin-
 gulares intueri. p̄ponit legē fm ea q̄ vt
 plurib^o accidūt ferēs intentōem suaz ad
 cōmunē vtilitatē. vnde si emergat casus
 in q̄ talis obfuarō legis sit dānosa nō
 saluifera talis lex nō est fūada. Sicut
 si in ciuitate obsessa statuat lex q̄ pote-
 stent clause. h̄ est vtile cōi saluti vt in
 plurib^o. Si autē cōtingit casus q̄ hostes
 insequant aliq̄s ciues p̄ quos ciuitas
 p̄suat dānosissimū est ciuitati si por-
 te eius nō ap̄iūt. Et ideo in tali casu por-
 te essent eis ap̄iende cōtra verba legis vt
 feruaret vtilitas cōis quā intendit legē
 latoz. Propterea d̄ in glo. in p̄logo de
 eretaliū. Nouis morib^o noua v̄uenit an-
 tidora p̄parari. extra de iuram̄to calūnie
 c. ceter. Et varia exp̄imenta morborum
 varia nos cogūt remedia inuenire. l. di-
 c. Ut cōstituerent. Et qd̄ medicamenta
 morbis exhibēt h̄ iura negotiis. Et itez
 glo. in p̄logo. Que de nouo emergūt au-

filio nouo indiget. ff. de interrogatōis
 actōibus. l. de erate. s. ex cā. extra de offi-
 cio iudicis delegati. c. Insinuāte. ¶ Sed
 tñ cōsiderādū est q̄ si obfuarō legis fm
 verba nō habeat subitū piculū cui opor-
 teat statim occurrere nō p̄inet ad quēli-
 bet interpretari quid sit vtile. s̄ hoc soluz
 p̄inet ad p̄ncipes q̄. p̄ter b̄mōi cas^o ha-
 bēt auctoritatē in legib^o disp̄sandi. Si
 vero sit subitū piculū nō patēs tantā mo-
 ram vt ad sup̄iorē possit recur sush abe-
 ri ip̄a necessitas dispensatōnem h̄z anne-
 ram. Nec obstat qd̄ Aug. dicit di. iij. c.
 In istis. q̄ nō licz alicui iudicare de le-
 ge. S̄ si q̄s p̄mittat v̄ba legē dicens
 se intentionē legis fūare videt q̄ iudicē
 de lege. Ad hoc dicit Tho. Ille q̄ in ca-
 su necessitatis agit p̄ter v̄ba legis nō iu-
 dicat de lege sed de casu singulari. in quo
 videt v̄ba legis nō esse fūanda. Cū dicit
 tur extra de rescriptis. c. Causā. Verba in
 rescriptis vel legib^o posita debent^o con-
 formare eq̄rati etiā si v̄ba nō parerent.
 ¶ Itē si arguat q̄ eius est interpretari le-
 gem cui^o est cōdere. vt dicit. r. q. i. ca. si
 cur em. s. Ex his omnib^o. sed s̄bitoz le-
 gis nō est cōdere legē. nec ergo eoz est in-
 terpretari intentionē legē latoz sed fm v̄-
 ba agere. Rūder Tho. q̄ ille q̄ seq̄tur in-
 tentōem legē latoz nō interpretat legem
 simpliciter sed in casu in q̄ manifestū ē
 p̄uidētā nocumentū legē latoz aliū in-
 tendisse. Si em̄ dubiū sit d̄z vel fm v̄-
 ba legis agere vel sup̄iores cōfulere. Cō-
 firmant oia supradicta p̄ illud qd̄ scri-
 bit. r. q. v. c. Hūane. q̄ v̄ba debent ser-
 uire intentōi nō intentio v̄bis. Cū Di-
 lator^o extra de v̄bo. sig. c. intelligentia aie
 Intelligentia verborū ex causis ē assumē-
 da. q̄ nō fm̄oni res sed rei sermo debet
 esse sbiectus. Ibi dicit glo. Verba n̄ sūt i-
 telligēda statim vel sonare vident^o mar-
 me vbi ambigua sūt. Sed cōsiderāda est
 intentio loq̄ntis. ff. de v̄bo. sig. l. Nec pos-

LXI

peculo. ff. de regu. iur. l. Si in stipulatio-
nibus. xxxi. q. i. in. c. Quod vir ginib. et
glo. in. c. Preterea. extra de ver. sig. in. q. d.
Peior est mens dicentis q. vox. ff. de sup-
pellectil. legata. l. Labeo. Nec pl. ver/
bi q. voluntas inspici d. z. q. res pigno-
ri obligari possunt. l. vlti. Sequitur tho-
mas q. huius sapientes nouerint intentioem
sua verbis explicare. z. coditores legum
fuerint sapientes. in nullus ita sapiens est
vt possit oes casus excogitare. vii. ff. de
admistratoe rez ad ciuitate pmentiu. l.
ij. s. Si eo tpe. d. z. Fortuitos casus nul-
lum hominum consilium prouidere pot. Ideo no
pot sufficere p verba sua in lege expri-
mere ea que conueniunt ad fine intantum
Et si possit legistari oes casus pside-
rare non oporteret q oes exprimeret pro-
pter pfusionem vitandam. sed lege ferre d. z.
fina ea que eueniunt vt in plibus. Terci-
um dubium erat vtr expediti sit ciuitate
regi p bona lege z malu ministeriu. q. p
bonu ministeriu sine lege. Et Heraldus
odo. sup. v. ethico. dicit q. p bonu mini-
steriu. Quia illud regimē est ciuitati ex-
pedienti qd est ad fine et felicitate ciui-
tatis efficaci. hoc autē est regimē boni
viri. quare ipm expedienti ē regimē bo-
ne legis. Nā finis z felicitas ciuitatis ē
esse ciues iustos prudentes z bonos. h
habito cetera necessaria ciuitati faciliter
habent. S. q. ad h. efficaci sit regimē
boni viri apparet ex trib. in q. b. vir bo-
nus excedit lege. vic. potētia. prudētia.
iusticia. Q. vir bon. sit potēti. rez q.
q. tior sunt motus q. cōtinēt tota potē-
tia faciēdi hoies bonos. s. De. amor.
Exhortatio. Exemplū. De metu Arist.
dicit. p. ethico. Multi obediūt magi ne-
cessitati q. finoni z iacture quā timent
magis q. bono. De amore etiā sequitur
ibidē q. paterni finones z mores magis
habent de p. tate q. legalia z ciuiles mo-
res. p. p. cognatoem et b. n. f. c. i. a. De ex-

hortatio dicit Hiero. ad paulinū. h. ab. z.
nescio qd latens integre viue vocis acci-
z in aures discipuli de doctoris ore tras-
fusa forni sonat. De exēplo bo. Lactā-
tius li. iij. Doies exempla magi volūt
q. verba. Bon. igit vir z bona lex parci-
sunt i metu z timore. q. v. rez h. z. mini-
steriu et gladiū. S. bon. vir habz amo-
rem. habz exhortatoe viuā z exēplū bo-
noz opez. lex autē nō. Q. etiā bon. vir
sit prudēti. pbat q. vir prudē. z. lex bōa
f. m. prudētia datā cōtinēt noticiā. z. artē
b. viuēdi. Tamē noticiā boni viri exce-
dit tripliciter. Primo exēsiue q. lex non
pot exēdi ad oes casus q. p. t. euenire. eo
q. singularia sūt infinita. Et desceden. ei.
bus ab vniuersalib. ad p. t. a. i. u. d. e. r.
Plato q. s. c. e. r. e. Tūc autē vbi lex des. i. c.
curfus ē ad arbitriū boni viri. z. sic arbi-
triū boni viri excedit lege exēsiue. Q. Se-
cūdo excedit bon. vir lege intēsiue. quia
f. m. o. n. e. s. l. e. g. i. s. s. u. n. t. v. n. i. u. e. r. s. a. l. e. s. f. i. n. d. e. s.
boni viri p. t. a. r. e. s. Et v. d. i. c. Arist. i. ij.
ethicoz. et in. ij. poli. Sermōes p. t. i. c. u. l. a.
res efficaciores sūt i agilib. q. v. n. i. u. e. r.
s. a. l. e. s. Tercio bon. vir excedit p. f. e. c. t. i. o. n. a.
liter. q. vir bon. habz q. n. d. ā. e. x. p. e. r. i. e. n. t. i. a. z.
seu exp. m. e. n. t. a. l. e. n. o. t. i. c. i. ā. i. t. a. p. f. e. c. t. ā. q. m. u. l.
ti pot inesse nisi boi bono. ois autē lega-
lis noticiā pot inesse tā bono q. malo.
Q. adhuc vir bon. sit iustior. p. b. a. r. u. r.
q. lex bona ē m. p. c. e. p. t. i. u. a. v. i. r. b. o. n. u. s. e. s. t. p.
c. e. p. t. i. u. s. o. p. a. t. i. u. s. e. l. e. c. t. i. u. s. e. t. v. o. l. i. t. i. u. s.
S. v. b. i. s. u. n. t. i. s. t. i. v. i. r. b. o. n. i. v. b. i. q. r. e. c. t. e. v. i.
u. ā. t. q. n. e. t. i. ā. p. o. s. t. r. o. t. s. a. c. r. a. s. l. e. g. e. s. d. i. u. i. n. a. s.
z. h. u. a. n. a. s. c. a. n. o. n. i. c. a. s. z. c. i. u. i. l. e. s. l. e. g. u. m. i. n. i.
s. t. r. i. t. e. r. r. i. o. r. e. s. a. l. i. s. e. x. p. i. e. n. t. i. a. r. e. s. t. e. v. i. d. e. t.
Quos nō ab re. a. l. t. a. v. o. c. e. i. u. i. t. a. r. e. p. o. s. s. i. u.
m. u. s. d. i. c. e. r. e. s. i. l. l. d. q. d. s. e. r. i. b. i. t. S. a. p. s. c. a. p.
Diligite iusticiā q. iudicatis terrā. Si
hāc iusticiā maiores miorib. exhiberēt
v. r. i. z. c. e. t. e. r. a. o. m. n. i. a. i. n. c. i. u. i. l. i. v. i. t. a. b. e. n. e. r. e.
c. r. e. z. f. i. e. r. e. n. t.

Q. m. l. t. e. s. u. n. t. l. e. g. e. s. c. i. u. i. l. e. s. r. e. p. r. o. b. a. r. e

b 5

et alie auerentiate. qda so abrogare qm
dedignant sacros canones imitari.
Capitulum tertium
Ereiu mysteriu cõtempladum
dicit abrogatio. In secularib⁹
qdem legib⁹ mtra diuersitas in
uenit. Na qda sunt reprobate. Queda
auerentiate. Queda abrogate. Prime
sunt leges quecuqz iniuste de qbus dixi
mus. et in spali oes ille q militat contra
ecclesiastica libertate. Et q facta est illa
pstruio Honorij terti⁹. extra de sentē.
exco. in. c. Nouerit. in qua dr. Excoica)
mus oes q de cetero suari fecerint statu
ta edita et psuerudines vel pot⁹ abusi
ones introductas ptra ecclesiastica liber
tate nisi ea de capitularib⁹ suis infra du
os menses post hmoi publicatōes sen
tentie fecerint amouere. Excoicamus
statutarios et scriptores statutor⁹ ipoz
necno et ptates et psules rectores et psili
arios locoz vbi de cetero hmoi statuta
et cõsuerudines edita fuerint et obfuate.
necno et illos q fm ea psumpserint iudi
care vel i publicā formā scribere iudica
ta. hec ibi. Inno. et Posti. dicit q liber
tas cõstitit in priuilegijs cõcessis super
spualibus vel tgalibus generalit⁹ vel sin
gulariter siue a deo siue a papa siue ab
alijs pncipibus. A deo pcessa sunt mul
ta. vt illud. Quodcuqz ligaueris tē. Et
h qm ad psonā pape extendit ad inter
pationem omniu dubioz. Extra q filij
sunt legitimi. c. Per venerabile. A pa
pa priuilegia pcessa sunt vt q inicit ma
nū violēciam i clericū sit excoicatus. Itē
q in legatis ad pias cās sufficiant duo
testes. et multa alia priuilegia q habent
in iure canonico. Itē ab impatorib⁹ mul
ta pcessa sunt. vt de imunitate eccliaz.
et hmoi. Queda leges seculares sūt au
erentiate. vt ille q boēstatē sapiūt et mo
ribus bonis ac religiōi pcordat. Unde
extra de clerico excoicato. c. Sup specu

la dicit. Sancta ecclesia legū secularū
nō respuit famularū q equitatis et iusti
cie vestigia imitat. Idē extra de noui o/
peris nūciatōe. c. j. et di. r. c. lege. c. Si i
adiutoriu. Tercio quē. Im leges sunt
abrogate eo q licz pmutant a iure ciui
li. tamen pbhent a iure canonico. Et i
tali casu leges nō dedignant sacros cano
nes imitari. extra d iudicij. c. Clerici. ex
tra de iuramento calūnie. c. j. extra de noui
operis nūciatōe. c. intellexim⁹. Et in au
ctentico. vt clerici apud prios epōs. s.
penultimo collatōe. vj. Et lz plures sūt
casus ciuili legis q pbhent in iure ca
nonico. nos tñ colligam⁹ aliqz ex illis.
Primus casus est in mirimōijs. Na
fm leges ciuiles filij germani vni⁹ po
rest copulare matrimoniu cū filia al
terius germani. vt instituta de raptori.
s. inter eas. r. L. de nuptijs. l. Nemini.
sed fm eccliam tales debēt separi. extra d
cõsanguinitate et affi. c. Nō debz. Secū
dus casus est de puella rapta q fm leges
si potest rhabere mirimōiu cū raptore
suo. L. d raptu s̄ginū. l. vnica. Et. xxx
vi. q. ij. c. de puellis. c. Sin autē. c. Pla
cuit. Sed fm legē canonicā pōr. extra d
raptorib⁹. ca. cū causa. vbi etiā dicit glo.
Qualitercuqz aliq sit rapta pōr rhabere
cū raptore dūmō pōr dissensio transe
at postmodū i cōsensū. xxxvi. q. ij. c. rusa
Tercius casus est. q fm leges ciuiles
licitū est homi soluto tenere mlierē solu
tā i p̄cubinā. vt in auerentico. qb⁹ modis
filij naturales efficiūt legitimi. s. si qd.
Sed fm eccliaz etiā simplex fornicatio
est peccatu mortale. et excludit a regno
dei fm aplm. p̄me ad Lbo. vi. c. Quar
tus casus est fm leges ciuiles licitū est
viro occidere adulterē dephensū i adul
terio cū vxore si est psona vilis et cui nō
diz reuerentiā. ff. de adul. l. marito. Et. l.
si adulterū. Et. L. de adul. l. Gracius.
Insup licz p̄i qbz filia in p̄ate occide

re aduulterij filie i domo sua fornicantez
 z occidere filia. ff. de aduulter. l. p. r. l. n.
 in ea. Sz fm deū eccliaz nihil hoz li
 cer. ¶ Quis casus ē qz fm leges civiles
 dānat qz dephē. m i aduulterio t3 vxores
 L. de aduulterij. l. Crimē. r. l. Castitati.
 Sz fm iura canonica p̄t retinere sine vl
 la pena. dūmō ip̄a para sit se emendare.
 rxi. q. j. s. Obaudi. ¶ Sextus casus fm le
 ges ml̄ier q̄ mortuo marito nubit ifra tē
 pus luer. i. viii. anni ifamis fit z icur
 rit ml̄tas p̄as. L. d. secundis nuptijs. l.
 j. r. ij. Sz h̄ n̄ tenet ab ecclia. extra de se
 cūdis nup. c. j. ¶ Septimus casus ē fm le
 ges. Illō qd̄ relinq̄t in testō nisi habeat
 q̄nqz vl̄ septē testes nō valz. L. de testis.
 l. Si vn̄. l. Hac s̄ulissima. Institura
 de testamētis. s. finali. Sz ecclia h̄ n̄ te
 net in relictis ad pias cās vbi sufficiūt
 tres aut duo testes. e. d. testis. c. cū esses
 z ca. Relatū. ¶ Octauus casus ē fm leges
 maleficia cogitātōis regularit nō puniūt
 tur. ff. de penis. l. Cogitātōis. Sz t̄m̄ ois
 cogitatio mala a dō punit de pe. di. i. c.
 Dis. ¶ Nonus casus fm leges civiles lz
 magi z malefici puniant. t̄m̄ q̄ h̄ faciunt
 v̄ v̄eros imbres z grādines p̄uentat. L.
 de malefici. l. eoz. Sz fm deū z eccliam
 talia facere ḡuissimū pecc̄m ē. ¶ Decimus
 casus qz filiū spuriū ex dānato coitu oi
 bn̄ficio excludit. L. de naturalibz liberz.
 l. Licz aūt. Sz fm eccliaz inf̄ est ep̄i face
 re qz v̄eros penitū talibz liberz nec ariā s̄
 ml̄tret fm qz facultates sup̄petūt. Ex
 tra d̄ eo qd̄ duxit in m̄rimoniū quā pollū
 it p̄ aduulteriū. s. Lū haberet. S̄ur z aliū
 casus q̄s repetere nimis foret pl̄iū. i. q̄
 bus leges secl̄ares nō sunt p̄uāde. T̄n̄ i
 alijs vt sepe dicitur licū z honest̄ colē
 de sunt et nō sup̄ba mēte quipēdēde. De
 m̄ igit opam oēm elatōem expellere a
 cordibz n̄ris. r. fm leges sacras viuētes
 dignos nos reddamz gratia xpi Amen
 feria quinta tercie hebdomade De

supbia hereticorū Sermo decimus nonus

Quartus est

diues z sepultus ē in inferno. s̄
 ba sunt redēptōis n̄ri Lu. xvj
 ca. r. in euāgelio hodierno. Audientes
 pleriqz lectōem sc̄i euāgelij hodiernā i
 q̄ historia z res gesta narrat de diuine il
 lo qd̄ dānat interijt z descēdit in infernū.
 nō solū nō expauescūt nec cogitāt d̄ vi
 ta futura q̄nimmō fieri esse falsaqz oia
 illa z opinant z dicūt. Ascēdit q̄ppe su
 m̄ sup̄bie in corda eoz excecavitqz illos
 vt nō aspiciāt vitatē. Sp̄nū s̄pturas
 z moysen ac p̄phetas abominant. Nisi
 p̄cinact̄ in talibus p̄sant erroribz velut
 heretici puniēt a iusto iudice deo. Et q̄
 nā heret̄ viciū piculosissimū ē z abomi
 nabile nimis decreui in smone p̄senti di
 cere de supbia hereticorū. ob qd̄ tria my
 steria p̄ponim̄ de hereticis p̄emplāda
 ¶ Prīmū dicitur conditiōis.
 ¶ Secundū specificatiōis.
 ¶ Tercū punitiōis.

¶ Quā q̄nqz d̄ditōes req̄runt ad h̄ vt q̄s
 p̄prie dicat heretic̄. Caplm̄ p̄mū.

Primū mysteriū de heretic̄ cō
 tēplādū d̄ d̄ditōis. vt ei inq̄t
 Aug. xxiij. q. iij. c. hereticus.
 Heretic̄ est qd̄ falsas opiniōes gignit vl̄
 seq̄t. Sz vt colligere potui ex dictis
 doctor̄ q̄nqz req̄runt d̄ditōnes ad h̄ vt
 aliq̄s p̄prie dicat heretic̄. Prīma cōdi
 tiō est vt sit error in ei intellectū. Nā he
 ret̄ ē sp̄s infidelitat̄. s̄z infidelitas ē i in
 tellectu s̄biectiue sic fides sibi tria. factū
 ḡ malū sine errore n̄ fac̄ hoīem hereticū.
 vt si q̄s fornicat aut mechaf lz agar con
 tra vitatē q̄ d̄t. Nō mechaberz. nō t̄m̄ ē
 heretic̄ nisi credat vl̄ opinet̄ fornicari
 eē licitū. ¶ Si q̄s q̄t obijceret qz symonia
 ē d̄ heretic̄. j. q. j. c. q̄s q̄s. r. t̄m̄ nō habz
 errorē in intellectu. ḡ abiqz tali d̄ditōne

potest q̄s reparari heretic? Rñ. q̄ sumo
 niacus nō pp̄ie sed large dī heretic? pp̄
 quāds silitudinē q̄ ep̄q̄ c̄m̄e vel vedit
 sacra. ita agit ac si c̄rumaret donū gracie
 pecunia posse possideri. Sed nō h̄ est
 mādō sic cōiter accidit nō est hereticus.
 Scōda p̄ditio ad h̄ q̄ sit q̄s pp̄ie hereti
 cus est q̄ error sit circa ea q̄ sūt fidei vel
 v̄ veritatē determinatiōis ecclēie in his q̄
 p̄tinent ad fidē z bonos mores z necessa
 ria ad cōsecutionē vite eterne. Si ei error
 eēt de his q̄ nō p̄tinet ad fidē. puta q̄ quis
 credat solē nō eē maiorē terra z h̄mōi. nō
 est hereticus. Tertia cōditio q̄ requiritur
 ad heresim est q̄ error sit in illo q̄ carbo
 licā veritatē eē p̄fess̄. Nā iudei z gētilēs
 ac reliq̄ infideles nō pp̄ie dicunt hereti
 ci. vñ dicit Aug. q̄ videns diabol⁹ gen⁹
 hūanū a cultura demonū liberari hereti
 cos mouit. q̄ sub vocabulo xp̄iano doctri
 ne resisteret xp̄iane. Quarta p̄ditio q̄ re
 quirīt ad heresim est vt q̄s talē erroz fir
 mātē taliter error circa fidē q̄ aliquā ve
 ritatē de x̄po cōfiteat p̄tinentē ad diuini
 tatē vel hūanitatē. Si em̄ nullā veritatē
 p̄hēt de x̄po p̄fiteret maḡ pp̄ie apostata
 q̄ heretic⁹ censeret. Nā heretic⁹ aliq̄
 veritatē de x̄po cōfiteret. Apostata vero a
 fide nō sic Iulian⁹ apostata. Et sic p̄nt
 distingui heretic⁹ z apostata. licet aliq̄
 vñ sumat p̄ alio. Quinta cōditio q̄ re
 quirīt ad heresim est vt q̄s talē erroz fir
 mata volūtate z obstinata eligat z p̄tia
 ceter sequat errores. vñ Aug. xxiij. q. iij.
 c. Qui in ecclēia ait. Qui in ecclēia xp̄i mor
 bidū aliqd̄ prauūq̄ sapiūt si correcti vt
 rectū sanūq̄ sapiant resistāt cōtumaciter
 suasq̄ pestifera z morbida dogmata emē
 dare noluerit s̄z defedere p̄sistūt heretici
 sūt. Qui ḡ erraret in materia fidei putat
 ecclēiam sic credere parus corrigi z emen
 dari cū audierit veritatē nō censet hereti
 cus. Cū Abbas Joachim fm̄ glo. in ca.
 Dñam⁹. de sūma triū. z fide ca. q. par⁹

fuit corrigi z se correcti. nō debet dici he
 retic⁹ licet aliq̄ errasset in fide in libel
 lo illo quē fecit p̄tra petrū lombardum.
 Ad h̄ facit dicit Aug. xxiij. q. iij. c. Di
 xit apl's Norandū etiā fm̄ Guilhelmū.
 q̄ cū dī eēt de heretic⁹. c. j. dubi⁹ in fide infi
 delis est. q̄ h̄ intelligit de eo q̄ sp̄teuile
 dubitare. sec⁹ de illo q̄ aliq̄ v acillar cir
 ca fidē ex tēratōe z cū displicēcia ratiōis
 Lēcordat his L. bo. ij. q. xj.
 ¶ Q̄z m̄lte fuerit hereticoz secte fidei
 p̄tate ipugnetes. in hodie q̄noz sūt q̄ mul
 tos inuolunt. Italia. ¶ Cap. scdm.
 Eūdū mysteriū de hereticis contē
 plandū dī sp̄cificatiōis. Multe
 q̄ppe a p̄ncipio nascētis ecclēie v̄
 q̄ p̄tēntē diem inuente sūt hereticorum
 secte fidē orthodoxam suis errorib⁹ conā
 tes euertere. Quis illi faciēte deo tandē
 delete sūt paucis illis dūtaxat exceptis q̄
 adhuc diebus nostris inuolūt aliquoz
 miserabiles aias. Isidor⁹. viij. etim. li.
 Et. xxiij. q. iij. c. vlt. noiat hereses q̄s p̄
 fessi sūt in frascripti. videlicet Simonia
 ni. Menandriani. Basilidiani. Nicola
 ite. Bnostici. Eaportiani. Lherintiani.
 Nazarei. Ofite. Valentimiani. Appel
 lite. Arcotiani. Adamiani. Laymā. Se
 thiani. Melchisedechiani. Angelici. A
 postolici. Lerdoniā. Marcianiste. Ar
 chotherie. Aq̄ri. Seueriani. Lariani.
 Clogū. Carbafrige. Lathoni. Pauliā.
 Dermogeniā. Manichei. Antropo
 morfitē. Heraclite. Nouatiā. Monta
 ni. Ebionite. Fociniā. Eunomiā. Ori
 geniā. Sabelliā. Arriā. Macedoniā
 Apollinariste. Loluriani. Floriā. Do
 ristē. Bonosiani. Eircūcellioēs. Pūcal
 lianiste. Lucifertā. Jovinianiste. Delui
 diār. P̄niani. Arabia. Terullianiste. pe
 lagiā. Nestoriā. Euticiā. Theodosta
 ni. z alij. Quoz errores agre cōmēorare
 nō est necessariū. ¶ In extragātī Johā
 nis. xxiij. q̄ incipit Dudū ad audientiam

reprobant errores Petri de corbaria or
 dinitis mox q̄ primaciter asserbar q̄ pe/
 trus apls nō fuit magis caput ecclie q̄
 quiliber aploz. 7 q̄ xps nullū vicarium
 in ecclia ter eliquit. Et q̄ papa nō habz
 corrigere 7 punire. institucere 7 restituere
 re impatorē cōtra cōstitutōem clementis
 in clemētina Pastoralis. de sen. 7 re tu/
 di. Iste Petrus de corbaria fuit factus
 antipapa tpe Johis. xxi. ad ordinandez
 Ludouici impatoris scismatici 7 depo/
 siti ab impio 7 ab eo antipapa coronat⁹
 est. Sed postea captus dice⁹ Pet⁹. et
 ductus ad Jobem vicefimus com auini
 onē 7 fessus errore suū in carcere vitam
 suā finiuit. ¶ Circa annos dñi mille du/
 centos q̄nq̄ginta in lombardia 7 floren/
 tia repullulauit heresis māicheoz. Cō/
 tra q̄s scūs petr⁹ martyr factus inquisi/
 tor ab Innocēto. iiii. a tali heresi floren/
 tiā purgauit 7 alias partes lombardie.
 ¶ Circa annos dñi. M. cccc. xx. exorta
 est heresis bussitaz in bobemia. cui⁹ in/
 uentor fuit q̄daz anglie⁹. Johannes bus/
 nomiatus. ¶ In clemētina ad nr̄az. de
 hereticis fit mentio de heresi begardoz.
 Sed his 7 oibus alijs p̄missis i ita/
 lia adhuc inueniunt̄ q̄nq̄ species here/
 sum siue hereticoz secte.
 ¶ Prima est vallistaz.
 ¶ Secūda amodeitarum
 ¶ Tercia neofitozum
 ¶ Quarta francellozum
 ¶ Quinta plinistorum
 ¶ Prima species heresis seu heretico/
 rū secta est vallistaz. hec licz nō mltos
 corrupit. n̄ piculossima est. Dam/
 nat em̄ vota 7 iuramēta. asseritq̄ religi/
 olos voto se ad continentā obligantes
 vilē gestare mentē corq̄z satis debile cuz
 maioris virtutis fm̄ eū sit viuere caste
 sine vinculo voti q̄z cū ei⁹ obligatōne.
 Uidi sup hoc et alijs q̄busdā erroribus
 neapoli libellū quendā quē m⁹ p̄fataz

heresim sentiens semel mihi t̄m ondere
 voluit. Ascribēbat autē libell⁹ ille lau/
 rentio valle q̄ nostro tpe vir clar⁹ ē ha/
 bitus. Nescio an forte aliq̄ sic voluerit
 ei⁹ nomen ingloriosū facere vt ipi con/
 figentes op⁹ hereticis opiniōib⁹ dētur.
 parū viro illi impurauerunt. Si ipē li/
 bellū talē nec cōfecit nec docuit in eo cō/
 sēto. ifamia ista accedit sibi ad gl̄az 7 ho/
 norē. Si hō vt hō in h̄ errauit nec se cor/
 rexerit. curem⁹ nos errores p̄nciosos
 detestari. ¶ Legi ego inuectiuā q̄ndam
 poq̄ū florētini q̄ de lauretio valla sic ait
 Des illos p̄nciosos doctissimos viros q̄
 rū memoria om̄ib⁹ seculū sūme laudis ve/
 neratōe celebrata est sera q̄dam immani
 q̄ p̄curitate cōtemnit cōprehēdit cl̄pac
 aspernat. 7 tanq̄ fortune rotā in manu
 tenens sursum deorsū voluit et p̄fat om̄ia
 7 ad suū arbitriū trahit. Ut hō a gram/
 maticis incipiā Priscianū in p̄mis. do/
 natū Seruū. Pompeiū festū. Noniuz
 Marcellū. Ip̄m deniq̄ Marcū varro/
 nem in gr̄maticis arguit. In dialecti/
 cis ac phiā Aristotele 7 Boetiū in mul/
 tis locis affirmat errasse. Ciceronez vt
 eloq̄nie principē 7 p̄ceptorē ait. dicen/
 di insciū p̄dicat. Titumliuū Salustiū
 Lacerantiū ceterosq̄ egregios latine lin/
 gue auctores neq̄ elegantes fuisse 7 pl̄i/
 mis in locis sensa h̄boz nō recte posuit
 se restat. Priscos iuris cōsultos pl̄imū
 verboz significatōez ignorasse affirmat
 Omnes dānat p̄ter vnū Quintilianuz
 quē doctissimū omniū q̄ vnq̄ fuerunt
 7 ipi Ciceroni eloq̄nia 7 docēdi arte p̄/
 fert hō fanaticus asseuerat. Non legit
 nō Quintilianū sed Ciceronē a brō Nie/
 ronimo aureū flumen eloq̄nie appella/
 ri. q̄z et Hieronymū approbat asserē
 multa ab eo p̄perā in sacra scriptura es/
 se in latinū traducta. Et beatū Aug. de
 fato de trinitate et de diuina puidencia
 nō recte sensisse fatē. Duiusq̄ Pog⁹

quē puto vba dixisse qm̄ ego audiui eius
Laurētū semel in bibliotheca M. uer
ue rome pferentē cū qdā viro docto. Et
dū ille in qdā suo pposito allegassz Au
gustinū idignāter rēdit z temerarie au
gustinū nō fuisse nec doctē nec recte locu
tū. Sed extra errores p̄actos nra ferri
oz inēctio. p̄cipue vbi pia z religiosa vo
ra dānare p̄sumit. Res est ap̄d oēs theo
logos p̄batissima q̄ bonū op̄ cum vo
to factū p̄fectū est q̄ sine voto z docti
dicio grati⁹ vt p̄z in. viij. di. xxxvij. Et
de hoc plene dicim⁹ in sermone de voto
in q̄dragesimali de p̄nia. **S**ecūda spe
cies hereticorū seu secta est amodeitarū
a quodā amodeo grāmatico in p̄tib⁹ lō
bardie exorta. Hic docebat errare eos q̄
dicūt. sancte petre vel serē paulē. et sic d̄
alijs. qz deus est sol⁹ sc̄n̄s. Sed vere ig
naue ic̄p̄tēs mor̄ē z theologia īgrās ē
z p̄biaz cū fm̄ oēs tam p̄hos q̄ theolo
gos sol⁹ deus est bon⁹ p̄ essentiā. solus
imortalis p̄ essentiā. sol⁹ beatus p̄ essen
tiā. et hmoi. tamē creature sūt bone im
mortales p̄ participatōez. Sic est solus
sanct⁹ p̄ suā essentiā. sed alijs p̄ participa
tōem. Et nō solū noiamus zgrue hoies
z angelos sc̄rōs sed etiā p̄ participatōez
vocam⁹ hoies deos. Unde in ps. Ego di
xi d̄ij estis zc. Prefatus adhuc amode⁹
ignar⁹ z iniquus sup̄flūā dicebat. zfel
sionē faciāmētālē fiendā sacerdoti. qm̄ d̄
illa apli nihil reliq̄rūt in scriptis. Quem
errore pleriq̄ susceperūt. Sed aduertāt
qz in. c. **M**arthe. e. de celebratōe mis
saz ita scribit. **N**ultra tā de v̄bis q̄ de
factis d̄n̄icis inuenim⁹ in euāgelistis o
missa q̄ apli vel suppleuissē vel v̄bo vl
facto exp̄ssisse legunt. **P**aul⁹ etiā in acti
bus aplorū ca. ij. ait. **N**emisse vos op̄z
d̄ni iesu q̄ dixit. **B**eat⁹ ē maḡ aliqd̄ da
re q̄ accipere. **N**oc null⁹ q̄tuor euangeli
staz descripsit. **N**ull⁹ etiā eorū expressit
q̄d paul⁹ de christo ad **L**horin. scribens

dirit. **T**ilus est pl⁹ q̄z q̄ngentz fratrib⁹
simul. visus est z iacobo. **N**ouissime at
oim tanq̄ aborino visus est z mibi. **E**t
infra. **N**ultra em̄ seruauit ecclia q̄ ab apo
stolis nō sunt tradita. que t̄m cū sunt lon
ga z s̄uetudine approbata nō sunt mino
ris auctoritatis. **Q**uia ergo z fessio fuit
a xpo instituta z ab ecclia exercitata lz
apli de ip̄a nō scripserunt hereticā ētēne
re illā nō fore de necessitate salutis. **T**er
cia est heresis neofitorū q̄ in pleriq̄ re
gni neopolitani ciuitatib⁹ cōmorāt. **N**i
post susceptū baptisma iudeorū sectā
vestigia. **S**abbatū custodiūt. azyma co
medūt. festa xpianorū violāt. z alia ip̄e
faciūt. p̄ter q̄ nō est dubitādū q̄ corde
ore z op̄e male sentiūt de fide. **E**t lz con
tra eos foret p̄cedendū tāq̄ z hereticos
vt scribit de hereticis. c. cōtra. in. vi. tamē
pecunia sua supant oēs iusticiā. **Q**uar
ta est heres francelloz de opinioē q̄ dice
bant xpm̄ nil habuisse cū aplis pprium
nec in p̄culari nec in cōi etiā rez mobi
liū sed solū nudū v̄sum fieri eorū q̄b⁹ v
tebat sibi cōcessis p̄ elemosynam vel per
aliū modū. **C**ōtra istā opinionē **J**ohan
nes vicefūmusscōs locut⁹ est in vna e. z
uagāt q̄ incipit. **I**ta quorūdā. z in alia
q̄ incipit. **Q**uia inter nōnullos illi ni
hilomin⁹ fraticelli q̄uis discurrāt per
orbē t̄m nō audēt in publicū pdire. sz la
tenter z murato habitu incedētes cū suis
complicib⁹ laicis cōueniūt in antris et
cauernis multa p̄pbana s̄b veuorōis spe
cie exercētes. **A**nno v̄o d̄ni. **M**.cccc.
xlij. rpe. **N**icolai q̄nti apud **F**abriūm
tredecim ex illis cōbusti sunt z in pulue
rē redacti. **Q**uinta est heres. **P**linista
rū. **Q**uidā em̄ lectōe plini⁹ z aliorū genti
liū illececi mūdū ab eterno fuisse fatent.
aias mortales affirmāt. futurā gl̄iaz et
damnarorū penas negāt. **S**ctōz vias
laude dignas z miracula irridēt. **S**criptu
ras diuinas vilipendūt. atq̄ p̄dicatores

euāgelij audire recusant. Et quis publice bec et sitia docere timeant vel erube-
scant tñ dum illis facultas se offert inf-
suos cōfocios de fidei mysterijs et xp̄ia,
ne religionis doctrina impudēt et infir-
deliter fabulantur.

¶ **Q**uod heretici puniuntur quatuor pēa.

Capitulum tercium
¶ **E**rcium mysterium de hereticis cō-
templādū dicitur punitōnis. In
enūm Ray. in sumā sua heretici puniuntur
quadruplici pena. scilicet nos addem⁹ et quatuor.

- ¶ Prima pena est excommunicatio.
- ¶ Secunda de positionis.
- ¶ Tercia rerum ablatio.
- ¶ Quarta occisionis.
- ¶ Quinta diuine vltionis.

¶ **P**rima pena dicitur excommunicatio. Nis
hereticus siue occultus siue manifestus
est excommunicatus, vt patet extra de sententia
excommunicatio. c. Nouerint. Similit̄ om̄s
credentes receptatores et defensores he-
reticorum sunt ipso facto excommunicati. Petr⁹
de palude in suo q̄ro dicit q̄ credentes
hereticorum sunt. q̄ licet nulli heresi exp̄sse
adherēat credūt tñ hereticos esse bonos
homines et habere bonā fidē. Defenso-
res autē sunt q̄ psonā defendūt. vt aduo-
cati p̄tādo patrocinium vel tabelliones
faciēdo instrumēta vel iuuātes in causa.
Qui autē nō psonā sed heresim defendit
heresiarcha est. xxiiij. q. iij. c. Qui aliorū
Receptatores sunt q̄ in domo vel terra
sua eos recipiūt semel vel pluries publi-
ce vel priuate. Jura tñ ciuilia intelligunt
esse receptatores q̄ latenter recipit et celat.
et p̄suat vt man⁹ iudicis euadat. ff. de re-
ceptatoribus. l. i. fautores sunt q̄ aliqui
facto fauent mittēdo alimoniam et hōi.
Aliquē verbo vt ostēdo. isti sunt boni
viri iniustū est agere cōtra eos. et inq̄si-
tores imponūt eis maligne p̄fecta. Itē
p̄missione q̄n q̄ p̄tate fungunt in capiē-
do et libris nō fauēt inq̄sitorib⁹ sic et

beni. Omnes isti sunt excommunicati ipso fa-
cto sicut heretici. Nō intelligendū ē dūz
tñ vicium suū aliquo actu p̄deat exteriori
publice vel occulte. Itē q̄ in p̄tate ex̄tis
omittit facere quod d̄z. licet nihil exteri⁹
agat incurrit. quia ad idē iudiciū p̄tinet
habitus et priuatio. de hereticis. c. Qui
cūq. li. vi. et. xxiiij. q. iij. c. Qui p̄t. Pri-
uate vero p̄sone in h̄ casu si nō capiunt
vel si p̄tereūtes nō detinet fautores dici
nō possunt. et de hereticis. c. Ut inq̄sitoris
li. vi. habet q̄ oēs p̄tates dñi r̄pales et re-
crores q̄buscūqz dignitatib⁹ vel officiis
et noibus censeant et eoz officiales et bal-
luuū q̄ a diocesanis vel ep̄is vel inq̄si-
torib⁹ heretice prauitatis nō obediūt in
hereticorum vel ipoz credentium vel defen-
sorum receptatorum fautorum inuestigatōe ca-
p̄tōe et custodia diligētī cū ab eis fuerit
requisiti sunt excommunicati. Item om̄s
p̄dicti rectores si p̄dictas p̄sonas pestife-
ras nō duxerint vel duci fecerint sine mo-
ra postq̄ fuerint requisiti in p̄tate seu car-
cerē ep̄oz seu inq̄sitorū vel ad locū ali-
um aliquē de quo ipi vel aliqui ex ipsis
mandauerint infra eorum dñoz vel re-
crozū districtū vbi p̄ viros catholicos a
p̄fatis ep̄is vel inq̄sitorib⁹ aliq̄s d̄pu-
tatos sub arma et diligenti custodia reue-
antur donec eoz negociū p̄ iudiciū ecclie
terminet̄ sunt excommunicati. Item si p̄-
dictos hereticos p̄ crimine heresis cap-
tos absqz licentia ep̄orum vel inq̄sito-
rum liberauerint sunt excommunicati.
¶ Item sunt excommunicati si iudicare p̄-
sumpserint de heresi cum iudiciū sit me-
re ecclesiasticū. Item si impediēter of-
ficiū inq̄sitoris cōsilio vel fauore sūt
excommunicati. Item omnes supradicti
q̄ incurrisent sententiā excommunicatiois et
p̄ annū sustinuerint extunc velut hereti-
ci condemnant̄. ¶ Et nota q̄ ex corpore
iuris nō videt̄ haberi q̄ absolutiōem ab
excommunicatiōe. p̄pter heresim p̄tracta papa

sibi referuat. Ex quo argui possent q̄ ab
ep̄is possent absolui p̄ ca. nup. de sentē.
exco. Sed p̄ p̄cessum pape q̄ sit annua
rim in curia sibi refuat eorū absolūtes.
Itē sciendū q̄ ep̄s nō potest ferre sentētia
in causa heret̄ sine inq̄sitorē hereticē pra
uitatis. vt habet in clemētia. j. de here
ticis. Adhuc aduertendū q̄ si inq̄sitor
ordinari⁹ discordant in mādato d̄ he
reticos. q̄ vnus mādat puniri p̄ se cō
demnatū. alter mandat relaxari p̄ se ab
solutū. videt̄ sup̄ sedendū donec consula
tur papa s̄m Johāne andree. Excoicati
sunt etiā inq̄sitores excoicatioē pape ref
uata s̄t odiū gr̄e vel amoris lucri ⁊ cōmo
di t̄p̄alis obreūtra iusticiā ⁊ p̄sciam
suā om̄s erunt t̄tra quēq̄ p̄cedere vt fu
erit p̄cedendū. sicut habet in clemētia
Multoz. de hereticis. Dicit t̄n Johā
an. q̄ si timore. p̄pter vitandū scādālū h̄
omitteret̄ nō est loc⁹ p̄ne. Quicūq̄ ad
huc hereticos credentes receptatores v̄
fautores eoz sciēter p̄sumpserit ecclia
stice tradere sepulture vsq̄ ad satisfaci
onē idoneā excoicatiois s̄m se nouerint
subiacere. nec absolūtois b̄nficiū. merca
tur nisi. p̄p̄is manib⁹ extumulēt publi
ce ⁊ p̄siciant̄ h̄mōi corpa damnatoz ⁊ lo
cus ille p̄petuo careat sepultura. De he
re. c. Quicūq̄ li. vi. Et extra de here. in
ca. Excoicamus. dicit. q̄ oēs clerici qui
exhibent talib⁹ eccliaistica sacram̄ta aut
elēosynas vel oblatōes recipēt debent
p̄uari suo officio ad qd̄ nunq̄ restitun
tur sine idulto sedis ap̄lice sp̄ali. Se
cūda pena qua puniunt heretici dicitur
depositōis. Indistincte em̄ siue clericus
siue laic⁹ etiā si papa vel impator et q̄li
bet alius d̄z deponi ab omni dignitate.
di. xl. c. Si papa. Et. xxiiij. q. j. ca. Qui
contra. Et. oibus officijs et b̄nficijs spo
liari d̄z. ⁊ si clericus sit d̄z d̄gradari. S̄z
vasalli d̄noz soluti sunt a debito. fidei
tatis bonagij et tot⁹ obsequij et quocū

q̄ pacto quacūq̄ firmitate vallato si ip̄
si d̄m incurrit in heresim. extra de here.
c. si. Itē heretici. cū fautorib⁹ ⁊ defenso
rib⁹ suis et receptatorib⁹ ⁊ ip̄oz filij vs
q̄ ad scōam generatōem p̄ lineā p̄naz
p̄ lineam s̄o maternā vsq̄ ad p̄mū gra
dū ad nullū b̄nficiū vel officij ecclia
stici admittunt̄. Als est irritū. de here.
li. vi. c. Quicūq̄. ⁊ c. statutū. In sup̄ oēs
viri eccliaistici qui ad p̄ces talij recepe
runt dignitates et b̄nficia eccliaistica s̄m
priuat. Et si receperint sciēter nō de
bent in postez admitti. d. c. Quicūq̄.
Tercia pena q̄ puniunt heretici dicit̄
tur rez oblatōis. Dia q̄ppe bona here
ticoz ip̄o iure sunt p̄silitata. di. viij. ca. p̄.
Quo iure. xxij. q. viij. c. j. ⁊ sequenti. Sed
excoicatio ip̄o p̄silitatio h̄ bonoz occupa
tio n̄ d̄z fieri p̄ p̄ncipes seclares aūq̄ p̄
iudicē eccliaistici s̄m sup̄ eodē crimine
fuerit p̄mulgata. vt p̄z de here. c. Lum
scōm. li. vi. Et q̄uis ip̄i heretici haberēt
filios catholicos p̄uāt̄ paterna heredita
te in detestatioem criminis. In sup̄ si imoz
te q̄s declararet heretic⁹ q̄ in vita nō fu
it declaratus possunt bona ei⁹ occupari
vt p̄z in c. Accusatus. de hereticis. li. vi.
Nota tamē q̄ p̄pter heresim maritoniū
nō cōsiscant̄ dotes vxorū nisi p̄ncipent
in heresi. Si autē reuenterent̄ ad fidem
nō tamē eis restitunt̄ vel filijs bona ip̄
soz sed oia ip̄o iure sunt p̄silitata. extra
de here. c. Urgentis. Nō si aliter fieri n̄
potest manu armata s̄m oia bona ab eis
auferenda. xxv. q. viij. ca. j. Et dicit Ray
⁊ Hoff. q̄ licz ecclia videat̄ dare genera
lē auctoritatē vt omnes expoliet hereti
cos. in sac̄ videt̄ tutū q̄ nō fiat nisi spe
ciali edicto vel p̄ncipis vel ecclie. ne ali
ter videat̄ pot⁹ ex cupiditate vel vltiōe
q̄ ex iusticia vel obediētia pugnare. xx.
ij. q. i. c. Quid culpā. Quarta pena
q̄ puniunt heretici ē occasiois. Continuo
em̄ post d̄p̄hesionē erroris nisi heretic⁹

ad fidē reuerti uelit ⁊ heresim suā abiu-
rare ⁊ satisfacionē exhibere. si laicus est
subito dōz cōburi. Clericus autē post so-
leinnē degradatiōnē relinquit curiē secula-
ri occidendus. Si autē reuertat ad fidem
derrudi debet in ppenū carcerē. Et de he-
reticis. c. Excoicamus. Sed h̄ est de rigo-
re iuris. Minus tñ agit cū eis. Hereti-
ci autē reuertētes ad fidē dñt abiurare ad
arbitriū ep̄i sui heresim suaz ⁊ pmittere
p scripturā q̄ firmiter tenebūt fidē catō-
licā. vt. i. q. vij. c. Quorūens. Et de cō-di-
h̄. c. Ego berlengarius. Et de hereticis. c.
Ad abolendā. ¶ Notandū tñ q̄ heretici
punūt a saneta ecclesia cū misericordia
⁊ iusticia. Et q̄ntū ad sp̄alia suffragia id
est collatiōnē sacramentoz pnie ⁊ eucha-
ristie q̄ntū est ex pre sua semp̄ uñt miseri-
cordia. q̄ntū autē sunt relapsi admittit
eos ad penitentiā ⁊ eucharistiā si puer-
tant ad fidē. vt patet in. c. Sup̄ eo. de he-
retic. li. vij. Quāntū autē ad tp̄alia vt vitā
dignitares officia ⁊ substantiā ecclia vti-
tur misericordia an relapsū in heresim.
Cū em̄ meruerūt p ip̄m lapsū p mortem
corpale excludi de mūdo. q̄ graue cōtū-
pere fidē q̄ quā est aie vitā. q̄ falsare pe-
cuniā p quā vite tp̄ali sbuenit. vñ si fal-
sarij pcutiē p seculares potestates iuste
morti tradunt. Multo maḡ heretici sta-
tim q̄ de heresi dñcunt possent iuste oc-
cidi. Ex magna misericordia si reuertun-
tur ad sinceritatē fidei abiurātes heresiz
p̄mo a lapsu pcur eis. Et aliqñ etiam si
clerici sūt dispensat cū eis in officijs pl̄
⁊ minus. Alii qñ etiā in priorib⁹ dignita-
tib⁹ p̄cipue ad tollendū scandalū. xxiij.
q. iij. c. Ipa pietas. S; si heretici relabā-
tur q̄ ad vitā ⁊ bōa tp̄alia ereret contra
eos ecclesia seuerā iusticiā. ⁊ hoc h̄z tho-
q̄ sic puidet bono cōmuni. Nā si hereti-
ci relapsi sepe recidentur vel pseruarent
in vitā ⁊ alijs tp̄alibus bonis possent esse
hoc in p̄iudiciū salutis alioz. nū q̄ si re-

laberent alios inficere. tñ etiā q̄ si sine
pena euaderēt alij securi in heresiz labe-
rent. Ex relapsu etiā ip̄oz p̄sumit de icō-
stantia eoz circa fidē. Jō iuste sic puniū-
tur. vñ Hiero. xxiij. q. iij. ait. Relectā de
sūt carnes putride. Scabiosa ovis a cau-
lis repellēda ne tota dom⁹ ⁊ massa ⁊ cor-
pus ⁊ pecora ardeat corrupat putrescat
iterat. Arius in alexandria vna scintil-
la fuit. S; q̄ nō statim opp̄situs est totū
orbē cōstāna populata ē. Quia p̄ca
qua puniunt heretici dñ diuic vltionis.
Nam quandoq; deus ad terestandam
hereticoz putratē etiā in hac vita mūcro-
ne sue iusticie ferre uoluit. Et ad h̄ po-
sitū duo recitat̄ exempla. Primū ē de
quo meminit Paulus qui suppleuit eu-
tropiū de anastasio cōstātinopolitāo au-
gusto. Nīc eurtianā heresim p̄f. tens ne-
gabatur in xpo duas naturas. s. diuinitatē
⁊ hūanitatē. Ob qd̄ papa misit ad eum
Euodū ep̄m cū quibusdā alijs tradens
fidē catholicā scriptā monēsq; vt rediret
ad verā fidē. At ip̄e sp̄es illis ⁊ crume-
lios expulsos posuit eos in nauī fragilē
mandās atrociter ne vsq̄iam p totā gre-
ciā se verterēt ad aliquā ciuitatē. Sed vl-
tione dei. xxy. imperij anno icu fulminis
p̄cussus interiit. Secūduū exemplū ē de
Ario de quo scribit Lassiōd⁹ in histo-
ria trigitā. Et Eusebi⁹ in historia ecclē-
siastica. Nīc fuit presbyter alexandrin⁹
in lris sacri eruditissimus cupid⁹ glorie
⁊ hipocrita magnus. Qui vidēs alexan-
drū ordinatū ep̄m alexandrinū qd̄ ip̄e cu-
piebat eidē iudicē. Et cū alexander p̄dica-
ret filiū eq̄lē patri ille vt ip̄m oppugna-
ret dñū cepit asserere. dicebatq; filiū cre-
aturā a substantia patris separū. Hoc rē-
pore siluester rome erat ⁊ cōstātin⁹ ma-
gnus in cōstātinopolitana vrbe. Qui cō-
ciliū ordinari fecit in nicca vrbe vbi arri-
us p̄dēnat⁹ est. sic p̄z. xy. di. c. Canonēs
⁊ oīa dicta eius dānata ⁊ sequaces eius

Displ. Notuo Hstano cōstātin^o fili^o
ei imperū orientis tenuit. Qui arriū in
grām recepit. Quare ipm cū suis cōplici
bus Hstātinopolim redire fecit. Et cū iu
reiuādo arri^o fraudulēter impatori sua
sisset se catholicū rēclij decēta seruare
credēs ipator: cū emēdātū pcepit epō Hstā
tinopolitane vrbis vt arriū in cōmuniōe
reciperet. Erat em̄ tūc sabbatū aī pasca do
minice resurrectionis. Itaq; dū arri^o egres
sus cēt impatoris aulā rē honoraret oleq;
is suoz cōplīcū sicq; magnific^o p vrbem
incederet. Tādē ad locū venit cui nomē
ē forū Hstātinū. vbi tor^o tremefact^o ē. Et
vētris sui solutio facta coegit eū secessuz
q̄rere. Et nō tū feces sed fluxū sāguinis
cū intestinis emisit. Splen etiā fluxit et
tecur. r in tā ferido actu vitā finiuit. Sz
illud a nobis est diligen^t cōmēorandū q;
lz tor heretici vt est p̄dicū insurrexerint
p̄ fidē nūq; m̄ extinguere valuerūt lumē
ei^o. Sic etiā nec poterūt in futurū qm̄ de
us benedictus vitāe sue sancte fidei pre
git r defendit. r supbos hereticos p̄ser
nit r hūiliat. A q; societate curet vnus
q; abesse q; cupit regnare cū xpo q; ē be
nedictus in secula seculoz Amen.

Feria. vij. tertie hebdomade. De sup
bia ingratorū tā erga deū q; erga homies.

Sermo vigesimus.

Aferetur a
vobis regnū dei. vba sūt
redēptorū nrī Mat. xxi.
ca. r i euāgelio hodierno.
Cōspicim^o dieb^o nrīs ipleri qd̄ Paul^o
p̄dixit. ij. ad Thimotheū. iij. ca. de futura
hoīm ingritudine. Nā ingri facti sūt ml
ti ad deū. ad penes r q̄scūq; benefac
tes. h̄ autē dānabile vitū a supbie radice
ortur. q; nō sūt hoīm cognoscere suā p
sepe indigētā. releuātā obseq; bñfacto
rū. Idcirco in p̄nti sm̄oe de supbia ingra

torū vba faciem^o. In q; de ipa ingritudine
tria mysteria pponimus declaranda.

Primū dī diffin itōis.

Scōm rēphensionis.

Tertū dānificationis.

Quid est ingritudo r de gradib^o ei^o.
r quomodo nullus ingratū potest se ex
culare.

Capitulū p̄mū.

Primū mysteriū declarandū de in
gratitudine dī diffin itōis. Diffi
nitur em̄ sic fm̄ Tho. ij. ij. q. c. vij.
Ingratitudo est vitū q; bñficiat^o nō rert
buit benefactori qd̄ debet. **P**ro cui^o am
pliore intelligētia notāda sunt tria. Pri
mū notandū est q; ingritudo opponit
grē. Et sumit hic grā put est vrus specia
lis r ps iusticie fm̄ Tho. vbi. s. De hac
ira ait Lullius li. ij. rethoricoz artis ve
teris. Grā est vrus in qua amicitiaz r of
ficioz alteri^o memoria r remunerādi vo
lūtas rinet. Est aut duplex debitū. vnu
scz legale ad qd̄ q; lege astrigit. Et ad h
reddendū inducit iusticia v^o cardinalis
Aliud est debitū morale ad qd̄ q; indu
cit rē honestate v^o v^o. Et h reddid gra
tia seu gratitudo respecu beneficij acce
pti ab alio. q; vt dicitū est. est vrus specia
lis r ps ānēra iusticie. Causa v^o debiti p̄
mo r p̄ncipaliter inuenit in deo eo q; ipse
p̄mū p̄ncipiū est oīm nrōz bonoz. Ab ip
so nāq; rōnales cōditū sum^o. ab ipso sustē
tationē vite recipim^o cū oīm creaturaz
obseq; ab ipso toleramur in nrīs mal^o eq;
nūmter. ab ipso post grandia p̄ca cōmil
sa grauitur vocamur vt reuertamur ad il
lum. ab ipso venia nobis p̄mittit^o. r satis
benigne dat dū ad penitētā reuertimur
ab ipso grē auxiliū impendit vt p̄ficiam^o
in bonū. ab ipso teniaz regnū celoz dispo
nitur nobis oīmibus si illud nō recusauē
rimus. Ideo apls. i. ad Thessal. v. cap.
ait. In oīb^o grās agit. Et ad Collosē
ses. ij. c. Dñe qd̄ cūq; facitis in vbo aut
in ope. iij. nomie dñi nrī iesu xpi facite. q;

rias agentes deo & patri. **S**ecunda causa debiti
 in uenit in penitenti in quantum ab eis tot be-
 neficia receperunt. **T**ertia causa debiti in-
 uenitur in persona que dignitate precellit ex
 qua cetera beneficia procedunt. **Q**uarta causa de-
 biti reperitur in quo cumque benefactore a quo
 aliqua particularia & puata beneficia pro-
 cedunt. **S**ecundum notandum quod quibus in quo-
 liber peccato sit materialis ingratitude
 ad deum secundum **Thomam** ubi dicitur in quibus
 quod quod potest ad ingratitude pertinere quod si
 minus benefactor est nobis & tunc est circumsta-
 tia aggrauas peccati in formaliter ingrati-
 tudo est quoniam actualiter beneficii committitur
Sicut ergo ingratitude est specialis versus huius
 diuersos gradus. **Q**uorum primus est quod bene-
 ficium recognoscat **S**ecundus quod gratias & laudes
 agat. **T**ertius quod retribuatur pro loco & tempore secundum
 sua facultate. **I**ta ingratitude que ei oppo-
 nitur ut patet ex ipso nomine. **N**am ingratitude
 dicitur quod si non ingratitude & est specialis peccatum
 huius diuersos gradus. **E**t quod quod est in
 in generatio est primus in resolutione. **I**deo
 primus gradus ingratitude est ut homo
 beneficii non retribuatur secundum quod recepit. **S**e-
 cundus est quod dissimulet id est non laudet nec
 gratias agat. **T**ertius est quod non recognoscat si-
 ne per obliuionem siue per quemcumque alium modum
Et quod in negatione intelligit affirmatio op-
 posita. **I**tem ad primum gradum ingratitude
 pertinet quod aliquis retribuatur mala pro bonis. **A**d
 secundum quod beneficii vituperet ad tertium quod
 quod si maleficii reputet in mente sua ipsius be-
 neficiu. **U**n **Seneca** in libro de beneficiis ait
Ingratus est qui accepit beneficiu & non red-
 dit. **I**ngratior est qui dissimulat. **I**ngratissimus
 omnium est oblitus. **E**t quod quibus inferit quod triplici-
 ter quod potest esse ingratus. **P**rimo propter interi-
 oris contumeliam sicut quod quod premissum vel ma-
 tris preteriret recognoscere propter uilitatem
 conditionis vel debilitatem sensus vel re-
 munitatem substantie. **S**ecundo propter sub-
 tractionem quod quod subtraheret benefactori

quod ex necessitate debetur. ut cum quis
 non subuenit parentibus in necessitate cum
 potest. vel non laudat eos in quibus lau-
 dandi sunt. & sic de alijs. **T**ertio aliquis
 potest esse ingratus propter contraria-
 tionem. quia non solum pretermitit im-
 plere gratitudinis debitum. sed etiam con-
 trarium agit. **P**uta si quis deum summum om-
 num benefactorem quasi odiat seu pro ni-
 hilo beat vel preterat quod cum fecerit in hunc
 mundum venire. **Q**uod solet accidere cum quis est in
 tribulationibus pressus. vel non habet bona
 que in alijs certit. uilitatis beneficia dei
 sibi concessa. vel illius vituperans bene-
 ficia nomen eius blasphemet. vel parentes
 eorum. alijs afficeret aut uerberaret. **T**er-
 tium notandum quod nullus potest suam in-
 gratitudinem excusare ex impotentia. quod
 scilicet non potest recompensare benefa-
 ctori. quoniam ad debitum gratitudinis red-
 dendum magis attenditur uoluntas quam opus.
Unde **Seneca** libro de beneficiis dicit quod
 beneficiu non in eo quod sit aut
 datur consistit. sed magis in dantis au-
 facientis animo. **E**t ideo sufficit uolun-
 tas recompensandi cum deest facultas.
Nec etiam suam ingratitude potest
 quis excusare allegando obliuionem nisi
 si illa obliuio procederet ex naturali defe-
 ctu qui non subiacet uoluntati. **N**am si
 quis ignoret beneficiu non est ingratus
 si beneficiu non recompenset dummodo
 sit paratus recompensare si nosceret
 unde scribitur. **L**. de inofficioso testame-
 to. l. si quis. **S**atis iniquum est vel uide-
 tur eum qui non sentit ingrati existimari.
Si uero obliuio puenit ex negligentia tunc
 ingratitude inexcusabilis est. **Q**uia ut di-
 cit **Seneca** in libro de beneficiis. **A**pparet
 illum non sepe de reddendo cogitasse cui
 obrepit obliuio. **H**oc modo ingrati fuerunt
 iudei. **D**e quibus dicitur in psalmo. cy.
Obliti sunt deum qui saluauit eos qui se-
 cit magnalia in egypto. mirabilia in fra-

1 2

cham. terribilia in mari rubro Et dicitur
dispederet eos. Ubi psalmista ponit illo
rum ingratitude. quod obliti sunt deum. Non so
lum in hoc quod non dilexerunt nec laudauerunt
deum benefactorem suum nec aliquid in obsequium
eius fecerunt. sed grauius offenderunt
adorantes vitulum aureum pro deo. et querentes
de deo. Sedo describit beneficiorum mul
titudine quod saluauit eos liberando ab egypto
priaca fuit. et aperiendo mare pro quod transie
runt debellando amalechitas. pascedo eos
in cibo celesti quod quadraginta annis in deserto
tot mirabilia faciendo. Tertio propheta scri
psit ingratitude punitionem cum subdi
dit ut disperderet eos. voluit quidem delere
eos pro illa ingratitude qua adorauerunt
vitulum aureum. Exod. xxxij. c. Sed moyses
orare placatus dominus suspedit sententiam cum
pluries idolatrasse et multis modis deum
offendissent. et post aduentum iesu christi obsti
nati cum crucifigi perassent. dispersit eos
dominus pro vniuersum orbem desolata hierusalem a ro
manis. Et nunc vitium infidelitatis et alij
debitos ad eternam damnationem deducit. Id
circo ut Hieronymus refert in plogo in episto
la ad romanos. Romani iudeos de ingra
titudine arguebant. Romani inquit sunt qui
ex iudeis et gentibus crediderunt. Hi su
perba et temere volebant se alterum exal
tare. Nam iudei dicebant. Nos sumus populus
domini quod ab initio fuit et dilexit. Nos cir
cumcisi et genere abraam ex stirpe sancta de
scendimus. Nos de egypto signis et virtuti
bus liberati mare sicco pertransiimus pe
de. Nos pro quadraginta annos expti sumus
in deserto mirabilia magna dei. Nos so
li sumus digni accipere legem dei et vocem lo
quentis audire. Nobis promissus est christus ad
quos ipse venisse testatur est. Dicit enim non
sum missus nisi ad oues que perierunt domus
israel cum vos canes quod homines porcum appel
lauerit. Non est sequum ut vos hodie ido
la deserentes copemini nobis. Et contra ge
ntes dicebant. Quamto maiora certa vos

dei beneficia narraueritis. tanto maiora
criminis vos reos esse monstrabitis. Sed
enim bis omnibus ingrati fuistis nam ipse per
dibus quibus perastis aridum mare po
stea ante idola ludebatis. Nam vobis
fastidium fuit. et semper in deserto contra dominum
murmurastis. Sepe deum ad iracundiam
coactastis. et ad vltimum christum in lege et pro
phetis promissum occidistis. Nos itaque vo
bis digniores sumus quod ut de christo audiu
mus mori in eum credidimus. Iohannes pro
phetas de nobis dominus ait. Populus quem non cognouit
seruivit mihi in auditu auris obediuit
mihi. hec Hieronymus. Sed cauere christiani ne
et ipsi propter ingratitude grauiora pati
tur damna quos et omni pre videntur. Hic
dei flagello percussos Saluauit enim eos de
us pro passione vniuersi filij sui fecit ma
gnalia in egypto tenebrosa mundum quod ma
gna documenta doctorum magna dedit exem
pla perfecte vite sanctorum. fecit mirabilia in
terra christi. in terra ecclesie mirabilia miraculorum
mirabilia sacramentorum. terribilia in
mari rubro. prostrationes diaboli et tyrano
rum. et in mari rubro sanguines effusi tot
martinum gloriosorum. Iohannes timere debet ne dis
perdat etiam temporaliter sicut videmus quoti
die fieri dum a turcis captiuum christiani ducuntur
et spiritualiter dum a demonibus rapiuntur
quoniam ut Jobes ait. super Nabathim. Quam
to maiora beneficia sunt hominibus retribu
ta. tanto grauiora peccantibus iudicia.

¶ Ingratitudo reprehendit ab auere
legum civilium et historia gentium et exemplo
brutorum animalium.

¶ Cap. secundum.

¶ Secundum mysterium declarandum de
ingratitude dicitur reprehensio. Est vni
quod hoc vitium reprehensibile valde non
solum dum committit erga deum. sed etiam erga ho
mines et creaturas suas. quod nobis decla
ratur maxime tria.

¶ Primum est aueritas legum civilium.

¶ Secundum historia gentium.

¶ Tertium exempla brutorum animalium.

Primum est auertas legum civilium. Nam
 in ciuita iura sua liberat⁹ a fuitate p
 pter ingratitude⁹ omittas erga dñm su
 um redigit in fuitate. vt patet. C. de ob
 sequijs pñono pñandis. l. Si manumil
 son tuo. Et in auertico. vt liberi de cere
 ro. §. Quia etiã. collatione. vj. Et. fñj.
 q. j. c. Trē pcepit. Et. C. de libertis r. coz
 liber. l. Si manumissus. Et in auertenti
 co de nuptijs. §. ingratitude. collat. iij.
 Et. C. de inofficioso testamēto. l. Papi
 man⁹. §. Deminuisse. Extra de donatiōi
 bus. c. Propter. habet etiã q. donatio re
 uocat. ppter ingratitude. ¶ Scdm qd
 declarat vitū ingratitude. fore repñe
 sibile est historia gentiliū. Et q. aliq. refe
 ram⁹ exempla. Titupat q. pmo r. repñe
 dit ingratitude romanorū qua vsi sūt er
 ga furū camillū. De q. dicit Aug. li. v.
 de ciu. dei. c. viij. q. ingratā pñiam ab ho
 stib⁹ liberauit. ¶ Recitat de isto Titus
 uius q. crescētib⁹ romie domesticis r. exte
 nis malis. ppter pñictus recepros a pñe
 deratis vebis capantibus r. saliscis ter
 roz publicis. ¶ Marcū furū camillū tan
 q. medelā maloz oim creare cōpultit di
 eratorē. Et cū romanus exercit⁹ p. decē cō
 tūnos annos male pugnādo. vt scribit
 Doroſius crebras r. magnas clades ac
 cepisset in castris stare p. tpe aios firma
 uit. Nox camillū romā rediēs ex pñe pto
 nouo exercitu cū capentib⁹ r. salisc. mari
 ma cū pperitate pñicit. Et victis duob⁹
 populis pñā inter milites pñit⁹ est. De
 de vebentū ciuitatē obsedit r. cepit. r. vt
 ponit Valerius in rub. de ominib⁹. Ista
 victoria fuit cū tanta glia romanorū q. di
 ceator sblatis ad celū manib⁹ pñat⁹ e. q. si
 eut deoz romana felicitas nūna vidēret
 et inuidia sblatū suo icōmodo satiare
 hasq. inter pñes sbito lapsu decidit. post
 q. aut ad urbē triūphās redijt. Tribuni
 multiq. ciues camilli vtrius emuli dñfa
 miabāt. gliam et pñedētes hostilē pñāz

nō equo iure fuisse diuisam. Et ista pen
 dēre inuidia saliscorū ciuitatē romano s
 egit impio. Post qd a Lucio apulco r. i
 buno plebis accusat⁹ de iniqua veyentiū
 pñe distributōe intercurr. re illis diebus
 adolecētū sui filiū morte vt huc publico
 r. inde puaro cruciaret in cōmodo in cast
 um pellit. dñat⁹ qndecim milibus cris.
 Lamill⁹ q. ab yrbe discedēs deos pñat⁹
 est. vt si h. iniuste pateret q. pñū se ciui
 bus r. ingrate patrie necessarius fieri vel
 lent. Ad securū est. Nā galli senones ob
 sessam urbē pñer capitolū cepē. duce co
 rū brenno. Quare missū est ad camillū p
 auxilio. Erāt autē romani taliter oppñi
 q. vix poterāt se vlti⁹ pñinere fame inf
 uenēre. Sed pñueuerūt gallos decipere
 r. pñilio iouis pñstorū in multis locis ho
 stū panē iactari fecerūt. Et cū nō possēt
 vlti⁹ dissimulare famez ois auxiliij spe
 sblata se salutēz suā auro redimere pa
 cifcunt. Tandē aduenit camill⁹ dicit⁹
 pñacionē auri iualidā. q. sine iussu dica
 torū sūmiz magistrat⁹ facta eēt. denunci
 at gallis vt se ad bellū parēt. Quib⁹ edī
 cit vt ferro nō auro redimant libertatem
 Pugnāt q. intra se miruptam urbē. vbi
 galli pmo extra urbē ad octauū lapidem
 acri morte pellūt. In q. pñio nec pñā nec
 captiuitatē s. tñm hostiū strag. s. fuit. camil
 lus in urbē redijt appellat⁹ pñ pñe secu
 dus romul⁹ r. alter vrbis cōditor. Quin
 quies diciturā habuit. fuitq. remediuz
 oim periculoz patrie. Et. xxy. āno post
 q. pñāz libauit montē pestilēriali morbo
 Nā vt asserit eutrop⁹ pñiētū his tēpib⁹
 romā pestis afflicta. ¶ Sil⁹ dñat⁹ ingra
 titudo maxima romanorū erga Scipio
 nē africanū. De q. Aug. li. iij. de ciu. dei.
 ca. re. tra scripsit Scipio ille rome italie
 q. liberator belliq. pñicti secūdi tā bonē
 di. tā exietosi. tā piculosi pelarus mira
 bilisq. pñector. victor hamibalis domitor
 q. cartthaginis Luuis ab adolecētia vt

ra describit dñs dedita rēplisq; nutrita iu/
micoꝝ accusationib⁹ cessit carensq; p̄tia
quā sua v̄rute saluā ⁊ liberaz reddit. In
oppido linternensi egit reliquā cōpleuit
q̄ vitā post insignē suū triumphū nullo
illius vrbis captus desiderio ita vt viciis
sephibeat. ne salte mortuo ingrata p̄tia
funus fieret. hec aug. Et aulus gellius li
bro. iiii. noctū articularū ira asserit. Cum
marcus neuus tribun⁹ plebis accusarē
scipionē africanū ad populū. dicerentq;
accepisse a rege antiocho pecuniā vt cō/
ditiōib⁹ gratioſis ⁊ mollib⁹ par cū eo po/
puli romani nomine fieret. Et quedam
itē alia crimina daret indigna tali viro.
Luz scipio pauca p̄farus q̄ dignitas vi
te sue atq; glia postulabat. Mōtia idē
quirites repero diē esse hodiernū q̄ bani
balē penū impio n̄ro iunctissimū magno
plio vicin terra affrica. pacēq; ⁊ victori
am vobis pepi insperabilem. Nō igit si
mus aduersus deos ingrati. Sed cenſeo
relinq̄mus nebulonē hūc. Eamusq; nūc
prinus ioui optimo maximo gratulari.
Id cū dixisset auerit ⁊ ire in capitolium
cepit. Luz cōcio vniuersa q̄ ad sniam de
scipioe ferendā p̄uenat relicto tribuno
scipionē in capitolū comitata atq; inde
ad ei⁹ edes cū leticia ⁊ gratulāde solēni
p̄secuta est. Et vt scribit Quintilian⁹ li.
ij. de instauratoria oīone. Maluit superi
or affrican⁹ ab vrbe cedere q̄ de innocen
tia sua cōcedere cū hūillimo tribuno ple/
bis. Quare scipio vrbe discedēs ⁊ apud
linternū erulas cū morti tandē appropi
quasset in suo monumento h̄ epygramma
inscribi fecit. Ingrata patria nec ossa q̄
dē mea nūc habet. prout Valerius ponit
in rub. de ingratis. Tertū qd declarat
nobis q̄ sit reprehensibile ingratitudinis vi
tū est exemplū vntoz aialū. Et lz quo
ridie videam⁹ aialia queq; etiā siluestria
beneficis māſuere ⁊ suos recognosce
re benefactozes. De leone in aialūz v̄ro

nabiliū rege mira p̄dicant. Scribit Pl
nius li. vii. de naturali historia. q̄ helpis
sanius nariōe in affricā delatus naue. et
turta letus cōspecto leone hiatu minaci
arborē fuga petiit. at leo p̄cūb⁹ ad arbo
rem hiatu quo terrerat miserationē pe
tebat. Os cū motu audiorē inderat
dentib⁹ eius. cruciabatq; inedia. Quare
hελpis timore deſposito deſcēdit de arboꝝ
⁊ leonē adiuu liberauitq; cum ab illo im
pedimento osse de ipius ore euulso. Tra
duntq; q̄ diu nauis ea in litore sterit re/
tulisse gram venatus aggregando. ⁊ au
luf gellius li. v. noctū articularū qd sequit
narrat. appion inquit lris hō mult⁹ p̄d
tus narrat se rome vidisse gratiā leonis
exhibita andro. lo cuidā. Erat ipse seru⁹
viri cōsularis q̄ ad bestias dānatus fuit
Inter q̄s aderat leo vnus terribilis val
de. Sic vt androdū vidit p̄cul repente
q̄si admiratus sterit. ac deinde sensim at
q; placide tanq̄ nos citabūdus ad homi
nē accedit. Lū caudā more atq; ritu adu
lantū canū clementer ⁊ blāde mouet ho
minisq; sese corpi adiūgit. Eruraz ei⁹ et
manus p̄ne tā exanimati metu lingua le
nitē mulcet. Androd⁹ inter illa blādūm
ta amissū recapat aūm paulatimq; oculos
ad p̄tendū leonē refert. Lū q̄si mutua
recognitiōe facta letos ⁊ gratulabundos
vidēs hominē ⁊ leonē. Que res cū omēs
in admirationē traxisset educatus Andro
dus atq; cesari p̄natus requirit. cur sibi
leo tā familiarē se p̄buisse. At ille. Luz
inquit affricā p̄ cōsulari impio me⁹ dñs
obtinere. ego ibi iniquus quoridianis
beribus ad fugā sū coactus. Et vt mibi
a dño terre illi⁹ p̄side rurores latebre fo
rent in cāpoz ⁊ arenarū solitudines ces
si. Re deficiente cibo p̄silū fuit mortem
aliquo pacto q̄rere. Lū sole medio rapi
do ⁊ flagranti specū quandā nace⁹ remo
tam latebrosamq; in cā me p̄tetro et re
condo. Neq; multo post ad eandē specū

aduenit hic leo debili vno & cruento pede
 gemitus edens & murmura doloris cruci
 atiq; vulneris comiserantia. atq; illic p
 mo aspectu pauere cepi. Sed postq; in
 trogressus leo mitis & mansuetus accessit
 & sublatu pedes ostendere mihi & porrigere
 qsi opis percede gra vult. Ibi ego stipes
 ingente vestigio pedis eius herentē euul
 si. ceptraq; saniem vulnere intimo expt
 si atq; de si cruento. Ille tūc mea opa & me
 dela leuatus pede in manib; meis posi
 to recubuit & quicuit. Atq; ex eo dicit tri
 nūm totū ego & leo in eadē specu eodēq; vi
 cru vixim. Nā q̄s venabat feras & mē
 bra optimiora mihi ad specū suggerēbat
 q̄ ego ignis copā nō hns sole. meridiāo
 eorens edebā. Sed vbi me vire illi? fer
 ne iā peresū est leone in venarū pfecto
 reliqui specū. Et viā fere tridui p̄mēsus
 a militibus visus app̄bens usq; sū. et ad
 dīm ex affrica romā deductus. Is mē sta
 tim rei capitalis dānandū aut dandū ad
 bestias curauit. Inrelligo hūc q̄z leonem
 me tūc separo captū grām nūc mihi bene
 ficij & medicine referre. Quibus auditis
 inquit Appion androdus a pena solu
 tus & leo liberati donatus fuit. Postea
 videbam androdū & leonē loco tenui re,
 uincū vrbe tota circūtabernas ire. Dōa
 ri ere androdū. florib; spargi leonē. Dēf
 q̄ fere vbiq; obuios dicere. Hic est leo
 hospes homis. hic est homo medic; leo
 nis. De delphine adhuc stupēda legunt
 q̄ grata belua sit inuenta ben. factorib;
 suis. Recitat Solinus de mirabilib; mū
 di. q̄ diuo augusto impante puer quidaz
 dilitus pueniens comedere dabat del/a
 fino pisci. ppe terrā aduenienti. Quare ef
 factū est q̄ piscis ille puero ita se traeran
 dū benigne pbuit vt ab ayano litore ipm
 eq̄ uitantez sup se vsq; p̄teolos yebere
 fit visus. Hoc 2 ānos plu rimos rādiu
 gestum est donec assiduo spectaculo desi
 uerit esse miraculū. Sed vbi puer obiit

sub oculis publicis desiderij merore del
 finus interijt. Si igit bruta animalia & pe
 cora capi benefactores agnoscut. q̄ roma
 nis rōnalis ania innumeris beneficijs p̄e
 dita suo grata debet esse benefactori. Hic
 est qd̄ Isaac. j. c. cōquerit de. dicens d̄ iu
 daico populo. Et nunc de omnibus ingra
 tis filios enutriui & exaltaui. ipi autē p̄e
 uerūt me. Cognouit bos possessore suuz
 & asinus p̄sepe domini sui. israel aures
 non cognouit me.

¶ Ex ppter ingratitudinē auferunt bo
 na & oriunt mala & subtrahūt p̄missa be
 neficia. **¶** Cap. tertiu

¶ Tertiu mysteriu declarandū de igra
 titudine d̄r dānificatio. Incurrit
 equidē ingratuz multa dāna. qm̄
 ex ingratitudine sequunt tria.

¶ Primo cessā bona auferuntur.

¶ Secō grauissima mala oriunt.

¶ Tertio p̄missa beneficia subtrahunt.

¶ Primo cessā beneficia auferuntur. di
 cit enim Augu. Qd̄ deus dederat grāis
 abstulit ingratuz. vnde saluator dixit iu
 deis in pabola vince de qua fit mentio i
 hodierno euangelio iudeis ingratuz Au
 feretur a vobis regnū dei. Dec autē para
 bola mystice ad quilibet homines potest
 referri. vinea enim designat animā que a
 deo plantatur in creatione in qua ponit
 torcular remorsus cōse. entie. turris rari
 onis ex qua possit videndo distinguere
 amicos ab inimicis. Sepe circumdatur
 scilicet custodia angelica. Locatur agri
 colis scilicet appetitui sensitui & intel
 lectuuo. vices in ea sūt inclinatōes ad vir
 tutes vel habi. q̄ virtutū q̄ in fundit i bapri
 smo. Tempus fructuū a p̄propinquat.
 cū incipit bre vsū liberi arbitriū q̄ d̄z i ho
 nozem dei fructus producere bonorum
 operū. Tūc mittit de nūcios suos id est
 boas inspirandōes & instinc; mētales ad
 benefaciendū vel documenta p̄dicatorū.

2 scripturar. Sed ingratus hō ista mor
tificat 2 cōcinnit. Demū ipse dei fili⁹ in
sacramēto altaris venit ad eū. sed vt n̄
recipit vel receptū eicit extra se 2 cruci
figit malis opibus suis. fm illd apli ad
Hebre. Rursus sibi metipis crucifige
tes filiū dei. De hac vinea. s. ingrata ani
ma cōquerit dñs Isa. v. c. dices. Plan
tauit vineā electā 2 edificauit turrū in
medio eius 2 torcular calcavit in ea. 2 ex
pectauit vt faceret vvas fecit aut labru
scas. Que sunt opa dei vere virtuosa. la
bruse sunt opa q̄ habent apparentiam
boni. Et seqtur text⁹ Isa. Quid vltra de
bui facere vinee mee et nō feci. Et nunc
ostendā qd faciā vinee mee. Auserā se/
pem id ē subtrahā custodiā angeli. diri
piā materiā id ē patres 2 viros doctores
mandata dei. Ponā eā desertā sbrabē,
do gram. Nō puabit nec fodiet. Ascē
dent spine sup eas 2 nubib⁹ mādabo ne
pluant sup illā. id ē vbum subtrahā cō
punctōis a p̄dicatorib⁹. Dinc Hiero
in li. Iudicū. xi. q. iij. c. Audi. inqt De⁹
q̄ videt in abscondito p̄spiciēs mentē et
aīos. vicijs 2 passionib⁹ fuentes i cor/
de eius se nō diligi. sed aut auariciā aut
libidīnē aut iactantiā discedit a mente
ei⁹. s. sbrabendo gram. 2 relinqt domuz
ei⁹ vacuā. s. sbrutib⁹. Exēplū de h̄ est in
primis penitib⁹ q̄ repleti donis spūali/
bus 2 tpalibus ingri fuerunt deo. ob qd
tor bonis puati sunt 2 a terrestri paradiso
eieci. Secundo p̄pter ingratitudines
incurrit q̄s multa mala 2 spūritualia et
tpalia. Ezechias rex hierlm post victo
riā maximā 2 liberatōnem de manib⁹ sc̄
nachberib⁹ quia nō egit grās cārando can
ticū dño fm mox illius populi. p̄ su
am ingratitudinē egrorauit. vt narrat
eriā Joseph⁹. Et habet Isa. xxxviii. ca.
Luceant hoies ingrati. qm̄ vt dicit
Dugo de sc̄to victore. Quelibet creatu
ra trina voce alloq̄t homiem. Accipe

Redde. Fuge. Accipe et me bñficiū
ad vsū tuū. Accipe inqt celi a me il
luminatōem 2 motū. Accipe inqt ignis
a me calorē. Accipe ab aere respiratōes
Accipe ab aq̄ refrigeriū 2 lorōem. Acci
pe a terra aīalia fruct⁹ 2 alia ad susten
tationē. Secūda vox est redde. s. obseq̄
um tuo bñfactori 2 meo creatori q̄ ideo
me creauit vt tibi fuirē. Tercia vox est
fuge. s. supplicū tibi paratū. p̄pter ing
titudinē. Tercio p̄pter ingratitudinē
pmissa bñficia subtrahunt. licet h̄ nō de
facili fiat a deo 2 imitatorib⁹ ei⁹. vt enim
inqt Tho. ij. q. c. vij. Circa ingratum
duo sunt cōsiderāda. Primū qd ipse in
gratus dign⁹ sit pati. 2 sic certū ē q̄ me
ret bñficiū subtrahōem. Aliū cōsiderā
dū qd opreat ipm̄ bñficiū facere. Et pri
mo qdem nō debet esse facilis ad ingri
tudinē vindicādā sed d̄z arēdere vt bñ
ficiatū de ingrato faciat gratū. q̄ si non
pōt primo bñficio facere forte faciet se
cundo. q̄ si bñficijs multiplicatis ing
titudinē auget 2 peior fiat tūc a bñfici
orū exhibitōe cessare d̄bz. Sic facit mi
sericors 2 clemens pater oīm de⁹. Bñfi
cia sua multiplicat. Diut⁹ patēter et
peccat. Peccata tantoz dissimulat. vt
salte mā suetudine sua dulcissima corda
mortalū liq̄siant. 2 ad ipm̄ redeāt peni
tēdo. Dinc Hiero. xxiij. di. c. Diaconi
ait. Moderatō dei ac pietas solū nostz
reditū q̄rit. ac nos cupit lōga sua bonita
te saluare. Ad vos igit clamito o mor
tales o peccatrices aīe. cognoscite deum
p̄rem clemētissimū. Diligite deū nobis
beniuolū. laudate 2 bñdicite deū suoz
bñficioz datorē liberalissimū. Reuerri
mini ad dñm deū p̄ssimū. q̄ ipse ē dñs
deus nr̄ qui tribuit nobis ineffabilis do
na sua. Pro q̄b⁹ Aug. li. vij. de ciuit. dei
c. xxxi. inqt. Habent⁹ ab ipso do mltā bñ
ficia p̄ q̄bus neq̄q̄ valent actōi grāz
sufficere. Ab eo em̄ est q̄ sum⁹. q̄ viuū/

mus. q' celū terrā cōspiciunt. q' mentem
 a r' rationem habent. q' ipm q' hec oia
 cōdidit in q'ram. Tandē em ipse nos o
 neratos obrutos q' peccatis. 2 a cōtēpla
 tōe sue lucis auersos. ac tenebray. id ē
 iniquitatis delectatōe cecatos nō ideo de
 seruit. Nō itaq' vbi sūū q' est vnic' ei'
 fili'. Quo p nobis assūpta carne nato
 atq' passo a peccis oib' mādaremur. ei'
 q' spū in cordib' nris dilcetōe pfusa. oī
 bus difficultatibus supra. in eterna re
 quie in cōtemplatōe ei' ineffabile dulce
 dūc' inuēire. n'. Que corda. q' lingue ad
 agendas ei' gras satis esse cōtendat. hec
 ille. Erubescam' igit' nos gratos deo. 2 de
 inde hoib' is nobis bñficiatib'. vt sic re
 gnū acq'ram' eternū. In q' iesus dei fili'
 cū patre et spūsancto viuūt in secula se
 culoz Amen.

Sabbato tercie hebdomade. De sup
 bia spernētū cōsilia. 2 in suo sensu cōfi
 dentū. Sermo vigesimus primus

Dissipauit
 substantiā suā. vba sunt re
 demptoris nri originaliter
 Lu. xv. ca. 2 in euāgelio hodierno. Na
 ber hoc. p'riū mēs supboz vt tanti exi
 met. p'riā prudentiā q' oia cōsilia sapi
 entū derelicta. Tū audire debent qd scri
 bit in. c. Canonū. et de cōstitutiōib'. 2
 in ca. ne imitatis. 2. viij. q. j. in. c. sciēdū
 Ne imitatis prudentie tue. prudentie sue
 innitit' q' ea q' sibi agēda vel dicēda vidē
 rur parz decretis p'ponit. Ideo in
 hoc s' mone d' supbiā spernentium consi
 lia dicem' ex q' innumera solēt dāna p
 uenire. Sicut parz in filio adolescente
 q' patris saluberrima monita refugiens
 cū ignominia 2 gūi dāno. cōsūpsit sub
 stantiā suā. quod nō euenisset si acq'siuif
 set. cōsilio illi' q' tenerrime diligebat eū.
 Ut igit' corda oim' būllent ad cōsilia

necessaria eep' etēda p'ponem' de ipō cō
 silio tria mysteria declaranda.

Primū dicit exhortationis

Secūdū determinatōis.

Tercium conditionis

Comendat cōsiliū voce oimū
 scripturaz. Et de septe generib' consili
 orum

Primū mysteriū de cōsilio decla
 randū dicit exhortatōis. Omī
 q' ppe scriptura diuina 2 huma
 na nos hortat vt cōsiliū in reb' gerēdis
 experam'. dānatq' illos q' suo sensu du
 cūt. Tū sapiēs. Prover. ij. c. ait. Cōsiliū
 custodiat te 2 prudentia suabit te. Et. viij.
 ca. Ego sapia habito in cōsilio. Et. xi. c.
 Erit sal' vbi mltā cōsilia. Et. xij. c. Tū
 stulti recra in ocul' eius. Qui aut' sapiēs
 est audit cōsiliū. Et. xij. c. Qui agit oia
 cū cōsilio regit' sapia. Et. xv. c. Dissipā
 tur cogitantes vbi nō est cōsiliū. vbi vō
 ples sunt cōsiliarij cōfirmant. Et. xix. c.
 Audi cōsiliū 2 suscipe disciplinā vt sis
 sapiēs in nouissimis tuis. Et. xx. c. Lo
 gitorēs cōsilijs roborant. Et. xxij. ca.
 Erit sal' vbi mltā cōsilia. Et. xxvij. ca.
 Bonis amici cōsilijs ania dulcorat. Et
 Eccl. xxxij. c. Fili sine cōsilio nihil facias
 2 post factū nō penitebis. Et. xxxvij. ca.
 Tū oēm actū pcedat cōsiliū stabile. Et
 Cassiodor' lib. j. eplaz. Primū laudis
 hoies morib' suis applicat' q'ries d' nego
 ciorū meris ab. gēres ad pitor' cōsilia d'
 currūt. Et Hieronym' sup illo verbo
 Isa. iij. c. Et cōsiliari' nō ē tibi. ait. Bre
 ci poete laudabil' sapie dixerūt p'num
 esse beatū q' p se sapiat. scdm q' sapiētes
 audiat. Qui aut' vtraz caret hūc inuulē
 esse tā sibi q' alijs. Et Cicero in lib. de se
 necute. Nō virit' nō velocitatib' aur
 celeritate corp'oz rez magne gerūtur. sz
 cōsilio antiquoz 2 scia. Et Terentius
 Dia prius experiri cōsilio q' armis sa
 pientē decet. Et. ff. de repudijs. l. ij. Du